

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Skaistė Siminauskytė

Edukologijos: Švietimo vadybos magistrantūros studentė

**EDUKOLOGIJOS KRYPTIES ŠVIETIMO VADYBOS SPECIALYBĖS
MAGISTRANTŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ RENGIMO PROCESO KOKYBĖ: TYRIMINIŲ
KOMPETENCIJŲ KONTEKSTAS**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė
Prof. habil. dr. A. Juodaitytė

Šiauliai, 2011

Darbas originalus.....Skaistė Siminauskytė

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY	5
ĮVADAS.....	6
1. MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ KOKYBĖ BOLONIJS PROCESO IR LR ŠVIETIMO DOKUMENTŲ KONTEKSTE.....	10
1. 1. Studijų kokybė: samprata ir aktualumas.....	10
1. 2. Bolonijos proceso apžvalga	12
1. 1. 2. Magistrantūros studijų apibrėžtis bei kokybės plėtojimo iniciatyvos Bolonijos proceso dokumentuose	14
1.1. 3. Magistrantūros studijų apibrėžtis bei Bolonijos proceso iniciatyvų įgyvendinimo problema LR aukštojo mokslo institucijų veikloje	19
1.1. 3. 1. Magistrantūros studijų programų bendrieji reikalavimai	21
1.1. 3. 2. Magistrantūros studijų absolvento kompetencijos.....	23
2. UNIVERSITETINIAI MOKSLINIAI TYRIMAI: REIKŠMĖ IR SITUACIJA.....	30
2. 1. Universitetinių mokslinių tyrimų plėtojimo iniciatyvos Bolonijos proceso dokumentuose ..	30
2. 2. Universitetinių mokslinių tyrimų reikšmingumas.....	33
2. 4. Magistrų situacija moksliniame sektoriuje	35
3. EDUKOLOGIJOS KRYPTIES ŠVIETIMO VADYBOS SPECIALYBĖS MAGISTRANTŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ RENGIMO PROCESO KOKYBĖS TYRIMINIŲ KOMPETENCIJŲ EMPIRINIS TYRIMAS.....	39
3. 1. Tyrimo metodai ir organizavimas	39
3. 2. Socialinių mokslų srities, Edukologijos krypties magistrantūros studijų baigiamųjų darbų rengimo metodinių nurodymų, Švietimo vadybos studijų programų ir studentų tyriminės patirties suvokimo analizė	43
3. 2. 1. Metodinių nurodymų baigiamojo darbo pagrindimo kriterijai: darbo turinys ir struktūra	43
3. 2. 2. Studijų programų turinio analizė	52
3. 2. 3. Magistrantų (pirmo kurso ir absolventų) baigiamųjų darbų rengimo tyriminių kompetencijų ugdymosi reikšmės kontekstualizavimas.....	56

3. 3. Kompetencijų raiška magistro baigiamojo darbo rengimo procese: temos pasirinkimo motyvai ir studijų įtaka.....	63
3. 4. Tyriminių kompetencijų raiška magistro baigiamojo darbo rengimo etapuose.....	66
3. 4. 1. Įvado rengimo kompetencijos	66
3. 4. 2. Literatūros analizės kompetencijos.....	70
3. 4. 3. Tyrimo metodikos ir organizavimo kompetencijos.....	72
3. 4. 4. Tyrimo rezultatų analizės kompetencijos	75
3. 4. 5. Išvadų bei rekomendacijų rengimo kompetencijos	76
3.5. Magistro baigiamojo darbo rengimo problemos ir jų sprendimo būdai.....	78
3.6. Magistrantų nuomonė apie baigiamojo darbo rengimo proceso metu įgytas kompetencijas..	80
IŠVADOS.....	83
REKOMENDACIJOS	88
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	89
PRIEDAI	94

SANTRAUKA

EDUKOLOGIJOS KRYPTIES ŠVIETIMO VADYBOS SPECIALYBĖS MAGISTRANTŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ RENGIMO PROCESO KOKYBĖ: TYRIMINIŲ KOMPETENCIJŲ KONTEKSTAS

Magistro darbas

Aktualumas. Magistrantūros studijose yra ugdomi pirmieji mokslinio darbo įgūdžiai ir išryškėja būsimųjų tyrėjų gebėjimai savarankiškai tęsti, gilinti bei skleisti įgytas žinias. Vienas pagrindinių antrosios studijų pakopos siekių – išugdyti kompetentingą tyrėją bei suinteresuoti jį tęsti studijas doktorantūroje, tad magistrantai – tai mokslininkų gretų papildymo rezervas.

Tyrimo objektas. Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantai.

Tyrimo tikslas. Ištirti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų studijų metu įgytas tyrimines kompetencijas, orientuojantis į magistro baigiamųjų darbų rengimo procesą.

Tyrimo metodai. Teoriniai: su tyrimo problema susijusios literatūros analizė; empiriniai: turinio (content) analizė, anketinė apklausa; duomenų analizės metodai: programos Windows Microsoft Exel ir SPSS. 17.0 (Statistical package For Social Science). Tyrime dalyvavo 41 Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventas bei 17 pirmo kurso magistrantų iš ŠU, KU, VPU, VDU. Metodologiniu tyrimo pagrindu laikytini humanistinės filosofinės teorijos principai.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai studijų metu yra įgiję tyriminių kompetencijų, būtinų baigiamojo darbo rengimui.

Tyrimo rezultatai. Tyrimo rezultatai iš dalies patvirtino hipotezę – magistrantūros absolventai yra įgiję tyriminių kompetencijų, būtinų baigiamojo darbo rengimui, tačiau jos yra nepakankamai išplėtos. Labiausiai magistrantams trūksta kompetencijos tikslingai formuluoti darbo išvadas bei rengti rekomendacijas.

SUMMARY

QUALITY OF THE PROCESS OF FINAL MASTER'S DEGREE THESES PREPARATION OF EDUCATION MANAGEMENT SPECIALITY IN THE FIELD OF EDUCATION: CONTEXT OF RESEARCH COMPETENCES

Master's thesis

Relevance. In Master's program students are developing their skills needed to continue, deepen and disseminate knowledge. One of the main aims of the second cycle - educate competent researchers, and interested them to continue his doctoral studies. Master's is the addition of reserve armies of scientists.

Object of the research. Master's students of Educational Management speciality

Aim of the research. To investigate gained research competencies of Educational Management speciality on the Master's thesis preparation process.

Research methods. Theory: literature analysis witch associated with research problem; empirical: content analysis, questionnaire survey, data analysis methods: programs Windows Microsoft Exel ir SPSS. 17.0 (Statistical package For Social Science). The research includes 41 Master's student of Educational Management speciality and 17 first course Master's from ŠU, KU, VPU, VDU.

Hypothesis of the research. Students of Educational Management speciality have gained research competencies necessary for the preparation of the final thesis.

Results. Results of research partially confirmed the hypothesis that Master's graduates students have gained research competences, needed for the final thesis preparation, but those are not sufficiently developed. Main part in witch students lack of research competences are conclusions and recommendations.

ĮVADAS

Temos aktualumas. Magistrantūros studijos – tai pagrindinė aukštojo mokslo studijų pakopa, kurioje ugdomi pirmieji mokslinio darbo įgūdžiai ir išryškėja būsimųjų tyrėjų gebėjimai savarankiškai tęsti, gilinti bei skleisti savo įgytas žinias. Teisės aktuose bei universitetų strategijose, kaip esminis studijų rezultato kokybės kriterijus yra akcentuojamos magistrantūros absolvento tyriminės kompetencijos. Vienas pagrindinių antrosios studijų pakopos siekių – išugdyti kompetentingą tyrėją, tad magistrantai – tai mokslininkų gretų papildymo rezervas.

Teisės aktuose akcentuojama tyrėjo kompetencijų svarba bei pačių tyrimų reikšmė moksliniame sektoriuje, tik dar labiau pažymi, kad šiuolaikinis magistrantūros absolventas turi būti išplėtojęs savo tyrimines kompetencijas, taip pat gebėti vykdyti mokslinį tiriamąjį darbą. Tyrimų metodologijos kokybę akcentavo ir B. Bitinas (2006) – autoriaus teigimu, nepakankamai kokybiška mokslinių rezultatų atlikimo metodologija ir publikacijų rengimo kultūra yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl Lietuvos edukologų atstovavimas šiam mokslui tarptautinėje arenoje yra gana silpnas. Edukologijos mokslininkų, ypač pradedančiųjų, metodologinis (teorinis ir praktinis) rengimas yra viena iš pagrindinių edukologinių tyrimų kokybės gerinimo sąlygų.

Temos ištirtumas. Edukologijos magistrantūros studijų srityje tyrimus atlieka I. Tinfavičienė (2007; 2008), C. Anderson, K. Day, P. McLaughlin (2008), F. A. Majid (2009), T. Sakalauskaitė (2009), M. Barkauskaitė, R. Nedzinskaitė (2010) ir kt.

Lietuvoje vieni iš pirmųjų panašaus į šiame darbe nagrinėjamos problemos kontekstą tyrimą atliko B. Bitinas ir J. Vaičiūnaitė (1998). Autorių darbo vieną iš sudedamųjų dalių sudarė tuometinių Lietuvos Edukologijos magistrantų baigiamųjų darbų temų sąrašo sudarymas. Tačiau sudarytos darbų tematikos kokybės autoriai nenagrinėjo.

Absolventų tiriamųjų darbų kokybės problemą, savo darbe palietė A. Poškienė (2008). Autorė savo tyrime iškėlė šiuos probleminius klausimus: kaip įgalinti studentus būti aktyviais ir motyvuotais tyrimo proceso dalyviais; kaip pasiekti, kad visos tyrimo proceso stadijos harmoningai įsiliėtų į visų lygių edukacinį procesą. Tyrimo esmė buvo siekis paaiškinti ir sudaryti tyrimo efektyvumo modelį, kuris galėtų daryti tiesioginę įtaką tyrimo produktyvumui.

Edukologijos magistrantų suvokimą apie mokslinius tyrimus analizavo L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010). Šis tyrimas atskleidė studijų vertintojams neįtikėtinas išvadas – itin klaidingą Edukologijos magistrantūros studentų suvokimą apie mokslinius tyrimus. C. Anderson, K. Day ir P. Laughlin (2008) savo tyrimu siekė išsiaiškinti Edukologijos krypties absolventų nuomones apie savo

patirtis, įgytas rengiant magistro baigiamąjį darbą. Nuomonių grupės autoriai skirstė į šias klases: praktinė, mokslinių tyrimų, asmeninė. P. Pečiuliauskienė (2008) tyrė praktiką atlikusių VPU studentų požiūrį į tiriamąją veiklą bendrojo lavinimo mokykloje.

Problema. Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų absolventų tyriminių, į baigiamojo darbo rengimą orientuotų, kompetencijų kokybė.

Tyrimo objektas – Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantai.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai studijų metu yra įgiję tyriminių kompetencijų, būtinų baigiamojo darbo rengimui.

Tyrimo tikslas – ištirti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų studijų metu įgytas tyrimines kompetencijas, orientuojantis į magistro baigiamųjų darbų rengimo procesą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Analizuojant mokslinę literatūrą (politinę edukologinę) teoriškai pagrįsti magistrantūros studijų kokybės, kaip sąlygų sudarymo mokslinei tiriamajai veiklai, įgyvendinimo problemą Bolonijos proceso dokumentuose bei Lietuvos aukštosiose mokyklose.
2. Išanalizuoti magistro baigiamųjų darbų metodinių nurodymų kriterijus, pagrindžiančius baigiamojo darbo turinį ir struktūrą.
3. Ištirti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų (pirmo kurso ir absolventų) suvokimą apie tyriminių kompetencijų ugdymosi reikšmę.
4. Ištirti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų (absolventų) tyrimines kompetencijas, būtiną magistro baigiamojo darbo rengimui.
5. Parengti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų tyriminių kompetencijų plėtojimo gaires.

Tyrimo metodologija.

Darbe remiamasi magistrantūros studijų, kaip pagrindinės aukštojo mokslo studijų pakopos, kurioje ugdomi pirmieji mokslinio darbo įgūdžiai ir išryškėja būsimųjų tyrėjų gebėjimai savarankiškai tęsti ir gilinti bei skleisti savo įgytas žinias, samprata. Tyrimas grindžiamas nuostatomis, kad magistrantūra yra bene svarbiausia mokslininkų rezervo rengimo dalis, o vienas

pagrindinių Edukologijos krypties magistrantūros studijų siekių – išugdyti kompetentingą tyrėją. Tik sėkmingose magistrantūros studijose įgijus tyrėjo patirties galima tęsti studijas doktorantūroje.

Metodologiniu tyrimo pagrindu laikytini humanistinės filosofinės teorijos principai, mokymosi sampratoje akcentuojantys esminį asmenybės bruožą – jos veržimąsi į ateitį, siekį laisvai realizuoti savo galias. Humanistinė mokymo teorija remiasi A. Maslou pasiūlyta žmogaus poreikių hierarchija, kurios viršūnėje – saviaktualizacijos siekis.

Tyrimo metodai.

Teoriniai. Su tyrimo problema susijusios literatūros analizė.

Empiriniai. Turinio (content) analizė; sudaryta anketa, kuria naudojantis buvo siekiama surinkti informaciją apie magistrantų (absolventų) tyrimines kompetencijas; siekiant išsiaiškinti pirmo kurso magistrantų nuomonę apie mokslinių tyrimų reikšmę, gavus autorių sutikimą buvo naudota L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) sudaryta anketa.

Duomenų analizės metodai. Programos Windows Microsoft Exel ir SPSS. 17.0 (Statistical package For Social Science).

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrime dalyvavo 41 Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventas bei 17 pirmo kurso magistrantų iš ŠU, KU, VPU, VDU.

Tyrimo etapai.

I etapas. Analizuojama su tyrimo problema susijusi literatūra, sudaromas tyrimo dizainas.

II etapas. Sudaroma tyrimo anketa absolventams, gaunamas L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) leidimas naudoti jų sudarytą anketą pirmo kurso magistrantams, patvirtinamas anketos vertimas, pasirenkama tyrimo imtis, gaunami leidimai vykdyti tyrimą.

III etapas. Bendradarbiaujant su universitetų darbuotojais gaunami respondentų kontaktai, anketos išsiunčiamos respondentams. Respondentai motyvuojami dalyvauti tyrime, nuolat bendraujama su universitetų darbuotojais, studentų grupių seniūnais.

III etapas. Duomenų rinkimas, suvedimas bei apdorojimas statistinių duomenų tvarkymo programomis.

IV etapas. Atliekama tyrimo rezultatų analizė bei pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

Darbo reikšmingumas. Išryškinta Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų tyriminių kompetencijų kokybė leis dėstytojams, baigiamųjų darbų vadovams, programų sudarytojams tikslingiau pasirinkti atitinkamas magistrantų tyriminių kompetencijų

plėtotės gaires. Tyrimo išliekamoji vertė apima ir sudarytą pagrindą tolimesniai šiame darbe nagrinėjamos problemos plėtotei vykdant platesnius tyrimus.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 7 priedai. Darbe pateikiamos 44 lentelės – iš jų 23 prieduose, 36 paveikslai – iš jų 22 prieduose.

1. MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ KOKYBĖ BOLONIJS PROCESO IR LR ŠVIETIMO DOKUMENTŲ KONTEKSTE

1. 1. Studijų kokybė: samprata ir aktualumas

Atkūrusi nepriklausomybę Lietuva įžengė į itin sparčios kaitos laikotarpį. Šią kaitą skatina globalizacija, informacinės (žinių) visuomenės sklaida, Lietuvos integravimasis į Europos Sąjungos ekonominę, kultūrinę bei švietimo erdvę bei kiti išoriniai ir vidiniai veiksniai. Nuolatinė aplinkos kaita negali aplenkti ir švietimo organizacijų, todėl šiandien neįmanoma įsivaizduoti mokyklų, kuriose nevyktų pažangių pokyčių, siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę.

Mokslo ir studijų kokybės užtikrinimas yra svarbus kiekvienai valstybei. Tik kokybiškas specialistų rengimas aukštosiose mokyklose, aukšto lygio moksliniai tyrimai gali garantuoti sėkmingą šalies vystymąsi (Studijų kokybės vertinimo centras, 2008). Pagrindinis aukštojo mokslo tikslas – suteikti asmenims naujausių mokslo žinių ir išplėtoti jų įvairiapusių gebėjimus, siekiant visuotinės gerovės bei darnių žmogaus ir pasaulio santykių. Tokius gebėjimus pastaruoju metu geriausiai formuoja universitetai, kuriuose visuomenės sukauptų žinių studijos siejamos su naujausių mokslinių tyrimų duomenimis ir giliu gamtos bei visuomenės vystymosi tendencijų suvokimu (Kriščiūnas, Staniškis, Tričys, 2008). Taigi aukštojo mokslo sistemoje pripažįstama, kad vienas svarbiausių akademinų uždavinių – kurti ir skleisti aukštos kokybės žinias. Tad pastaraisiais dešimtmečiais sparčiai išaugus aukštojo mokslo poreikiui bei prieinamumui, yra itin svarbu išlaikyti ir stiprinti studijų bei tyrimų kokybę.

Mokslo ir studijų reformos pagrindinis siekis - studijų kokybė. Ją vykdant padidėja Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos atsakomybė nustatant kokybės standartus, reikalingą studentų poreikį, suteikiant kuo daugiau informacijos apie aukštųjų mokyklų siūlomas galimybes ir prognozes darbo rinkoje (Grabažienė, Klimavičienė, 2010). Studijų kokybės gerinimas tampa prioritetiniu aukštosios mokyklos uždaviniu, kurio įgyvendinimas priklauso nuo daugelio įvairiausių veiksnių, tarp jų ir formų, per kurias apibrėžiami studijų rezultatai, tyrimų. Tokių tyrimų grupei galima priskirti ir antrosios studijų pakopos absolventų studijų metu įgytų kompetencijų tyrimus, šiuo atveju – Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų studijų metu įgytų, į baigiamojo darbo rengimo procesą orientuotų kompetencijų tyrimus.

Magistrantūros studijos – sudėtingas, apimantis daugybę tarpusavyje susijusių ir vienas kitą įtakojančių ugdymo reiškinių, procesas. Siekiant jį visapusiškai suprasti bei įvertinti, reikia

analizuoti stambius komponentus, klasifikuojančius daugybę studijų kokybės kriterijų. R. Šiaučiūnas, P. Žiliukas, I. Milišiūnaitė ir kt. (2006) šiuos komponentus įvardija taip:

- 1) pradinių sąlygų kokybė;
- 2) studijų proceso kokybė;
- 3) studijų rezultato kokybė.

I. Savickienė (2005) atlikusi kokybės sampratos analizę pateikia įžvalgą – įvairūs autoriai analizuodami kokybės sampratą, dažnai pabrėžia šio klausimo sudėtingumą, nes tai – fenomenas, priklausantis nuo įvairiausių veiksnių (technologinių, socialinių ir kt.), kuris aiškinamas skirtingais požiūriais, sąlygojančiais įvairių kokybės koncepcijų egzistavimą. D. Sirtautienė (2006) remdamasi B. Pociūte (2005) taip pat atkreipia dėmesį į kokybės sampratos problemišumą, akcentuodama, kad kokybė – tai daugiareikšmis reiškinys, nes kuomet skiriasi kokybės suvokimas, net ir esant panašioms sąlygoms, skiriasi ir samprata, kokiais kriterijais vertinti kokybę. Kokybė apima visą universitetų veiklą, ne tik studijas, tad kokybės palaikymo sistema tampa dar sudėtingesnė.

Išanalizavusi virš keturių dešimčių autorių požiūrius, I. Savickienė (2005) pateikia šias kokybės koncepcijas, kuriose kokybė traktuojama kaip:

- 1) išskirtinumas, pranašumas;
- 2) tobulumas;
- 3) trūkumų nebuvimas;
- 4) atitikimas tikslui;
- 5) ekonominis naudingumas;
- 6) atitikimas reikalavimams arba standartams;
- 7) kaip vartotojų poreikių patenkinimas ir kt.

Apibendrinusi kiekvienai koncepcijai atstovaujančių autorių nuomonių grupę, autorė pateikia įžvalgą: universitetinių studijų kokybė yra sąlygų, suteikiamų studijuojančiojo saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti universitete, atitikimas suformuluotiems reikalavimams (poreikiams). Reikalavimus apibūdinti gali universiteto administracija, dėstytojai, studentai, absolventai, darbdaviai, profesinės organizacijos, tyrėjai, finansuojančios ir vyriausybės institucijos bei kitos visuomenės grupės.

K. Kriščiūnas, J. K. Staniškis, V. Tričys (2008) akcentuoja, kad magistrantūros studijų plėtotei turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys, nes tai pagrindinė studijų pakopa, kurioje ugdomi pirmieji mokslinio darbo įgūdžiai ir išryškėja būsimųjų tyrėjų gebėjimai savarankiškai tęsti ir gilinti bei

skleisti savo įgytas žinias. Autorių nuomone, magistrantūra yra bene svarbiausia mokslininkų rezervo rengimo dalis. Tik sėkmingose magistrantūros studijose įgijus tyrėjo patirties galima tęsti studijas doktorantūroje.

Tačiau neretai aukštojo mokslo įstaigos susiduria su problemomis, trukdančiomis reikiamu mastu plėtoti studijas. K. Kriščiūnas, J. K. Staniškis, V. Tričys (2008) nurodo šias pagrindines magistrantūros studijų problemas:

- nepalankios sąlygos konkuruoti Europos aukštojo mokslo erdvėje dėl nepakankamai išplėtotų reikiamų tarpuniversitetinių programų ir magistrantų mobilumo finansavimo stokos;
- potencialių jaunų dėstytojų perėjimas dirbti į verslo bei kitas veiklos sritis;
- studijų kokybės prastėjimas dėl menko studijų infrastruktūros finansavimo ir kt.

Autoriai pateikia šias magistrantūros studijų kokybės pagerinimo gaires:

- aktyvus dalyvavimas tarptautiniuose ir tarpreregioniniuose studijų projektuose;
- tarpdalykinių studijų plėtojimas;
- studentų bei dėstytojų tarptautinio mobilumo organizavimas, skatinimas ir finansavimas;
- akredituojant studijų programas ir aukštąsias mokyklas;
- gerinant studijų ir mokslinių tyrimų infrastruktūrą, panaudojant Europos Sąjungos struktūrinius fondus;
- plėtojant tęstinio mokymosi paslaugas.

Remiantis R. Šiaučiūno, P. Žiliuko, I. Milišiūnaitės ir kt. (2006) studijų kokybės komponentų klasifikacija, bei I. Savickienės (2005) atlikta kokybės sampratos kompleksiško analize, šio darbo problema – Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų tyriminių, į baigiamojo darbo rengimo procesą orientuotų, kompetencijų kokybę, galima apibrėžti kaip vieną iš esminių antrosios studijų pakopos rezultato kokybės kriterijų.

1. 2. Bolonijos proceso apžvalga

Bolonijos proceso dokumentai - tai vieni svarbiausių dokumentų, skatinančių plėtoti europiniu lygmeniu vieningą studijų kokybę. Bolonijos proceso ištakos – tai Sorbonos deklaracija, 1998 05 pasirašyta už aukštąjį mokslą atsakingų, Prancūzijos, Italijos, Jungtinės Karalystės ir Vokietijos,

ministrų. K. Kriščiūnas, M. Lanskoronskis, P. Baršauskas ir kt. (2008) analizuodami tarptautinius švietimo dokumentus, pabrėžia, kad Sorbonos deklaracija (1998) yra bene pirmasis dokumentas, išskėlęs žinių visuomenės svarbą Europos mastu. Pasirašyta keturių šalių ministrų, ši iniciatyva išaugo į plačią Europos akademinę iniciatyvą, įvardytą kaip Bolonijos procesas.

Bolonijoje (Italija) 1088 m. įkurtame seniausiame Europos universitete 29 Europos šalių ministrai, atsakingi už aukštąjį mokslą, 1999 06 19 pasirašė deklaraciją, kuri tapo politiniu veiksniu ir postūmiu Europos šalyse pradėti permainas siekiant susieti nacionalines aukštojo mokslo sistemas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę (Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2005). Bolonijos deklaracijos atsiradimas ir žymi Bolonijos proceso pradžią.

Bolonijos proceso siekis yra sukurti Europos aukštojo mokslo erdvę, kurioje būtų nustatyti akademiniai laipsnių ir kokybės užtikrinimo standartai, jie galėtų būti skaidriai palyginami tarp Europos valstybių. Bolonijos procesas nepateikia konkrečių sprendimų ir priemonių, koku keliu šalys turi įgyvendinti Bolonijos proceso nuostatas, tik nurodo pagrindines veiklos sritis, iškelia tikslus ir numato uždavinius jiems pasiekti. Bolonijos proceso eiga glaudžiai siejasi su ES tikslais ir tendencijomis aukštajame moksle (Švietimo mainų paramos fondas, 2007).

Bolonijos deklaracijos dėka buvo pradėta eilė reformų, Europos aukštojo mokslo suderinamumo, palyginamumo, konkurencingumo ir patrauklumo europiečiams ir kitų kontinentų studentams bei mokslininkams didinimui (Švietimo mainų paramos fondas, 2007).

Kadangi Bolonijos procese dalyvauja ne tik Europos Sąjungos, bet ir kitos šalys, geografiniu požiūriu jis apima didžiulę teritoriją nuo Atlanto iki Ramiojo vandenyno, tačiau politiniu požiūriu Bolonijos procesas yra Europos Sąjungos vykdomos politikos dalis ir jo plėtros klausimai yra nagrinėjami pirmiausia atsižvelgiant į Europos Sąjungos plėtros perspektyvą.

Bolonijos procesą koordinuoja ir įgyvendina Bolonijos tolesnės veiklos grupė, kurią sudaro tikrieji nariai – Bolonijos procese dalyvaujančios šalys ir Europos Komisija, bei patariantieji nariai – Europos universitetų asociacija, Europos nacionalinės studentų sąjungos, Europos aukštojo mokslo institucijų asociacija, Europos aukštojo mokslo centras, Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo asociacija, Tarptautinės švietimo sąjungos Europos struktūra, Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjunga.

Laikotarpiu tarp ministrų susitikimų grupė įgyvendina įvairias programas rengia seminarus, apžvalgas, dokumentų projektus bei organizuoja ministrų susitikimus. Darbą tarp grupės susitikimų

užtikrina grupės taryba, kurios sudėtis keičiasi kas pusę metų pagal šalių prezidentavimo Europos Sąjungoje tvarkaraštį (Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2005).

Pastarąjį dešimtmetį Europos Sąjungos lygmeniu buvo pristatyta gana daug iniciatyvų, skirtų plėtoti aukštajam mokslui bei moksliniams tyrimams. Tarp reikšmingiausių dokumentų galima paminėti Lisabonos konvenciją (1997), Sorbonos (1998), Bolonijos (1999) deklaracijas ir vėlesnius komunikatus bei Europos universitetų asociacijos priimtas Graco (2003), Glazgo(2005), Lisabonos (2007) deklaracijas, taip pat Europos Komisijos parengtą Mokslinių tyrimų žaliąją knygą (2007). Kaip akcentuoja K. Kriščiūnas, M. Lanskoronskis, P. Baršauskas ir kt. (2008), šie dokumentai atspindi bendrą Europos Sąjungos politiką, apibrėžtą Lisabonos strategijos (2000, 2005) - plėsti žinių ekonomiką.

Bolonijos procesas, pradėtas siekiant iš esmės padidinti Europos aukštojo mokslo tarptautinį konkurencingumą veikia daugelio Europos šalių, iš jų ir Lietuvos, mokslo ir studijų sistemą – įdiegta dvipakopė studijų sistema, skatinamas bei plečiamas studentų ir dėstytojų mobilumas, pradėtas Europinis bendradarbiavimas gerinant studijų programų kokybę, plėtojamos mokymosi visą gyvenimą idėjos ir kt. (Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2005).

Bolonijos procesas tai tarpvyriausybiniis susitarimas tarp ES ir ne ES šalių, todėl jis nėra ES teisės aktas. Taip pat Bolonijos deklaracija nėra sutartis ar konvencija todėl nėra jokių teisinių įsipareigojimų pasirašiusioms valstybėms (Švietimo mainų paramos fondas, 2007). Taigi valstybių dalyvavimas Bolonijos procese, jo intensyvumas bei bendradarbiavimas yra visiškai savanoriška veikla.

1. 1. 2. Magistrantūros studijų apibrėžtis bei kokybės plėtojimo iniciatyvos Bolonijos proceso dokumentuose

Magistrantūros studijų idėja, kaip ir pati žinių Europos, akcentuojamos kaip vienas pagrindinių plėtros tikslų, vizija, gimė parengus Bolonijos deklaraciją (1999). Tačiau, kaip akcentuojama LR Švietimo ir mokslo ministerijos (2005) parengtoje svarbiausių Bolonijos proceso dokumentų analizėje, jau vienoje iš Bolonijos proceso ištakų - Sorbonos deklaracijoje (1998) - buvo apibrėžti kertiniai dviejų pakopų studijų sistemos, laipsnių palyginamumo ir akademinio mobilumo principai, kurie vėliau buvo išsamiai išdėstyti Bolonijos proceso dokumentuose.

Remiantis Sorbonos deklaracijos (1998) principais, Bolonijos deklaracijoje (1999) buvo numatyta imtis šios veiklos (Šiaučiūnas, Žiliukas, Milišiūnaitė ir kt., 2006), kuri be kitų veiklų įgyvendino ir magistrantūros studijų idėją:

- 1) įdiegti lengvai suprantamų ir palyginamų laipsnių sistemą;
- 2) sukurti dvipakopę studijų sistemą;
- 3) sukurti kreditų sistemą;
- 4) skatinti tiek studentų, tiek dėstytojų mobilumą;
- 5) skatinti europinį bendradarbiavimą kokybės užtikrinimo srityje;
- 6) stiprinti europinius aukštojo mokslo aspektus, itin daug dėmesio skiriant studijų programoms, institucijų bendradarbiavimui, judėjimo įvairovei ir integruotoms studijų, stažuočių ir mokslinių tyrimų programoms.

Magistrantūros studijos – tai aukštojo mokslo įstaigose organizuojamų viena nuosekliųjų studijų tipo formų. Kaip teigiama Bolonijos proceso dokumentuose, šios studijos traktuojamos kaip antrosios studijų pakopos kvalifikacija. Po Bolonijos deklaracijoje (1999) suformuluotos kvalifikacinių laipsnių sistemos idėjos, vienas iš aspektų, kuriam Helsinkio konferencijoje (2003) buvo skiriama daugiausia dėmesio, buvo magistrantūros studijų apibrėžtis aukštojo mokslo erdvėje.

Helsinkio konferencijoje (2003) buvo suformuluotos šios rekomendacijos magistrantūros studijų apibūdinimui (Šiaučiūnas, Žiliukas, Milišiūnaitė ir kt. 2006; Žiliukas, Račkauskas, Želvys ir kt., 2008):

- įstoti į magistrantūros studijų programą galima tik įgijus bakalauro laipsnį pripažintoje aukštojoje mokykloje;
- bakalauro laipsnis pripažintoje mokslo institucijoje yra būtina sąlyga tęsti studijas magistrantūroje;
- bakalauro ir magistro laipsniai apibrėžiami skirtingais studijų rezultatais;
- studentai, kuriems suteikiamas magistro laipsnis, turi būti pasiekę tokį žinių ir supratimo lygį, kuris įgalina juos integruoti žinias, formuluoti nuomones ir sprendimus specialistams ir ne specialistams. Studentai, turintys magistro laipsnį, turi pakankamus mokymosi įgūdžius mokytis arba atlikti tyrimus savarankiškai ir nepriklausomai;
- visi bakalauro laipsniai suteikia galimybę įstoti į magistrantūros studijas, o visi magistro laipsniai sudaro galimybę įstoti į doktorantūrą;

- pirmosios ir antrosios pakopų studijų programos turi remtis turiniu, kokybe ir rezultatais, o ne tik programos trukme ar kitais formaliais rodikliais;
- siekiant patenkinti asmeninės, akademinės ir darbo rinkos reikmes, programos, vedančios į magistrantūros studijas, gali būti įvairių profilių ir kt.

Šio darbo problemą labiausiai grindžia šios minėto dokumento rekomendacijos magistrantūros studijų apibūdinimui – studijų tęstinumas siekiant vis aukštesnio kompetencijų lygio: „bakalauro laipsnis pripažintoje mokslo institucijoje yra būtina sąlyga tęsti studijas magistrantūroje“, „...visi magistro laipsniai sudaro galimybę įstoti į doktorantūrą“, bei numatomų magistrantūros absolvento įgūdžių akcentavimas: „...turi pakankamus mokymosi įgūdžius mokytis arba atlikti tyrimus savarankiškai ir nepriklausomai“.

Antrajai studijų pakopai (magistrantūrai) skirtuose Dublino aprašuose aptariant žinias ir supratimą teigiama, kad plėtojant bakalauro lygmenyje įgytas žinias reikia taikyti mokslinių tyrimų kontekste atrandant originalius sprendimus, naujas idėjas naujose ar esamose darbo aplinkose, gebėti spręsti problemas, priimti sprendimus, daryti išvadas, gebėti savarankiškai studijuoti. Vadinasi, antrosios studijų pakopos programos turi sudaryti sąlygas minėtoms žinioms ir gebėjimams išsiugdyti, t. y. užtikrinti studijų kokybę.

Kokybė yra esminis Europos žinių visuomenės kūrimo ir Bolonijos proceso propagavimo elementas. Kokybės užtikrinimas aukštajame moksle susideda iš trijų lygių (Švietimo mainų paramos fondas, 2007):

- 1) institucinis lygmuo: vidinės kokybės stiprinimas.
- 2) nacionalinis lygmuo: išorinės atskaitomybės procedūrų stiprinimas.
- 3) europinis lygmuo: Europos kokybės užtikrinimo dimensijos vystymo propagavimas.

Remiantis Švietimo mainų paramos fondo (2007) pateikta Bolonijos proceso dokumentų analize aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimo iniciatyvų aspektu, galima išskirti šiuos esminius dokumentus bei jų numatytas veiklas, atskleidžiančias kokybės svarbos augimą:

Bolonijos deklaracija (1999)

Kokybė kaip svarbus Bolonijos procesui faktorius kilo gana lėtai ir buvo tik paviršutiniškai paminėtas Bolonijos deklaracijoje. 1999 m. pasirašyta Bolonijos deklaracija pakvietė propaguoti bendradarbiavimą kokybės užtikrinimo srityje „su ketinimu išvystyti palyginamus kriterijus ir metodologijas“.

Praho komunikatas (2001)

Po dvejų metų Prahoje (2001) ministrai pripažino, kad esminė kokybės užtikrinimo sistemos rolė yra aukštų kokybės standartų užtikrinimas ir visos Europos kvalifikacijų palyginamumo lengvinimas. Jie taip pat paskatino artimesnį bendradarbiavimą tarp pripažinimo ir kokybės užtikrinimo tinklų. Ministrai pabrėžė būtinybę artimam europiniam bendradarbiavimui, abipusiam pasitikėjimui ir nacionalinių kokybės užtikrinimo sistemų pripažinimui. Ministrai tai pat paskatino universitetus bei kitas aukštojo mokslo institucijas skleisti geros praktikos pavyzdžius ir sukurti abipusio įvertinimų ir akreditacijų/sertifikatų pripažinimo mechanizmų scenarijus. Ministrai pakvietė universitetus ir kitas aukštojo mokslo institucijas, nacionalines agentūras bei Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo tinklą (ENQA) bendradarbiauti su atitinkamais šalių, nesančių ENQA nariais, organizacijomis, sukuriant bendrą nuorodų sistemą ir skleidžiant gerąją praktiką.

Berlyno komunikatas (2003)

Berlyno komunikatas pabrėžė pagrindinį pasikeitimo tašką teigdamas, kad „neprieštaraujant institucinės autonomijos principui, pagrindinė kokybės aukštajame moksle užtikrinimo atsakomybė tenka pačioms institucijoms ir tai duoda pagrindą tikrai akademinės sistemos atskaitomybei nacionalinės kokybės rėmuose“. Berlyne ministrai nusprendė, kad aukštojo mokslo kokybė įrodė, esanti Europos aukštojo mokslo erdvės kūrimo centre. Ministrai taip pat įsipareigojo paremti tolesnį kokybės užtikrinimo vystymą instituciniu, nacionaliniu ir europiniu lygmeniu. Jie pabrėžė poreikį išvystyti abipusiai naudojamus kokybės užtikrinimo kriterijus ir metodologijas. Berlyne ministrai susitarė, kad iki 2005 m. nacionalinės kokybės užtikrinimo sistemos turi apimti:

- organizacijų ir įtrauktų institucijų atsakomybių apibrėžimą;
- programų ar institucijų įvertinimą, įtraukiant vidinį įvertinimą, išorinį patikrinimą, studentų dalyvavimą ir rezultatų publikavimą;
- akreditacijos, sertifikavimo ar palyginamų procedūrų sistemą.
- tarptautinį dalyvavimą, bendradarbiavimą ir kontaktų mezgimą.

Bergeno komunikatas (2005)

Ministrai pažymėjo, kad visos šalys besiremdamos Berlyno komunikate paskelbtu kriterijumi pasitvirtino kokybės užtikrinimo sistemos nuostatą. Visgi, pabrėžiama, kad trūksta studentų įsitraukimo ir tarptautinio bendradarbiavimo. Ministrai paskatino aukštojo mokslo institucijas tęsti pastangas skatinant veiklą kokybę per sistematinį vidinių mechanizmą panaudojimą ir jų tiesioginę koreliaciją su išorinės kokybės užtikrinimu. Šiame komunikate ministrai priėmė kokybės Europos aukštojo mokslo erdvėje užtikrinimo standartus ir rekomendacijas, kurias pasiūlė ENQA.

Londono komunikatas (2007)

Londono komunikate ministrai deklaravo, kad standartai ir rekomendacijos kokybės užtikrinimui Europos aukštojo mokslo erdvėje, kurie buvo pasirinkti Bergene veikia gana sėkmingai. Visos šalys pradėjo juos įgyvendinti, o kai kurios net padarė gana nemažą progresą. Ypatingai gerai įgyvendinamas išorinis kokybės užtikrinimas. Nuo 2005 m. padidėjo studentų įsitraukimas visuose lygmenyse. Ministrai pažymėjo progresą akreditacijų pripažinime ir kokybės užtikrinimo sprendimuose bei paskatino tarptautinį bendradarbiavimą tarp kokybės užtikrinimo agentūrų. Ministrai pasidžiaugė pirmuoju 2006 m. įvykusi Europos kokybės užtikrinimo forumu, kurį organizavo EUA, ENQA, EURASHE ir ESIB. Forumo metu buvo diskutuojama apie Europos postūmį kokybės užtikrinime. Ministrai pabrėžė, kad ir toliau reikalinga vystyti Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų registrą.

Europos kokybės užtikrinimo registras (EQAR)

Vykdam Londono (2007) deklaracijos nuostatas, E4 grupė 2008 m. įsteigė Europos kokybės užtikrinimo registrą (EQAR), kuriame šiandien yra registruota 19 aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų iš Ispanijos, Airijos, Vokietijos, Norvegijos, Lenkijos, Bulgarijos, Belgijos, Nyderlandų, Rumunijos ir Islandijos.

Priimti agentūrą, ar ne sprendžia Registro komitetas, kurio narius skiria E4 grupė ir kitos suinteresuotosios šalys. EQAR narėmis gali tapti ir vyriausybės, tačiau jos Komitete turės tik stebėtojų statusą. Registro tikslas yra sudaryti galimybes visiems suinteresuotiems asmenims ir visuomenei atvirą prieigą prie objektyvios informacijos apie patikimas kokybės užtikrinimo agentūras, kurios dirba pagal ESG. Tai didins pasitikėjimą aukštuoju mokslu EAME ir už jos ribų, ir palengvins abipusį kokybės užtikrinimo pripažinimą bei akreditacijos sprendimus.

Liuvono komunikatas (2009)

2009 m. balandžio mėn. Liuvene (Belgijoje) vykusios 6-osios Bolonijos proceso šalių ministrų konferencijos metu pasirašytas Liuvono komunikatas, kuriame pabrėžta, kad Europos aukštojo mokslo erdvės prioritetą išlieka kokybė, kuri turi tapti pagrindiniu elementu įgyvendinant tokias veiklas kaip mokymasis visą gyvenimą, socialinė dimensija, įdarbinimas, tarptautinis atvirumas ir mobilumas, sąsajos tarp studentų, mokslinių tyrimų ir inovacijų, daugiamačių skaidrumo priemonių aukštajame moksle kūrimas bei atitinkamo finansavimo aukštajam mokslui užtikrinimas. Dokumente suformuluota dešimt Europos bendrosios aukštojo mokslo erdvės tobulinimo per ateinančią dešimtmetį prioritetų, tarp jų aukštojo mokslo kokybės gerinimas. Komunikate pabrėžiama, kad kokybės užtikrinimas neturėtų būti suprantamas tik kaip kokybės užtikrinimo procesų

monitoringas, jis turėtų apimti visas aukštosios mokyklos kokybės užtikrinimo ir gerinimo veiklas nuo strateginio planavimo, personalo ugdymo iki studijų programų kūrimo.

Taigi visuose Bolonijos proceso dokumentuose akcentuojama nuostata - studijų kokybė didžia dalimi priklauso nuo pačių universitetų strateginių nuostatų studijų kokybės atžvilgiu. Šių nuostatų numatoma veikla turi apimti visas aukštosios mokyklos kokybės užtikrinimo ir gerinimo veiklas. Tarp jų ir studijų rezultato kokybės tyrimus, šiuo atveju – antrosios studijų pakopos metu įgytų tyriminių kompetencijų kokybę, kaip vieną iš prielaidų tobulinti studijų proceso kokybės gerinimo gaires.

1.1. 3. Magistrantūros studijų apibrėžtis bei Bolonijos proceso iniciatyvų įgyvendinimo problema LR aukštojo mokslo institucijų veikloje

Magistrantūros studijas Lietuvoje reglamentuoja trijų lygių teisės aktai – įstatymai, Vyriausybės nutarimai, bei švietimo ir mokslo ministro įsakymai. Kaip teigia R. Šiaučiūnas, P. Žiliukas, I. Milišiūnaitė ir kt. (2006) be tiesioginio reglamentavimo, šie teisės aktai tam tikras funkcijas paveda atlikti kai kurioms valstybės institucijoms (pvz., Studijų kokybės vertinimo centrai, Lietuvos mokslo tarybai), kurios nustatyta tvarka patvirtina visoms aukštosioms mokykloms privalomas taisykles ir nurodymus.

Lietuvos teisės aktuose magistrantūros studijų suvokimas bei paskirtis reglamentuojama šiek tiek siauriau, tačiau kaip ir Bolonijos proceso dokumentuose, magistrantūros studijų samprata, paskirtis bei vieta švietimo sistemoje grindžiama pasirengimu savarankiškai ir kokybiškai mokslinei veiklai, pirmoje ir antroje studijų pakopose įgyjamų kompetencijų lygių skirtumais, bei galimybės tęsti studijas, ir tokiu būdu tobulinti savo kompetencijas, akcentavimu.

Lietuvos aukštojo mokslo įstatyme (2000, Nr. VIII – 1586) magistrantūros studijos yra apibūdinamos kaip asmens profesinei ir mokslinei kvalifikacijai kelti skirtos antrosios pakopos nuosekliosios universitetinės studijos. Mokslo ir studijų įstatyme (2009, Nr. XI – 242) ši sąvoka išplečiama - magistrantūros studijų paskirtis apibrėžiama kaip pasirengimas savarankiškam mokslo (meno) darbui arba kitam darbui, kurį atlikti reikia mokslo žinių ir analitinių gebėjimų. Analogiškos esmės magistrantūros studijų paskirties samprata yra numatyta ir Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše (2010, Nr.V-826) - pasirengimas savarankiškam mokslo (meno) darbui

arba kitam darbui, kuriam atlikti reikia mokslo žinių ir gebėjimo jas analizuoti bei taikyti arba meno kūrimo gebėjimų.

Visuose minimuose teisės aktuose galima išvelgti dvejopo pobūdžio tikslą – tobulinti profesinę ir mokslinę kvalifikaciją tęsiant aukštojo mokslo studijas, bei gilinti mokslines - tiriamąsias ir bendrąsias kompetencijas.

Lietuva aktyviai prisideda prie vieno iš prioritetinių Bolonijos proceso veiklos, vieningos studijų kokybės užtikrinimo sistemos klausimo, sprendimų. Yra sukurta ir veikia nacionalinė kokybės užtikrinimo sistema: vidinis (savianalizė) ir išorinis vertinimas, viešas išvadų skelbimas, rekomendacijų įgyvendinimas, užsienio ekspertų dalyvavimas ir narystė tarptautinėse organizacijose (Studijų kokybės vertinimo centras yra ENQA asocijuotas narys, INQAAHE ir CEE Network narys) (Bartuševičienė, Butkienė, 2006). Pasak autorių, ši sistema orientuota į studijų tobulinimo ir atskaitingumo bei aukštojo mokslo paslaugų veiksmingumo ir skaidrumo visuose lygiuose didinimą, tarpusavio pasitikėjimo, pripažinimo ir mobilumo tiek šalies viduje, tiek ir tarp šalių, skatinimą.

Mokslo ir studijų kokybės išorinis vertinimas Lietuvoje pradėtas 1995 m. įsteigus Studijų kokybės vertinimo centrą, kurio viena iš funkcijų yra organizuoti Lietuvos aukštųjų mokyklų studijų kokybės vertinimą. Prieš centro įkūrimą studijų kokybės tobulinimo gaires numatydavo pačios aukštosios mokyklos. (Studijų kokybės vertinimo centras, 2008). Taigi studijų kokybė Lietuvoje yra užtikrinama pirmiausia pačios aukštosios mokyklos pastangomis, kurioms skatinti yra sukurta studijų kokybės vertinimo sistema.

Esminės gairės Europos aukštojo mokslo studijų kokybei užtikrinti yra apibrėžiamos Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatuose (2006), kurių tikslas - teikti pagalbą bei patarti aukštosioms mokykloms, kuriančioms savo kokybės užtikrinimo sistemą, taip pat agentūroms, vykdančioms išorinį kokybės užtikrinimą. Be LR teisė aktų, šiais nuostatais vadovaujasi ir Lietuvos aukštojo mokslo studijų kokybės išorinį vertinimą atliekantis Studijų kokybės vertinimo centras.

V. Bartuševičienė, J. Butkienė (2006) pabrėžia, kad aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas Bolonijos proceso šviesoje apima labai platų veiklų spektrą ir neapsiriboja vien tik studijų kokybės gerinimu. Tai daug platesnė sąvoka, aprėpianti institucinį aukštosios mokyklos tvarkymąsi, bendruomeninį kokybės vertybės prisiėmimą, strateginį mokslinio ir pedagoginio personalo tobulinimą ir kokybę, finansinius, materialiuosius išteklius ir kt. Daugelis Lietuvos aukštųjų mokyklų šiame kontekste jau yra atradę savo kelią arba intensyviai jo ieško.

Šalies inovacijų sistemos lygis ypač priklauso nuo universitetų veiklos kokybės – nuo naujo žinojimo, sklindančio iš universiteto, ir nuo universitetų išleidžiamų absolventų pasirengimo lygio. Universiteto paskirtis – vykdyti mokslinius tyrimus ir generuoti naujas mokslines bei humanitarines idėjas ir tokioje aplinkoje vykdyti studijas, o studentas, būdamas neatskiriama šio kūrybinio proceso dalimi, išsiugdo kūrybinio darbo gebėjimus (Nacionalinės plėtros institutas, 2007).

Iš anksčiau pateiktos Bolonijos proceso dokumentų apžvalgos studijų kokybės užtikrinimo aspektu būtų galima pateikti išvaga, kad Lietuva Bolonijos proceso kontekste laikytina pakankamai geroje situacijoje. Tačiau ar Lietuvos universitetai pajėgūs vykdyti universiteto misiją yra sudėtinga atsakyti, tai patvirtina ir Nacionalinės plėtros instituto atliktoje Lietuvos aukštųjų mokyklų vidinės struktūros bei jų tinklo analizėje (2007) – misijos vykdymą įtakoja per didelis aukštųjų mokyklų bei parengiamų absolventų Lietuvoje skaičius, mokslinės veiklos lygio universitete problema bei nepakankamas mokslinio lygio darbuotojų skaičius ir kt.

Nacionalinės plėtros instituto atliktoje Lietuvos aukštųjų mokyklų vidinės struktūros bei jų tinklo analizėje (2007) iškeliamas klausimas, kodėl kyla prieštaravimas tarp Lietuvos aukštojo mokslo situacijos apibūdinimo Bolonijos proceso kontekste ir realioje šalies situacijoje. Atsakymas slypi tame, kad Bolonijos procesas yra forumas, kuriame Europos šalys aptaria ir sprendžia išimtinai formalius aukštojo mokslo klausimus (Lietuva sėkmingai sprendžia formalius klausimus), kurie iš tikrųjų nėra esminiai bandant gerinti aukštojo mokslo kokybę.

Priežastys, kodėl Bolonijos procesas yra tik formalius klausimus sprendžiantis forumas, glūdi pačioje ES politikos esmėje. Pačioje ES formavimosi pradžioje buvo numatyta, kad tai pačių valstybių vidaus reikalas (subsidiarumo principas). ES siekia mobilumo galimybes, o tam reikia suderinti kreditų sistemas, studijų ciklus, išspręsti išsilavinimo pripažinimo, pensijų, socialinių garantijų klausimus ir pan. Būtent tam skirtas Bolonijos procesas. ES lygmenyje nėra rengiamos nei rekomendacijos, nei direktyvos aukštojo mokslo sistemos valdymo ar aukštųjų mokyklų vidinio valdymo ir finansavimo klausimais, dažniausiai apsiribojama geros praktikos pavyzdžiais (Nacionalinės plėtros institutas, 2007).

1.1. 3. 1. Magistrantūros studijų programų bendrieji reikalavimai

Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje magistrantūra buvo įteisinta iš karto po nepriklausomybės atkūrimo. Kaip teigia P. Žiliukas, A. Račkauskas, R. Želvys ir kt. (2008), tai buvo pasiekta 1991 m. priimtu Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu. Pirmieji kvalifikaciniai magistrantūros

reikalavimai buvo suformuluoti Lietuvos Respublikos vyriausybės 1993 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 768 patvirtintuose Kvalifikaciniuose aukštojo išsilavinimo nuostatose. 2000 m. priimtas Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas įtvirtino magistrantūros studijų apimtį, nustatė, kad magistrantūros studijos vykdomos tik tuose universitetuose, kuriuose atliekami studijų kryptį atitinkantys moksliniai tyrimai. R. Šiaučiūnas, P. Žiliukas, I. Milišūnaitė ir kt. (2006) akcentuoja, kad magistrantūros studijų nuostatos gana ilgą laiką tarpą nebuvo detalios ir reglamentuotai apibrėžtos – tik 2005 m. 07 22 buvo patvirtintas Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas.

Iki šiol tai yra pagrindinis šalies magistrantūros studijas reglamentuojantis dokumentas. Šiandien trečiosios studijų pakopos programoms daugiau galimybių įvairovės suteikia atnaujinti magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų nuostatai.

Šis, antrosios pakopos studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas yra tvirtinamas Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo ir mokslo ministro įsakymu. Naujausi magistrantūros studijų programų bendrieji reikalavimai buvo patvirtinti 2010 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. V- 826. Dokumentas reglamentuoja bendrusius magistrantūros studijų programų sudarymo ir vykdymo principus, kurie apima šiuos procesus:

- reikalavimus asmenims, priimamiems į magistrantūros studijas;
- reikalavimus magistrantūros studijų programai.

Šiuose skyriuose taip pat akcentuojami bendrieji reikalavimai magistro baigiamajam darbui, studijų programos apimčiai, numatomos magistrantūros absolvento kompetencijos ir kt. Kaip teigia šalies švietimo ir mokslo viceministrė, praėjusių metų magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo atnaujinimas – tai dar vienas užbaigtas aukštojo mokslo pertvarkos žingsnis. Nauji bendrieji reikalavimai magistrantūros studijų programoms remiasi principu – mažiau reguliavimo „iš viršaus“, daugiau galimybių įvairovės. Valstybė nustato bendrus turinio ir programų sandaros reikalavimus, suteikdama galimybę aukštosioms mokykloms išryškinti savo specifiką konkurencinėje aplinkoje.

Naujieji magistrantūros studijų reikalavimai suteikia universitetams daugiau teisių spręsti, kokio profilio bus studijų programos: ar nukreiptos labiau į praktinę - taikomąją, akademinę veiklą ar pasirengimą doktorantūrai.

Atnaujintame Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše taip pat minimos šios bendrosios nuostatos:

- studijų programos turi atitikti bendruosius ir specialiuosius reikalavimus, nustatomus studijų krypties (krypčių grupės, srities) aprašuose, kuriuos tvirtina švietimo ir mokslo ministras arba tik bendruosius reikalavimus, jei nėra patvirtintų specialiųjų reikalavimų;
- studijų programos gali būti įvairaus pobūdžio, tačiau jos turi atitikti universiteto profilį, asmens individualius akademinus (kūrybinius) gebėjimus ir darbo rinkos poreikius. Studijų programos pobūdis turi būti nurodomas ir pagrindžiamas studijų programos apraše;
- kiekvienos studijų programos apraše studijų tikslus privalu aiškiai suformuluoti ir susieti su asmens, baigusio studijas pagal tą programą, įgyjamais studijų rezultatais (žiniomis, gebėjimais ir įgūdžiais). Iš studijų tikslų ir absolvento kompetencijos formulavimo turi atsiskleisti studijų programos pobūdis. Studijuojamų dalykų tikslai ir turinys, studijų metodai, reikalavimai stojantiesiems pagrindžiami studijų programos tikslais ir kt.

Studijų programos vertinamos ne vien pagal įgyjamas žinias. Reikalavimų aprašas programos tikslus apibrėžia per įgūdžius bei gebėjimus, kuriuos turi įgyti asmuo, baigęs magistrantūros studijas.

1.1. 3. 2. Magistrantūros studijų absolvento kompetencijos

Studijų rezultato apibrėžimas yra naudingas visoms studijų kokybė suinteresuotoms visuomenės grupėms. Jie suteikia išsamią informaciją apie žinias, supratimą ir gebėjimus, kuriuos turi būti įgijęs absolventas, sėkmingai užbaigęs tam tikrą studijų pakopą. Bolonijos proceso dokumentuose studijų rezultatų svarba akcentuojama kuriant lengvai palyginamų kvalifikacijų ir diplomų pripažinimo sistemą. Studijų rezultatai, atspindintys kompetencijose, yra viena svarbiausių vieningos europinės aukštojo mokslo erdvės sukūrimo prielaidų (Pukelis, Pileičikienė, 2005).

Studijų rezultatai apima žinias, supratimą ir gebėjimus, kuriuos turi pasiekti studentas, sėkmingų studijų etapo pabaigoje. K. Pukelis, N. Pileičikienė (2005) remdamiesi R. Laužacku (2000) akcentuoja, kad studijų rezultatai atspindi objektyvius darbo rinkos ir/ar visuomenės keliamus reikalavimus studijų turiniui, kurie apibrėžiami per įgyjamų kompetencijų sistemą – suteikiamą kvalifikaciją. Autoriai pažymi, kad studijų rezultatai taip pat yra pagrindinis pirminis atskaitos taškas studijų programos rengimo procese.

Taigi studijų metu įgyjamos absolvento kompetencijos yra vienas iš studijų rezultato kokybės kriterijų. Kaip teigia K. Kriščiūnas, J. K. Staniškis ir V. Tričys (2008), Lietuvos universitetai sėkmingai plėtoja magistrantūros studijas (mažesnėmis sąnaudomis nei Europos Sąjungos šalyse – senbuovėse) ir sudaro galimybes magistrantams įgyti kokybiškas mokslininko tyrėjo, pedagogo – dėstytojo kompetencijas, arba aukštesnio lygio profesinės veiklos kompetencijas.

K. Kriščiūnas, J. K. Staniškis ir V. Tričys (2008) pabrėžia universitetų nuostatą, kad tyrimo sėkmę lemia individualaus tyrėjo talentas. Autoriai teigia, kad šis teiginys nepaneigia tyrėjų „komandos“, tyrimų infrastruktūros bei tyrimų etikos ir kultūros reikšmės, tačiau atkreipia dėmesį į pačią svarbiausią ir jautriausią problemą, susijusią su moksliniais ir technologiniais tyrimais, būtent į tyrėjus, kurie turi įgyti tam darbui reikalingų žinių, išsiugdyti reikalingų gebėjimų ir sukaupti įgūdžių. Šiuo tikslu daug gali pasitarnauti universitetai, nes šios savybės pirmiausia yra ugdomos universitetinėje akademinėje bendruomenėje.

V. Žydzūnaitė, G. Merkys, S. Jonušaitė ir kt. (2006) tarp aukštojo mokslo kokybę apimančių požymių išskiria ir aukšto lygio darbinių (specifinių) kvalifikacijų bei bendrųjų, kognityvinių, socialinių ir emocinių kompetencijų suteikimą per studijų programų struktūrą ir turinį, studijų aplinkas ir metodus. Taigi numatytomis kompetencijomis yra apibrėžiami ne tik studijų rezultatai, bet ir dalis pačio studijų proceso kokybės.

Išugdyti kompetentingą, savarankišką tyrėją - viena iš magistrantūros studijų siekiamybių. Taigi tiek tarptautiniuose švietimo dokumentuose, tiek ir Lietuvos švietimo teisės aktuose akcentuojamos magistrantūros absolvento kompetencijos didžiaja dalimi yra grindžiamos gebėjimu tikslingai savarankiškai vykdyti mokslinę tiriamąją veiklą bei taikyti sukauptas žinias tyrimo procese.

Dublino aprašai (2004) – tai bendrieji teiginiai apie tai, ko tikimasi iš studentų, baigusių bakalauro, magistrantūros ar doktorantūros studijas. Šiuose aprašuose numatyta, kad kvalifikacinis laipsnis, nurodantis, kad yra baigta antroji pakopa, suteikiamas studentui, kuris (Šiaučiūnas, Žiliukas, Milišiūnaitė ir kt., 2006):

- įgijo žinių, grįstų pirmosios pakopos žiniomis, jas pagilinančių ir (arba) sustiprinančių, sudarančių pagrindą ar galimybę naujai, savitai kurti ir (arba) taikyti idėjas, dažnai mokslinių tyrimų kontekste;

- geba taikyti žinias ir problemų sprendimo gebėjimus naujoje arba nepažįstamoje aplinkoje, platesniuose (arba daugiadalykiuose) su jo studijų sritimi susijusiuose kontekstuose;
- geba integruoti žinias ir spręsti sudėtingas problemas, formuluoti sprendimus, turėdamas ne visą arba ribotą informaciją ir prisiimdamas socialinę ir etinę atsakomybę;
- geba aiškiai ir ambicingai perteikti savo išvadas, žinias ir logikos pagrindus tiek specialistams, tiek ne specialistams;
- yra išstobulinęs mokymosi įgūdžius, būtinus tęsti visiškai savarankiškas studijas.

Kaip teigiama Vilniaus verslo konsultacinio centro studijoje (2008), pagal šiuos aprašus, magistro išsilavinimo esmė yra gebėjimas sudėtingose situacijose priimti tam tikroje veiklos srityje adekvačius sprendimus savarankiškai, pastoviais savarankiškai lavinantis, tame tarpe įsisavinant naujas mokslo kryptis. Šio požiūrio atveju labiau yra akcentuojamos bendrosios kompetencijos.

Bolonijos proceso dokumentuose nurodyta, kad Dublino aprašuose skirtumai tarp aukštojo mokslo pakopų yra apibrėžiami pagal tai, kokias kompetencijas turėtų turėti skirtingų pakopų studijas baigę asmenys (Šiaučiuonas, Žiliukas, Milišiuonaitė ir kt., 2006). Šie skirtumai parodo sąsajas tarp įgyjamų laipsnių ir pagilina magistrantūros studijų apibrėžimo suvokimą, jo išskyrimą iš kitų aukštojo mokslo studijų pakopų (1 lentelė).

1 lentelė

Aukštojo išsilavinimo pakopų skirtumai Dublino darbo grupės aprašuose
(Šiaučiuonas, Žiliukas, Milišiuonaitė ir kt., 2006) (lentelės tęsinys 26 psl.)

Pakopa	Žinios ir supratimas:
1 (bakalauras)	paremtos aukštesnio lygio vadovėliais ir apimančios kai kuriuos naujausių jų studijų krypties žinių aspektus;
2 (magistras)	turi žinių ir gebėjimų originaliai kūrybai ir (arba) originalių idėjų taikymui, dažniausiai tyrimų kontekste;
3 (daktaras)	apima sisteminių savo studijų krypties supratimą ir laisvą šios studijų krypties tyrimo metodų valdymą.
	Žinių ir supratimo taikymas:
1 (bakalauras)	geba formuluoti ir pagrįsti argumentus;
2 (magistras)	geba spręsti netipinius uždavinius naujose arba nepažįstamose aplinkose derindamas kelių dalykų žinias;
3 (daktaras)	geba inicijuoti, planuoti, įgyvendinti ir pritaikyti didelės apimties tyrimus užtikrindamas jų mokslinį vientisumą, dalyvauti tyrimuose, kurie reikšmingai

	išplečia žinių ribas ir kurie skelbiami nacionaliniuose arba tarptautiniuose mokslo leidiniuose.
	Gebėjimas priimti sprendimus:
1 (bakalauras)	geba rinkti ir interpretuoti sprendimams reikalingus duomenis;
2 (magistras)	geba integruoti žinias ir valdyti sudėtingas situacijas, priimti sprendimus, kai nėra išsamios ir apibrėžtos informacijos;
3 (daktaras)	geba kritiškai analizuoti, vertinti ir sintetinti naujas ir sudėtingas idėjas.
	Gebėjimas komunikuoti:
1 (bakalauras)	geba pateikti informaciją, idėjas, problemas ir sprendimus;
2 (magistras)	geba aiškiai perteikti žinias, sprendimus ir jų priežastis specialistų ir ne specialistų auditorijai;
3 (daktaras)	geba komunikuoti su kolegomis, plačiąja mokslo bendruomene ir visuomene (plačiame kontekste) apie savo krypties problemas.
	Mokymosi įgūdžiai:
1 (bakalauras)	turi įgūdžių, įgalinančių toliau studijuoti beveik vien savarankiškai;
2 (magistras)	geba pasirinkti tobulinimosi kryptį ir toliau lavintis savarankiškai;
3 (daktaras)	akademinėje arba profesinėje terpėje geba skatinti technologinę, socialinę arba kultūrinę pažangą.

Šie numatyti skirtingų studijų pakopų absolventų įgyjamų kompetencijų skirtumai atskleidžia dėsningumą – bakalauro ir magistrantūros studijų absolventų įgyjamų kompetencijų lygiai reikšmingai skiriasi. Magistrantūros teikiamos kompetencijos doktorantūros studijų metu įgyjamų įgūdžių visumos atžvilgiu, yra puikus paruošiamasis pagrindas trečiosios studijų pakopos mokslinei veiklai. Tai yra numatoma ir pagrindiniame Lietuvos magistrantūros studijas reglamentuojančiame dokumente – minėtame Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše (2010, Nr.V-826) - apibūdinant antrosios pakopos studijų paskirtį: tai pasirengimas savarankiškam mokslo (meno) darbui arba kitam darbui, kuriam atlikti reikia mokslo žinių ir gebėjimo jas analizuoti bei taikyti arba meno kūrimo gebėjimų. Magistrantūros studijų privilegijos vykdyti ir tobulinti tiriamąją veiklą numatytos ir Bolonijos proceso dokumentuose - studentai, turintys magistro laipsnį, turi pakankamus mokymosi įgūdžius mokytis arba atlikti tyrimus savarankiškai ir nepriklausomai, bei įgyja galimybę tęsti studijas doktorantūroje.

Naujausiame Lietuvos magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše (2010, Nr.V-826) magistrantūros absolvento mokymosi rezultatai taipogi apibrėžiami per įgyjamas kompetencijas. Dokumento magistrantūros studijų programų reikalavimų skyriuje numatomos kompetencijos, kurias asmuo įgis, baigęs magistrantūros studijų programą ir įgijęs magistro

kvalifikacinį laipsnį. Pabrėžiama, kad magistrantūros studijų programa turi užtikrinti, kad šios kompetencijos bus reikšmingai aukštesnės, nei pasiekiamos per pirmosios pakopos studijas. Šiame dokumento skyriuje numatoma, kad magistrantūros studijų programą baigęs asmuo turės šias kompetencijas:

- bus įgijęs savitą ir savarankišką mokslinių (meninių) idėjų plėtojimą ir taikymą pakankamą studijuotos mokslų šakos žinių (meno šakos kūrybinių gebėjimų), susipažinęs su naujausiomis tos šakos mokslų teorijomis (meno inovacijomis), metodais ir technologijomis;
- bus įgudęs įgytą žinojimą ir supratimą, šiuolaikinius metodus taikyti analitinių gebėjimų, inovatyvumo ir žinių integracijos reikalaujančioje praktinėje veikloje, įskaitant mokslinius tyrimus (originalią kūrybą), išmanys analizės metodų (kūrybinių technikų) taikymo ribas, mokės įvertinti tyrimų rezultatus ir nustatyti jų patikimumą;
- galės įgytą žinojimą, supratimą ir gebėjimą spręsti problemas (rasti meninius sprendimus) taikyti naujoje, nežinomoje ar nuolat kintančioje aplinkoje bei plačiuose (tarpkryptiniuose, tarpsritiniuose) kontekstuose, susijusiuose su savo studijų sritimi;
- gebės nuolat savarankiškai mokytis, pažinti ir kritiškai vertinti studijuoto pažinimo ar kūrimo lauko teorines bei praktines naujoves, efektyviai veikti aplinkybėmis, kai stokojama išsamios informacijos bei instrukcijų, pagrįsti daromas išvadas ir jas deramai pateikti įvairaus išsilavinimo suinteresuotiems asmenims, suvokti etinius ir socialinius savo žinojimo ir jo pagrindu priimamų sprendimų padarinius ir atsakomybę už juos.

Taigi gebėjimu kokybiškai savarankiškai tirti bei valdyti savo tyrimo procesą grįstomis bendrosiomis ir mokslinėmis kompetencijomis pasižymintis magistrantūros absolventas, tampa ne tik kompetentingu tyrėju, kurio darbai atskleidžia atitinkamas prielaidas ar sudaro pagrindą platesniems mokslininkų tyrimams, bet ir yra skatinamas tobulinti savo mokslinius tiriamuosius įgūdžius trečiosios studijų pakopos metu. Šiuo požiūriu magistrantūros studijų siekiamybė apima du tikslus – išugdyti kompetentingą tyrėją ir paskatinti jį siekti daktaro laipsnio.

V. Beresnevičiūtės ir A. Poviliūno (2007) atliktoje 2001 – 2005 m. magistrantūros studijų absolventų integracijos į darbo rinką tyrimo duomenų apžvalgoje, viena iš magistrantų sociologinės apklausos išvadų pažymėjo, kad magistrantai yra linkę manyti, kad studijų metu jie įgijo daugiau kompetencijų perteikti profesionalias žinias, toliau mokytis, pritaikyti žinias, nei analitiko ar

sprendimo, vadovavimo priėmimo kompetencijų. K. Kardelio (2005) nuomone, tyrinėtojai, atliekantys edukologijos mokslinius tyrimus, turi turėti šias kompetencijas:

- žinoti epistemologinius socialinių mokslų (tarp jų edukologijos) aspektus bei filosofines įvairių empirinio tyrimo metodų prielaidas (priežastingumo, objektyvumo, subjektyvumo, patikimumo ir apibendrinimo vaidmenį edukologijos moksliniuose tyrimuose, tyrėjo santykio su tiriamaisiais svarbą tyrimo patikimumui, etines normas bei vertybes);
- žinoti edukologijos teorinius dalykus ir savo srities šiuolaikinius tyrimus; mokėti interpretuoti ugdymo sąvokas ir žinoti jų reikšmę tyrimams; mokėti ugdymo teorines žinias taikyti edukacinėje praktikoje;
- būti gerai susipažinus su įvairiais edukologijos tyrimo metodais – tiek kokybiniais, tiek kiekybiniais, tarp jų – eksperimentu, apklausa (anketine, interviu ir kt.), stebėjimu, mokslinės literatūros, dokumentų, garso ir vaizdo medžiagos, atvejo analize, edukacinio vertinimo metodais ir pan., bei mokėti šiuos metodus efektyviai ir patikimai taikyti. Taikant kokybinio tyrimo metodus, ypač gerai mokėti atlikti mokslinių ir empirinių šaltinių analizę, jų argumentuotą vertinimą; atliekant kiekybinį tyrimą, reikia mokėti taikyti statistinio vertinimo metodus;
- mokėti formuluoti mokslinę problemą kaip edukologijos mokslui ar edukacinei praktikai svarbų klausimą aktualia tema, į kurią atsakyti stokojama šiuo metu turimų edukologijos mokslo žinių, nors jų užtenka tyrimo metodologijai (konceptualioms nuostatom, tyrimo logikai ir metodikai) pagrįsti. Svarbu įvertinti, kad išryškinant tyrimo mokslinę problemą, neužtenka vien tik pagrįsti temos aktualumą, reikia pasiremiant kitų autorių atliktų darbų analize, įrodyti, jog ši problema yra mokslinė, t. y. jai išspręsti neužtenka objektyviai egzistuojančių edukologijos mokslo žinių;
- mokėti pagrįsti tyrimo metodologiją – išryškinti konceptualiąsias nuostatas ir jomis remiantis projektuoti patį tyrimą – jo loginę struktūrą ir metodiką. Labai svarbu mokėti parengti tinkamą mokslinės problemos sprendimo strategiją, todėl reikia būti gerai susipažinus su įvairių metodų patikimumo įvertinimo kriterijais bei žinoti šiuolaikines šių kriterijų taikymo diskusijas, o ypač – kokybinių ir kiekybinių tyrimų strategijos bei jų santykio klausimais;

- mokėti atlikti teorinį ir empirinį tyrimą, analizuoti ir vertinti gautus duomenis, padaryti argumentuotas išvadas;
- savo atliktą tyrimą (ypač – empirinio tyrimo metodiką, atlikimo eigą ir gautus duomenis) bei jo rezultatus sugebėti pateikti raštu ir žodžiu atvirai mokslinei diskusijai taip, kad pateiktas darbas būtų „skaidrus“, t.y. kad moksliniai oponentai galėtų įsitikinti tyrimo, jo duomenų ir išvadų validumu;
- sugebėti dalyvauti mokslinėje diskusijoje, pagrįstoje kritiniu mąstymu, argumentuotai įrodinėjant savo ginamas idėjas, būti atviram ir nusiteikusiam priimti pagrįstą mokslinę kritiką, leidžiančią tobulinti tyrimą ir jo rezultatus.

Šiomis, minėto autoriaus (taip pat Tidikio, 2003; Bitino, 2006; ir kt.) nurodytomis edukologo - tyrėjo kompetencijomis, taip pat yra grindžiamos šalies universitetų sudaromos, ir studentų bendruomenei pateikiamos metodinės rekomendacijos bei nurodymai socialinių mokslų srities ar edukologijos krypties absolventų baigiamųjų darbų rengimo proceso kokybei didinti.

Atitinkamai, tokio pobūdžio tyriminėmis kompetencijomis grįstų metodinių rekomendacijų bei nurodymų naudojimas rengiant baigiamąjį darbą, turėtų tobulinti ir pačių magistrantūros absolventų gebėjimus valdyti savo baigiamojo darbo tyrimo procesą, t. y. lavinti tyrimines kompetencijas.

2. UNIVERSITETINIAI MOKSLINIAI TYRIMAI: REIKŠMĖ IR SITUACIJA

2.1. Universitetinių mokslinių tyrimų plėtojimo iniciatyvos Bolonijos proceso dokumentuose

Bolonijos proceso dokumentuose moksliniai tyrimai yra grindžiami kaip neatsiejama aukštojo mokslo struktūrinė dalis, akcentuojant jų reikšmę ir įtaką įvairiems studijų kokybę įtakojantiems veiksniams. Prahos komunikate (2001) pabrėžta, kad studentų, dėstytojų, administracinio personalo bei tyrėjų mobilumas yra itin svarbus prioritetas. Kitas svarbus uždavinys – mokymasis visą gyvenimą. Jis laikomas esminiu elementu, kuriant Europos aukštojo mokslo ir tyrimų erdves.

Berlyno komunikate (2003) ministrai pritarė aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų sanglaudos stiprinimui ir pareiškė, kad svarbu užtikrinti Europos aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų erdvių sinergijos efektą, siekiant stiprinti žinių Europos pagrindą. Šios erdvės laikomos dviem pagrindinėmis žinių Europos atraminėmis dalimis (Kriščiūnas, Lanskoronskis, Baršauskas ir kt., 2008). Dokumente numatyta veikla didina mokslinių tyrimų kokybę ir visuotinį Europos daktarų ir tyrimų konkurencingumą (Kriščiūnas, Staniškis, Tričys, 2008).

Graco deklaracijoje (2003) buvo siekiama apibrėžti universitetų ilgalaikę viziją ir išreikšti Bolonijos proceso prioritetus. K. Kriščiūnas, M. Lanskoronskis, P. Baršauskas ir kt. (2008) pažymi, kad ši deklaracija nustato Europos universitetų ateities prioritetus, funkcijas ir įvardija veiksmus, kurių vyriausybės turėtų imtis, taip pat ką universitetai turėtų nuveikti, siekdami išlikti Europos visuomenės raidos branduoliu. Tarp šių siekiamybių minima ir tyrimų, kaip integruotos aukštojo mokslo dalies, konsolidavimas. Universitetai apibrėžiami kaip žinių Europos atstovai, besiremiantys stipriausiais tyrimų pajėgumais ir šiais tyrimais pagrįstu mokymu.

Bergeno komunikate (2005) atnaujinamas dėmesys aukštojo mokslo ir tyrimų ryšiams, akcentuojama tyrimų svarba socialinei ir ekonominei plėtrai (Kriščiūnas, Staniškis, Tričys, 2008). Komunikate taip pat pabrėžiama, jog trečiojo ciklo dalyviai traktuojami ne tik kaip studentai, bet ir kaip jauni tyrėjai (Kriščiūnas, Lanskoronskis, Baršauskas ir kt., 2008).

Glazgo deklaracija (2005) pažymi, kad universitetai siekia didesnės autonomijos ir mažesnio valdžios reguliavimo, kad galėtų patys optimizuoti studijų, mokslinių tyrimų ir inovacinės veiklos išteklius. Skirtingi ir lankstūs universitetai užtikrina, jog tai padės įsitraukti į įvairių rūšių partnerystę, vykdant mokslinius tyrimus. Deklaracijos teigimu, universitetai suvokia, jog labai reikia stiprinti tyrimais pagrįstų universitetų veiklą, taip pat užtikrinti tyrimais pagrįsto mokymo išteklius (Kriščiūnas, Lanskoronskis, Baršauskas ir kt., 2008).

Londono komunikatas (2007) pripažįsta aukštojo mokslo institucijų įtaką visuomenės raidai, pagrįstai tradicijomis, mokymosi, tyrimų, kūrybiškumo ir žinių perkėlimo centrais (Kriščiūnas, Lanskoronskis, Baršauskas ir kt., 2008). Siekiama studijų kokybės gerinimo, jas labiau orientuojant į studentą (Kriščiūnas, Staniškis, Tričys, 2008).

Lisabonos deklaracijoje (2007) pabrėžiama, jog iš universitetų tikimasi, jog jie stiprins savo mokslinių tyrimų strategijas, diegdami strateginio valdymo elementus. Tai leistų sujungti tyrimų pajėgumus ir sukurti procesus, kurie padidintų galimybes pasinaudoti nacionaliniu ar Europos finansavimu. Dokumente teigiama, jog nors individualių talentų reikšmė neabejotina, komandų sudarymas iš universiteto stipriausių tyrėjų ir tyrimų infrastruktūros naudojimo optimizavimas tebėra ypač svarbus sėkmės veiksnys. Deklaracijos rengėjų nuomone, augantys tyrimų kaštai šias tendencijas ateityje dar labiau stiprins (Kriščiūnas, Lanskoronskis, Baršauskas ir kt., 2008).

Mokslinių tyrimų žaliwoje knygoje (2007) numatyta, kad Europos mokslinių tyrimų erdvei, tokiai, kokios reikia mokslo bendruomenei, verslui ir piliečiams, turėtų būti būdinga:

- pakankamas kompetentingų mokslininkų, galinčių gana laisvai judėti tarp institutų, dalykų, sektorių ir šalių, srautas;
- integruota, tinklinė ir prieinama mokslo darbuotojų komandoms iš Europos ir viso pasaulio, labiausiai dėl naujos kartos elektroninių komunikacijų infrastruktūros, pasaulinio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūra;
- itin aukštos kokybės mokslinių tyrimų institutai, veiksmingai dalyvaujantys bendradarbiaujant viešajam ir privačiam sektoriui bei įsitraukiant į partnerystę, sudarantys mokslinių tyrimų ir naujovių kūrimo grupių, įskaitant virtualias mokslinių tyrimų bendruomenes, kurios daugiausia specializuojasi tarpdalykinėse srityse ir pritraukia daug žmogiškųjų ir finansinių išteklių, pamatą;
- veiksmingas keitimasis informacija, ypač tarp valstybinių mokslinių tyrimų institutų ir pramonės atstovų, taip pat įtraukiant plačiąją visuomenę;
- gerai koordinuotos mokslinių tyrimų programos ir prioritetai, įskaitant dideles investicijas į bendrai programuojamą viešąją mokslinę tiriamąją veiklą Europos lygiu kartu su bendrais prioritetais, koordinuotu įgyvendinimu ir bendru vertinimu;
- atvira pasauliui Europos mokslinių tyrimų erdvė, ypač atkreipiant dėmesį į kaimynines šalis ir tvirtą įsipareigojimą kartu su Europos partneriais spręsti pasaulines problemas.

Be šių pagrindinių dokumentų, Europos Komisija yra parengusi gana daug iniciatyvų Europos mokslinių tyrimų erdvei plėtoti. Kaip akcentuoja K. Kriščiūnas, M. Lanskoronskis, P. Baršauskas ir kt. (2008), glaustai apibendrinant, 2000 – 2007 metų laikotarpiu Europos Komisijos iniciatyvos buvo nukreiptos į keletą pagrindinių sričių. Remdamiesi mokslinių tyrimų Žaliaja knyga (2007), autorių kolektyvas jas apibendrina taip:

1. *Išteklių ir pajėgumų optimizavimas:*
 - a) išskirtinių mokslinių tyrimų centrų tinklai ir virtualių centrų steigimas;
 - b) europinės dimensijos tyrimų pajėgumams apibrėžimas;
 - c) elektroninių tinklų potencialo nuoseklus didinimas.
2. *Labiau suderintas viešųjų išteklių naudojimas:*
 - a) koordinuotesnis nacionalinių ir europinių tyrimų programų įgyvendinimas;
 - b) glaudesnis Europos mokslo ir technologijų bendradarbiavimo organizacijų ryšys.
3. *Dinamiškesnis privatus investavimas:*
 - a) geresnis netiesioginės paramos tyrimų instrumentų naudojimas;
 - b) efektyvių intelektinės nuosavybės apsaugos priemonių kūrimas;
 - c) rizikingų investicijų ir naujų įmonių steigimosi skatinimas.
4. *Bendroji mokslinio ir techninio referavimo politikos įgyvendinimo sistema:*
 - a) politiniams sprendimams reikalingų tyrimų plėtra;
 - b) bendrosios mokslinio ir techninio referavimo sistemos įdiegimas.
5. *Gausesni ir mobilesni žmogiškieji ištekliai:*
 - a) didesni tyrėjų mobilumas Europoje;
 - b) europinės dimensijos mokslininkų karjeroje įjungimas;
 - c) Europos patrauklumo didinimas tyrėjams iš kitų pasaulio šalių;
 - d) didesnis moterų dalyvavimas ir vaidmuo moksle;
 - e) jaunimo skatinimas susipažinti su tyrėjo karjera.
6. *Europa – kaip patraukli tyrėjams ir investicijoms erdvė:*
 - a) didesnis regionų vaidmuo tyrimų srityje;
 - b) Vakarų ir Rytų Europos mokslininkų bendruomenių integravimas.
7. *Bendrųjų vertybių erdvė:*
 - a) mokslo ir visuomenės problemų sprendimas Europos lygmeniu;

b) bendrosios vizijos etinių klausimų moksle ir technologijose plėtojimas.

8. *Ambicingos ir plačios tarptautinės mokslinio ir technologinio bendradarbiavimo programos parengimas.*

9. *Bendrijos veiksmai, orientuoti į universitetų mokslinius tyrimus.*

Bolonijos proceso dokumentų, reglamentuojančių mokslinių tyrimų plėtrą, apžvalga leidžia pabrėžti, kad kokybiški ir savalaikiai moksliniai tyrimai tampa viena iš svarbiausių priemonių Europos konkurencingumui ir patrauklumui didinti.

2. 2. Universitetinių mokslinių tyrimų reikšmingumas

Daugelyje mokslo sričių moksliniai tyrimai yra atidžių, sisteminių ir kantrių ieškojimų būdas sukurti naujas žinias, teorijas ir principus. Vykstant pokyčiams aukštajame moksle, inovacijų skatinimui ir didėjančiam naujų žinių poreikiui, moksliniai tyrimai tampa esminiu rodikliu įvairiausioms organizacijoms, socialinėms grupėms ir kt.

Žaliosios knygos priede (2007) akcentuojama - yra siekiama kad Europoje tarptautinis mokslas ir technologijos taptų efektyvesni, didintų Europos, kaip erdvės vykdyti mokslinius tyrimus bei bendradarbiavimo partnerės, patrauklumą. Universitetinių tyrimų forume (2005) pabrėžiama, kad šia prasme universitetai ir jų vykdomi moksliniai tyrimai yra esminiai kuriant žiniomis grįstą visuomenę bei Europos mokslinių tyrimų erdvę (Lanskoronskis, 2009). Universitetai ir viešosios mokslinių tyrimų organizacijos vykdo daugiau nei 35 proc. Europoje vykdomų mokslinių tyrimų (Žalioji knyga, 2007).

A. Poškienė (2008) remdamasi Brown (1987) teigia, kad mokslininkai gerai žinomą žodį *tyrimas* kartais keičia kitais žodžiais - ieškojimų praktika, tiriamasis mokymasis, refleksinė praktika. Šiuos terminus jungia efektyvaus mokymosi ir mokymo taktikų pasirinkimas. Visais atvejais studentai susiduria su problemos formulavimu, loginiu ir kritiniu mąstymu, hipotezių kėlimu ir jų sprendimo būdų paieška. Autorė akcentuoja, kad efektyvus tyrimas gali nulemti efektyvaus mokymosi, produktyvių paritetinių santykių bei specifinio diskurso pažinimo poreikį ir atvirkščiai.

R. I. Arends (1998) pabrėžia tyrimų svarbą ir pedagogo veikloje - kad pedagogui privalu gebėti mokytis iš tyrėjų mokslinių tyrimų, atsižvelgti į jų rezultatus dirbant pedagoginį darbą, gebėti kai kuriuos tyrimo metodus taikyti pamokų metu ir kt. Autorius akcentuoja ir veiksmingų mokyklų tyrimų rezultatų reikšmę pradedančiajam pedagogui.

Nuostata, kad mokytojas edukacinėje praktikoje turi plėtoti tiriamąją veiklą ir tapti mokytoju tyrėju paskutiniųjų dviejų dešimtmečių laikotarpiu ypač akcentuojama JAV, Didžiosios Britanijos, Kanados, Australijos, Lietuvos ir kitų šalių edukologų. Jų manymu, mokytojas tyrėjas – tai nuolat savo veiklą apmąstantis praktikas, organizuojantis pedagoginės veiklos tyrimus, taikantis įvairius tyrimo metodus. Tiriamoji veikla suprantama kaip mokytojo profesijos pagrindas, veikianti ugdymo procesų ir kasdienės praktinės veiklos susiliejimą su mokymu ir mokymusi (Pečiuliauskienė, 2008).

Pagal Vessuri (1998) moksliniai tyrimai yra aukštojo mokslo misijos dalis ir niekam nekyla abejonių, kad akademinės bendruomenės nariai turi dalyvauti jos vykdyme ir būti patikimais visuomenės sąjungininkais. Barnett (2000) teigia, kad studijos ir tyrimai ne tik įgalina studentus surasti naujos informacijos ir faktų, bet ir skatina jų asmenybės vystymąsi. Akademinės organizacijos ir studentai tikisi, kad paskaitos bus paremtos moksliniais tyrimais (Poškienė, 2008).

Kyla klausimas, kaip į mokslinius tyrimus įtraukti visų lygių studentus ir padaryti taip, kad tyrimų rezultatai ir jų taikymas būtų abiejų – studentų ir dėstytojų – laimėjimas.

Veiksmingumo ir produktyvumo sąvokos yra glaudžiai susiję su sąnaudomis ir išeiga (rezultatu). Sąnaudos edukacinėse institucijose yra studentai, finansinės ir materialinės priemonės. Išeiga ar rezultatai – tai studentų pasiekimai atskiruose tyrimo proceso etapuose bei tyrimo rezultatai. Visos šios tyrimo sudedamosios turėtų būti įvertinamos efektyvumo požiūriu (Poškienė, 2008).

Scheerens ir Bosker (1997) teigia, kad tyrimo efektyvumą galima apibrėžti kaip tam tikrą ribą, kuri parodo mokslinių tyrimų siekiamo ar trokštamo lygio išeigą (rezultatus). Galima išskirti dvi tyrimo efektyvumo sudedamąsias: techninį ir socialinį efektyvumą. Techninį efektyvumą sudaro bendras studijų lygis, mokymosi strategijos, įgyti įgūdžiai, požiūris į teoriją ir praktiką bei tolimesnė tyrimo patirtis aukštesnėse studijų pakopose. Socialinis efektyvumas – tai individualus vystymasis, socialinis mobilumas, darbo produktyvumas (Poškienė, 2008).

D. Bridges (2007) savo darbe akcentuoja, kad universitetuose vykdant mokslinius tyrimus, pastebimi reiškiniai, kurie signalizuoja ne tik moralinio pasitikėjimo, bet ir moralinės erdvės praradimą ar marginalizaciją. Išskiriamos dvi šio praradimo apraiškos: pasitikėjimo biurokratizavimas, t. y. šiuolaikinis mokslininkas, atliekantis tyrimus bet kurioje srityje, reikalaujančioje sąveikos su žmonėmis, susiduria ne su asmeniniu dalyvavimu ir savo moralinių principų raiška, bet su dideliu biurokratišku tyrimų kodeksų aparatu. Didėjanti tyrimų etikos biurokratizacija gali tapti ne šaltiniu, o pakaitalu akademinų tyrėjų patikimumui, pagrįstam

individualiu ir bendru įsipareigojimu esminiams principams bendraujant su tiriamaisiais ir nuolatiniu tuos principus atitinkančių savybių ir nuostatų ugdymu. Autorius antrąją apraišką sieja su tuo, kad ne visas esmines mokslininko savybes galima išugdyti, kita vertus, aptinkama mažai įrodymų, kad tai vyksta.

Edukologijos mokslinių tyrimų srityje B. Bitinas (2006) išskiria šias problemas:

- tyrimų veiksmingumas – ugdymo problemų tyrėjas nepajėgus sukurti savosios vidurinės ar aukštosios mokyklos, kurioje išbandytų atitinkamas ugdymo naujoves;
- nepakankamai kokybiška mokslinių rezultatų atlikimo metodologija ir publikacijų rengimo kultūra – skirtingai nei vakarų šalyse, kur mokslinio darbo išoriniams rezultatams keliami griežti imties formavimo, duomenų analizės, rezultatų pateikimo, rezultatų apipavidalinimo reikalavimai. Mokslininkai be išlygų laikosi savosios bendruomenės nustatytų standartų, šito jie išmokomi dar studijų metais;
- metodologinio pagrindo problema – tyrimais nepakanka apibūdinti ir aiškinti tikrovę, svarbiausia – ją tobulinti;
- kiekybinio ir kokybinio tyrimo skirtybių problema – tinkamas šių tyrimų tipų suderinamumas konkrečiame tyrime.

Edukologijos mokslininkų, ypač pradedančiųjų, metodologinis (teorinis ir praktinis) rengimas yra viena iš pagrindinių edukologinių tyrimų kokybės gerinimo sąlygų.

C. Anderson, K. Day ir P. Laughlin (2008) teigia, kad nepaisant magistrantūros studijų kursų turinio plėtimosi, magistrantūros studentų patirtys, įgytos studijų metu, kaip tyrimų objektas sulaukia gana mažai dėmesio, o būtent magistro baigiamojo darbo rengimo procesas apskritai nebuvo išsamiai ir plačiai tirtas. Magistro baigiamieji darbai pritraukia kur kas mažiau akademinio dėmesio nei daktaro disertacijos, nepaisant jų skiriamojo pobūdžio ir plataus magistrantūros studijų programų masto.

2. 4. Magistrų situacija moksliniame sektoriuje

Aukštojo mokslo sistemos kokybė vis stipriau orientuojasi į darbo rinkos poreikius dėl ekonominių ir ideologinių priežasčių ir tai pasireiškia darbo pasaulio poveikiu studijų programų kūrimui, studijų metodų kaitai, aukštojo mokslo prieinamumo politikos formavimui ir ryšių su išoriniais partneriais intensyvumui. Šie procesai apima tokias charakteristikas:

- studijų programų rengimas ir studijų proceso organizavimas, orientuojantis į kompetencijas, profesionalizaciją ir įsidarbinimo galimybių didinimą aukštųjų mokyklų absolventams. Dėmesys profesionalizacijai ir kompetencijoms studijų programose skatina studijų metu taikyti darbo pasauliui aktualius studijų metodus, pripažinti praktinėje veikloje įgytas kompetencijas ir tokiu būdu didina studijų programų prieinamumą;
- aktualiomis tampa socialinės partnerystės iniciatyvos tarp aukštojo mokslo institucijų ir išorinių partnerių vystant, administruojant, valdant ir finansuojant specifines studijų programas;
- formuojasi tyrimų „industrializacija“: mažiau koncentruojamasi į akademinis arba į konkrečią mokslinę discipliną orientuotus tyrimus, bet daugiau – į probleminius ir tarpdisciplininius; tyrimai tampa labiau kolektyviniu, o ne individualiu procesu (Žydžiūnaitė, Merkys, Jonušaitė ir kt., 2006).

Pasaulyje vykstantys ženklūs ekonominiai pokyčiai, spartus atskirų sektorių augimas ir/ar silpnėjimas, tiesiogiai skatina reaguoti ir specialistus šiems sektoriams rengiančias mokslo ir švietimo institucijas (kolegijas, universitetus), optimizuojant šios specialistų grupės pasiūlos struktūrą ilgalaikės perspektyvos požiūriu, atsižvelgiant į minėtas (tiek šalies, tiek ES) darbo rinkos tendencijas. Tinkama mokslo ir technologijų bei žmogiškųjų išteklių kombinacija, vertinama kaip viena pagrindinių prielaidų užtikrinančių ekonomikos plėtrą bei atskirų sektorių konkurencingumą. Aukštos kvalifikacijos specialistai yra būtini užtikrinant žinių panaudojimą ir plėtrą bei įtvirtinant ryšį tarp technologinio progreso ir ekonominio augimo, aplinkosaugos užtikrinimo, socialinio saugumo bei visuomenės gerovės (Vilniaus verslo konsultacinis centras, 2008).

Viešosios politikos ir vadybos institutas (2006) parengė studiją, kurioje atliko magistrų poreikio bei integracijos į darbo rinką aspektų analizės. Nagrinėjant magistrų paklausą žinioms imliuose sektoriuose, buvo pasirinktas ir Mokslinių tyrimų bei taikomosios veiklos sektorius, kuriam buvo priskirtos įmonės ir institucijos, savo pagrindine ekonomine veikla nurodžiusios mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą. Kaip teigiama studijoje, šis sektorius Lietuvoje didžiąja dalimi yra koncentruotas valstybiniuose mokslinių tyrimų institutuose ir valstybinėse mokslo įstaigose. Tačiau tam tikrą dalį sektoriaus struktūroje užima ir privačios įmonės, užsiimančios moksliniais tyrimais ir taikomąją veiklą. Sovietmečiu moksliniai tyrimai tenkino valstybinius užsakymus, nukreiptus į

technologijų mokslo šakas. Visi ūkio subjektai priklausė valstybei ir tai sąlygojo betarpišką mokslo institucijų ir įmonių bendradarbiavimą.

Fundamentiniai ir taikomieji moksliniai tyrimai buvo koncentruojami mokslinių tyrimų institutuose, taigi jie buvo atskirti nuo studijų aukštosiose mokyklose. Dalies mokslinių tyrimų institucijų veikla buvo labai siaurai specializuota ir nukreipta ne į Lietuvos, bet į Sovietų Sąjungos poreikius. Nemaža mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros potencialo dalis priklausė karinio komplekso sferai. Kaip ir kitose Vidurio ir Rytų Europos šalyse, priklausiusiose „socialistiniame lageriui“, Lietuvoje dominavo valstybinis sektorius, moksliniuose tyrimuose prioritetą turėjo „kietieji“ mokslai – matematika, fizika, chemija (Buzienė, Uksienė, Sližys it kt., 2003).

Kaip teigiama Viešosios politikos ir vadybos instituto (2006) studijoje apžvelgiant mokslinių tyrimų sistemos apžvalgą Lietuvoje buvo sukonzentruota labai daug tyrėjų. 1985 m. Lietuvoje buvo 38200 tyrėjai, po nepriklausomybės paskelbimo 1991 m. jų buvo jau 29000. Toliau mažėjantis darbuotojų skaičius, mokslinių institutų irimas atspindėjo pagrindinę Lietuvos Mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos sektoriaus problemą – paveldėtas sektorius gerokai viršijo Lietuvos biudžeto bei vidinius Lietuvos ekonomikos poreikius. Tuomet Lietuva bandė optimizuoti mokslinį tiriamąjį tinklą, perskirstant žmonių išteklius, finansavimą, ir taip surasti savo vietą Europos bei pasaulio mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros paslaugų rinkoje.

Kaip teigia autoriai, nors, įvairių šaltinių teigimu, Lietuva turi pakankamai aukštą mokslinių tyrimų potencialą tam tikrose taikomųjų tyrimų srityse (biotechnologijos, fizikos ir kt.), lyginant su kitais ekonominės veiklos sektoriais, Lietuvos mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos sektorius sukuria labai mažai pridėtinės vertės. Galima būtų teigti, kad moksliniai tyrimai apima ir fundamentinius tyrimus, kurie nekuria pridėtinės vertės. Be to, tyrimai yra laikui ir ištekliams imli paslauga, todėl ir sukuriama pridėtinė vertė yra ženkliai mažesnė nei kituose sektoriuose. Tačiau, pasak autorių, šiuos teiginius paneigia kitų Europos Sąjungos šalių mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos sektoriaus produktyvumo rodikliai, kurie netgi viršija vidutinius šių šalių ūkio produktyvumo rodiklius.

Autoriai akcentuoja, kad Lietuvai siekiant tapti konkurencinga žinių ekonomikos valstybe ir patvirtinus šį siekį daugybėje strateginių dokumentų, būtina siekti sumažinti tuometinius mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos sektorių veikiančius neigiamus veiksnius:

- nepakankama mokslinių tyrimų infrastruktūra (materialinė bazė) bei dideli darbo sąlygų ir užmokesčio skirtumai Lietuvoje ir užsienio valstybėse, skatinantys „protų

nutekėjimą“ ir mažinantys mokslininko karjeros patrauklumą jaunimo tarpe; mokslininkų „senėjimo“ problema;

- nepakankamai kokybiškas mokslininkų/tyrėjų parengimas ir kt.

Analogišką tyrimą atlikęs Vilniaus verslo konsultacinis centras (2008) tarp aukštųjų technologijų sektoriui tinkamiausių magistrantūros studijų programų taip pat pasirinko mokslinių tyrimų bei taikomosios veiklos sritį, apibrėždami ją gamtos mokslų bei inžinerijos programų ribose. Vienoje iš autorių kolektyvo išvadų teigiama, kad vienas iš aspektų, per kuriuos galima realizuoti profesinį pasirengimą konkrečiai darbo vietai yra individualios mokslinio tiriamojo darbo temos.

3. EDUKOLOGIJOS KRYPTIES ŠVIETIMO VADYBOS SPECIALYBĖS MAGISTRANTŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ RENGIMO PROCESO KOKYBĖS TYRIMINIŲ KOMPETENCIJŲ EMPIRINIS TYRIMAS

3. 1. Tyrimo metodai ir organizavimas

Tyrimo tikslas.

Ištirti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų studijų metu įgytas tyrimines kompetencijas, orientuojantis į magistro baigiamųjų darbų rengimo procesą.

Tyrimo metodai.

Baigiamųjų darbų metodinių nurodymų bei anketų atviro tipo klausimų analizei atlikti buvo naudotas *content* analizės metodas. Pasak R. Tidikio (2003) „*content* analizės metodas yra socialinės informacijos turinio kiekybinė analizė. Bendriausia prasme *content* analizė yra technika, leidžianti objektyviai ir sistemiškai išnagrinėjus teksto ypatybes, daryti patikimas išvadas.“ Metodas buvo pasirinktas dėl jo specifinių principų – randami, identifikuojami leksiniai – semantiniai vienetai, apimantys kelis ar vieną sakinius, arba jo dalį, bei reiškiantys, kad toje teksto dalyje yra tam tikra prasmė, svarbi mintis, kurią norima pasakyti. Atliekant metodinių nurodymų baigiamiesiems darbams bei atviro tipo klausimų analizės vadovaujantis minėtais šio metodo principais, buvo patogiu grupuoti leksinius – semantinius vienetus pagal atitinkamą panašumą, po to juos įvardinti bei ieškoti tarpusavio ryšių.

Siekiant surinkti išsamią informaciją apie magistrantų baigiamųjų darbų rengimo proceso kokybę bei mokslinių tyrimų reikšmės suvokimą, buvo naudojamas anketinės apklausos metodas. Apklausos būdu tiriamos nuostatos, nuomonės žinios (Merkys, 1995). Anketomis atskleidžiamos socialinių ir pedagoginių reiškinių tendencijos. Anketa skiriama heterogeninių duomenų rinkimui: kiekvienas jos klausimas nusako tam tikrą tiriamos problemos aspektą (Bitinas, 2006). Šiame tyrime anketa yra pagrindinis informacijos rinkimo metodas.

Sudarytą anketą (6 priedas), kuria naudojantis buvo siekiama surinkti informaciją apie magistrantų (absolventų) tyrimines, į baigiamojo darbo rengimo procesą orientuotas, kompetencijas, sudaro 63 klausimų – teiginių blokai. 7 klausimai sudaryti naudojant nominalinę skalę, likę klausimai – naudojant ranginę skalę. Didžiąją dalį klausimų sudaro uždaro tipo, tik labai mažą dalį (1 klausimas) - atviro tipo klausimai. Dėl duomenų gausos bei siekiant informatyviau juos pateikti,

teigiami aspektai (*visiškai sutinku* bei *sutinku*) ir (*visiškai nesutinku* bei *nesutinku*) buvo sujungti, tokiu būdu iš viso išryškinami trys požiūriai į teiginį: teigiamas, be nuomonės, neigiamas.

Tyrimo instrumentas sudarytas remiantis teorine literatūra (Tidikis, 2003; Bitinas, 2006; Kardelis, 2007 ir kt.). Anketą galima suskirstyti į 6 konstruktus:

I konstruktas. *Demografinis*. Siekta išsiaiškinti magistrantų lytį, amžių, bakalauro studijų baigimo metus, aukštąją mokyklą bei sritį, kurioje įgytas bakalauro laipsnis, aukštąją mokyklą, kurioje studijuojama magistrantūra bei nuomonę, apie studijų tęsimą doktorantūroje (7 klausimai).

Įtraukiamas atviro tipo klausimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti magistrantų nuomonę, kokiu tikslu yra rengiamas magistro baigiamasis darbas.

II konstruktas. *Galimybės pasirengti baigiamajam darbui*. Siekta išsiaiškinti, kokias galimybes magistrantai turėjo pasirengti baigiamajam darbui studijų metu, kokią patirtį turi kai kuriose akademinėse veiklose, kaip nuosekliai rengdami darbą naudojami metodiniais nurodymais (5 klausimų – teiginių blokai).

III konstruktas. *Baigiamojo darbo temos pasirinkimo motyvai*. Siekta išsiaiškinti, kada magistrantai pasirinkimo baigiamojo darbo temą, kaip ji pasikeitė nuo jos pasirinkimo iki dabar, kokie buvo temų pasirinkimo motyvai bei bendradarbiavimo su darbo vadovu pobūdis ją renkantis (5 klausimų – teiginių blokai).

IV konstruktas. *Baigiamojo darbo rengimo etapai*. Šį konstruktą sudaro 6 klausimų blokai. Kiekviename klausimų bloke siekta išsiaiškinti, su kokiais sunkumais magistrantai susiduria rengdami atitinkamą baigiamojo darbo etapą: įvadą, literatūros analizę, tyrimo metodiką ir organizavimą, rezultatų analizę, išvadas bei rekomendacijas. Klausimų blokai yra skaidomi į 26 klausimų – teiginių blokus.

V konstruktas. *Problemy, iškilusių rengiant kiekvieną baigiamojo darbo etapą, sprendimo būdai*. Šį konstruktą sudarantis vienas klausimų - teiginių blokas anketoje yra įterptas po kiekvieno IV konstrukto klausimų bloko. Tokiu būdu siekiama ištirti, kokiais būdais magistrantai sprendžia kylančias problemas: savarankiškai, tariasi su bendramoksliais ir kt., bei kaip šie sprendimo būdai kinta kiekvieno baigiamojo darbo etapo rengimo metu.

VI konstruktas. *Kompetencijos, įgytos rengiant baigiamąjį darbą*. Siekiama išsiaiškinti magistrantų nuomonę apie baigiamojo darbo rengimo metu įgytas kompetencijas, motyvaciją ir galimybes jas pritaikyti ateityje (3 klausimų – teiginių blokai).

Siekiant išsiaiškinti pirmo kurso magistrantų nuomonę apie mokslinių tyrimų reikšmę, gavus autorių sutikimą buvo naudota L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) sudaryta anketa. Anketos turinio vertimo į lietuvių kalbą tikslumas patvirtintas teisiškai (7 priedas). Anketą sudaro 7 klausimai: 1 atviro tipo, 2 uždaro tipo, 2 uždaro tipo su nuoroda pagrįsti teigiamą atsakymo variantą, 1 uždaro tipo klausimai su nuoroda pagrįsti bet kurį pasirinktą atsakymo variantą. Atsakydami į šios anketos klausimus magistrantai turėjo išsakyti nuomonę apie mokslinių tyrimų reikšmingumą, kas vykdo tyrimus, kam tyrimai yra naudingi, ar moksliniai tyrimai įtakotų jų, kaip savo srities specialistų darbą ir kt.

Buvo pasirinktas kiekybinis, o ne kokybinis tyrimas, nes kiekybinis tyrimas visada yra pozityvesnis už kokybinį. A. Valackienės (2004) nuomone, kiekybiniame tyrime svarbu aprašyti tai, kas objektyvu, realu, ir bandyti tai paaiškinti. Kiekybinių tyrimų paskirtis – patvirtinti esamą (hipotetinį) faktą ar jo nepatvirtinti.

Tyrimo laikas.

2010 – 2011 m.

Tyrimo imtis.

Anketinėje apklausoje dalyvavo ŠU, KU, VDU, VPU Edukologijos krypties Švietimo vadybos magistrantūros studijų 2010 m. ir būsimieji 2011 m. absolventai (toliau – absolventai) bei pirmo studentai, studijuojantys/studijavę nuolatine studijų forma. Edukologijos magistro laipsnį studijuojant Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijose galima įgyti ir KTU, tačiau šios aukštosios mokyklos darbuotojai, galėję suteikti leidimą vykdyti šį tyrimą, atsisakė jame dalyvauti. Tyrimo imties atrankos būdas grindžiamas esamos populiacijos dydžiu – imties dydis apima praėjusių metų bei šių metų būsimųjų absolventų ir pirmo kurso magistrantų skaičius, kuriuos nurodė universitetų darbuotojai.

Iš viso ŠU, KU¹, VDU bei VPU Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų absolventams išsiųstos 87 anketos, atgal grįžo 41. Pirmo kurso magistrantams išsiųsta 33 anketos, atgal grįžo 17. Anketų grįžtamumas 47,1% bei 51,5%. Susidurta su itin mažu tiriamųjų suinteresuotumu dalyvauti tyrime. Motyvuoti magistrantus tapti šio tyrimo dalyviais labai padėjo universitetų darbuotojai, su kuriais buvo bendraujama viso tyrimo metu.

Duomenų analizės metodai.

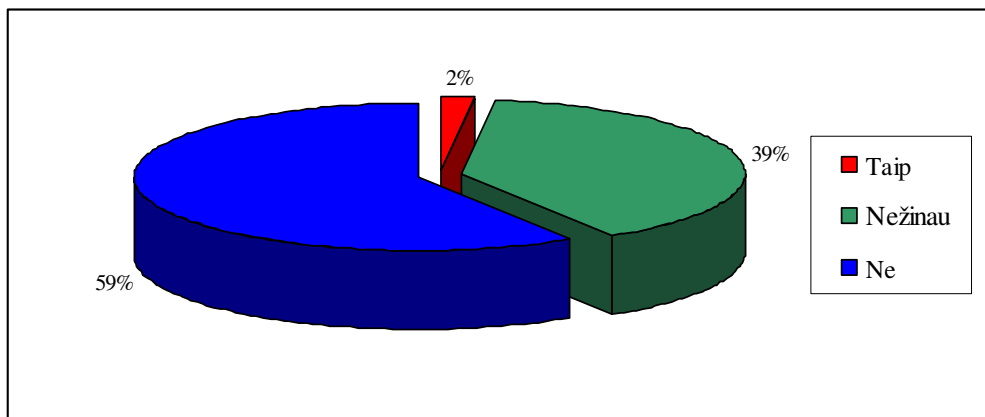
¹ Dėl techninių kliūčių nepavykus susisiekti su KU šių metų būsimaisiais absolventais, tyrime dalyvavo tik praėjusių metų KU absolventai, bei vienas 2009 m. absolventas.

Tyrimo duomenys buvo apdorojami Windows Microsoft Exel ir SPSS. 17.0 (Statistical package For Social Science) ir programomis. Buvo statistiškai įvertinti ryšiai tarp požymių. Ryšių statistiniam įvertinimui taikyti Spearmano koreliacijos koeficientai. Pasirinkta $p < 0,05$ statistinės paklaidos tikimybė – statistinės paklaidos tikimybės p kritinė riba rodo, koks yra leistinas statistinių sprendimų paklaidos dydis. Statistiniai sprendimai, kurie netenkina sąlygos $p > 0,05$, traktuojami kaip nepagrįsti.

B. Bitinas (2006) koreliacijos koeficientus interpretuoja taip:

- nuo 0 iki 0,20 – ryšio tarp požymių iš esmės nėra;
- nuo 0,20 iki 0,40 – ryšys tarp požymių silpnas;
- nuo 0,40 iki 0,60 – ryšys esminis;
- nuo 0,60 iki 0,80 – ryšys stiprus;
- daugiau kaip 0,80 – ryšys labai stiprus.

Tiriamųjų – magistrantūros absolventų charakteristika. 100% tyrimo dalyvių sudaro moterys, iš jų 63,4% priklauso 24 – 26 m., 36,6% priklauso 27 – 29 m. amžiaus grupėms. 73,2% tiriamųjų bakalauro studijas baigė toje pačioje aukštojoje mokykloje, kurioje tęsia magistrantūros studijas, 26,8% tiriamųjų studijas tęsia kitoje aukštojoje mokykloje.

1 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie studijų tęsimą doktorantūroje (n=41)

70,7% magistrantų bakalauro laipsnį įgijo studijuodami socialinių mokslų srityje, 26,9% - humanitarinių mokslų, 2,4% - biomedicinos mokslų. 2,4% apklaustų magistrantų bakalauro studijas baigė 2004 m., 31,7% - 2007 m., 39,1% - 2008 m., 26,8% - 2009 m. Daugiau nei pusė tyrimo dalyvių (59%) teigė neplanuojantys tęsti studijų doktorantūroje (1 pav.).

Tiriamųjų – pirmo kurso magistrantų charakteristika. 100% tyrimo dalyvių sudaro moterys, didžiąją dalį tiriamųjų sudarė respondentai, priklausantys 23 – 25 m. amžiaus grupei, imtis taip pat

apėmė po vieną respondentą iš <23 m., 28 – 30 m., 30m.> amžiaus grupių. 70,6% apklaustų pirmo kurso magistrantų teigė neplanuojantys studijų tęsti magistrantūroje, likusi dalis tiriamųjų teigė nežinantys.

3. 2. Socialinių mokslų srities, Edukologijos krypties magistrantūros studijų baigiamųjų darbų rengimo metodinių nurodymų, Švietimo vadybos studijų programų ir studentų tyriminės patirties suvokimo analizė

3. 2. 1. Metodinių nurodymų baigiamojo darbo pagrindimo kriterijai: darbo turinys ir struktūra

Šiame poskyryje pateikta Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodinių nurodymų bei socialinių mokslų srities bendrųjų metodinių nurodymų baigiamiesiems darbams turinio analizė. Analizė atlikta orientuojantis į ŠU, VDU bei VPU metodiniuose nurodymuose pateiktus baigiamojo darbo turinio ir struktūros pagrindimo kriterijus. Analizės atlikimo tikslas – pagrįsti magistro baigiamojo darbo reikšmingumą, numatomą magistrantų, kaip tyrėjų, kompetentingumą, taip pat šio darbo tyrimo instrumento sudarymo principus.

Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodiniai nurodymai yra sudaryti orientuojantis į galutinį rezultatą, šiuo atveju – į jau parengtą baigiamąjį darbą, ties kiekvienu darbo struktūriniu komponentu nurodant konkrečius metodinius nurodymus.

„Grindžiant temą Lietuvos ir tarptautiniais dokumentais, literatūros pagrindu, išryškinant temos svarbą teorijai ir/ar praktikai, ištirtumą...“ (2 priedas, 8 lentelė) bei kitus esminius dalykus baigiamojo darbo įvade glaustai išdėstomas pasirinktos temos aktualumas. Šio komponento tikslas – išryškinti mintį, kodėl tikslinga nagrinėti pasirinktą temą bei duoti užuominą apie darbe nagrinėjamą problemą, kuri atskleidžiama per tyrėjo interesus darbo turinio ir jo reikšmės atžvilgiu. *„Problema nusako, kurie objekto teoriniai ar praktiniai aspektai, ypatumai, ryšiai ir pan. domina tyrėją, į kokius mokslinio pažinimo klausimus jis nori atsakyti“* (2 priedas, 8 lentelė).

Glausta ir tikslingai tyrėjo kompetencijas bei galimybes įvykdyti tyrimą atspindinti tyrimo objekto formuluotė siejama su tyrimo kryptį nurodančiu tikslu, bei darbo logiką ir nuoseklumą atspindinčiais uždaviniais. Visame darbe autoriaus poziciją tiriamos problemos kontekstu grindžia jo pasirinktos filosofinės teorijos ir idėjos, kurių visuma darbe įvardijama kaip tyrimo metodologija.

„Nurodyti tyrimą grindžiančias filosofines idėjas reikia, nes išvados nedaromos neutralioje mokslinio pažinimo erdvėje – jos visada turi teorinį pagrindą.“ (2 priedas, 8 lentelė).

Kaip įrankiai naujoms idėjoms ir žinioms kurti, priklausomai nuo atliekamo tyrimo tipo apibūdinami ir pagrindžiami tyrimo bei jo duomenų analizės metodai, tyrimo vieta ir sąlygos, kuriose dalyvavo tiriamieji. *„Atliekant kiekybinius tyrimus, būtina nurodyti statistinius duomenų apdorojimo būdus...“, Atliekant kokybinius tyrimus, reikia glaustai nurodyti klausimus, kuriuos tyrėjas tikisi išsiaiškinti pasinaudojęs gauta kokybine informacija, trumpai apibūdinti kokybinių duomenų analizės technologiją, išvadų teorinį interpretavimą, aptarti jų patikimumo problemą...“ (2 priedas, 8 lentelė).* Akcentuojamas tiriamųjų imties pasirinkimo, patikimumo bei reprezentatyvumo pagrindimas priklausomai nuo atliekamo tyrimo tipo. Siekiant glausto darbo esmės išsakymo išbaigtumo, nuoseklumo ir pagrįstumo visumos nurodomi tyrimo etapai – *„Aptariama, kaip buvo rasti ryšiai tarp kintamųjų, kokios charakteristikos apskaičiuotos“ (2 priedas, 8 lentelė).*

Baigiamojo darbo įvadas – tai glaustas ir aiškus esminių darbo vietų apibendrinimas, labiausiai akcentuojantis temos aktualumą, pačio darbo unikalumą, darbo autoriaus poziciją. Baigiamojo darbo įvadas – bene labiausiai darbo kokybę atspindinti dalis.

Socialinių mokslų srities magistrantūros studijų baigiamųjų darbų bendrieji metodiniai nurodymai yra labiau orientuoti į baigiamojo darbo rengimo procesą, t. y. labiau orientuoti į tikslą – suvokti kiekvienos darbo struktūrinės dalies reikšmę ir paskirtį. Tad darbo įvade siekiama kokybiško temos aktualumo pagrindimo per paaiškinimą, kodėl tema svarbi, kokią naudą problemos sprendimas atneštų mokslui, kaip suprantamas temos naujumas - *„...paaiškinti, kodėl tema tokia svarbi – ar ji mažai tyrinėta, ar dėl to, kad atsiranda naujų duomenų...“, „...būtina paaiškinti, kokią naudą problemos sprendimas atneštų mokslui, kokios naujos žinios būtų gautos...“ (3 priedas, 10 lentelė).*

Apibūdinant problemą apibrėžiamas tyrimo objektas, kurio sąvoka praplečiama nusakant jo priklausomus ir nepriklausomus kintamuosius. Akcentuojamas tyrimo tikslo atitikimas darbo temą bei uždavinių atsispindėjimas išvadų turinyje - *„...atkreipti dėmesį, kad tikslas atitiktų pasirinktos temos pavadinimą...“, „...kiekvienas uždavinys privalo turėti sprendimą – atsispindėti darbo išvadose.“ (3 priedas, 10 lentelė).*

Tyrimo metodika išdėstoma nurodant metodus ir tyrimo organizavimo ypatumus, tačiau neakcentuojama tyrimo metodologija, kaip filosofinių teorijų, principų, kurie padėjo siekti tyrimo rezultatų, visuma. Tačiau akcentuojamas tikslumas ir konkretumas: *„Įvadas rašomas taip, kad*

skaitantysis, nebūdamas baigiamojo darbo srities specialistas, galėtų jį suprasti, o perskaitęs darbą susidaryti aiškų vaizdą apie darbo esmę...“ (3 priedas, 10 lentelė).

Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodiniuose nurodymuose pažymima, kad su tyrimo problema susijusios literatūros apžvalga ir analizė rengiama problemą nagrinėjant išsamiai, leidžiant pasireikšti diskusijoms ir savo pozicijai atitinkamu problemos aspektu – „Svarbus analizuojamos problemos nagrinėjimo išsamumas, kuris įrodo autoriaus refleksijos, minčių ir idėjų svarumą, gebėjimą ieškoti, rasti ir suvokti medžiagą, padedančią atskleisti tiriamą aspektą, parodyti jo vietą kitų mokslo teorijų ir sampratų kontekste.“ (2 priedas, 9 lentelė). Šią baigiamojo darbo dalį įtakoja ir kruopštus literatūros šaltinių atsirinkimas, o ypač – medžiagos analizės ir sintezės metodų taikymas bei tyrimą grindžiančių teorinių modelių atrinkimas ir formulavimas - „...atrenkami ir formuluojami teoriniai modeliai, pagal kuriuos konstruojamas tyrimas, išaiškinami prieštaravimai ir informacijos stoka, išreiškiama savo nuomonė...“, „...apibendrinti asmenines įžvalgas ir sukurti metodologinį pamatą empirinei – praktinei tyrimo daliai.“ (2 priedas, 9 lentelė). Literatūros apžvalga ir analizė Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodiniuose nurodymuose suprantama kaip teorinė darbo dalis, pagrindžianti metodologines ir sukurianti metodines tyrimo prielaidas.

Socialinių mokslų srities baigiamųjų darbų bendruosiuose metodiniuose nurodymuose rengiant su tyrimo problema susijusios literatūros apžvalgą ir analizę akcentuojamas esminių dalykų išskyrimas bei nuoseklumas atsirenkant literatūrą - „...svarbu, kad skyriaus poskyriai būtų susiję vienas su kitu (būtų sklandūs, logiški perėjimai).“ (2 priedas, 9 lentelė), kuri tiesiogiai susijusi su problema, reiškiant savo nuomonę bei aptariant ankstesnius tyrimus - „...trumpai apibendrinti, kas jau žinoma apie pasirinktą problemą iš ankstesnių darbų, išaiškinti prieštaravimus ir informacijos trūkumus...“, „...rašyti tik tai, kas tiesiogiai susiję su nagrinėjama problema...“ (2 priedas, 9 lentelė).

2 lentelė

**Tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimo kriterijai metodiniuose nurodymuose
Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams ŠU ir VDU (lentelės tęsinys 46 psl.)**

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimo kriterijai</i>	Tyrimo metodų pristatymas ir pagrindimas	„...pristatoma ir pagrindžiama tyrimo metodika: naudoti tyrimo metodai ir technologijos...“ (2.5./1 p.) /ŠU “Aprašoma, kokie tyrimo metodai buvo naudojami, siekiant išspręsti tyrimo problemą, atsakyti į tyrimo klausimus ar patikrinti hipotezę.”, “Pristatomi ir pagrindžiami naudoti tyrimo metodai ir instrumentai.”, “...turi būti aiškiai aprašyti ir pagrįsta kodėl pasirinkti būtent tokie.” (2.1./15 p.)/VDU
	Tyrimo	„...nurodoma, kaip buvo organizuotas tyrimas, kokie jo etapai, eiga ir

	organizavimo apibūdinimas	procedūros – veiksmai, kuriais buvo siekiama tikslo.“ (2.5./1 p.)/ŠU “Aiškinama kada, kur ir kokiomis sąlygomis buvo atliekamas tyrimas.” (2.1./15 p.)/VDU
	Duomenų analizės metodų įvardijimas	„...įvardijamos duomenims apdoroti naudotos kompiuterinės programos ar jų paketas ir matematiniai statistiniai metodai, kurie leidžia nustatyti ryšius tarp kintamųjų, patikrinti rezultatų reikšmingumą...“ (2.5./3 p.)/ŠU “Aptariant tyrimo metodiką taip pat pateikiami gautų duomenų analizės metodai.” (2.1./16 p.) “Aptariama, kaip buvo rasti ryšiai tarp kintamųjų, kokios charakteristikos apskaičiuotos.” (2.1./17 p.)/VDU
	Tyrimo imties apibūdinimas ir pagrindimas	„...apibūdinama ir pagrindžiama tyrimo imtis: respondentai, jų grupės, atrankos būdai, jų dydis...“, „Nurodant ir pagrindžiant tyrimo imtį, pateikiama analizė reikšmingais nagrinėjamos temos aspektais...“ (2.5./2 p.)/ŠU „Pristatoma ir pagrindžiama tyrimo imtis (jei tyrimas kiekybinis), aptariami respondentai. Jei vykdytas eksperimentas, būtina pateikti detalų tyrimo eigos aprašymą su instrukcijomis, kurios buvo pateiktos respondentams. Detaliai aprašoma kas ir kaip padaryta. (2.1./17 p.)/VDU

Apibūdinant baigiamojo darbo tyrimo metodiką ir organizavimą pagal Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodinius nurodymus, ypatingai svarbu ne tik apibūdinti, bet ir pagrįsti visas tyrimo tikslo siekti padėjusias priemones, t.y. tyrimo metodus, duomenų analizės būdus, tyrimo imtį ir kt. (2 lentelė) - “Pristatomi ir pagrindžiami naudoti tyrimo metodai ir instrumentai.”, “Aptariama, kaip buvo rasti ryšiai tarp kintamųjų, kokios charakteristikos apskaičiuotos.”, „...apibūdinama ir pagrindžiama tyrimo imtis...“.

3 lentelė

Tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimo kriterijai bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU (lentelės tęsinys 47 psl.)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1.Privalomi tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimo kriterijai</i>	Tyrimo metodų įvardijimas	„...nurodant jų mokslinius pavadinimus įvardijami tyrimo metodai...“, „...metodai įvardijami pradedant nuo svarbiausių.“ (3.4./2 p.) „Nurodžius tyrimo metodus, galima aprašyti rodiklius.“ (3.4./3 p.)/VPU
	Duomenų apdorojimo metodų įvardijimas	„...nurodomas duomenų apdorojimo metodas“ (3.4./2 p.)/ VPU
	Tyrimo organizavimo apibūdinimas	„...aprašomas tyrimo organizavimas, kur būtina paaiškinti, kur, kada, kokiomis sąlygomis tyrimas atliktas...“ (3.4./7 p.)/VPU
	Tiriamųjų charakteristika	„...išsamiai aprašomi dalyvavę tiriamieji...“, „Nurodoma jų demografiniai duomenys ir dalyvavusiųjų skaičius.“ (3.4./7 p.)/VPU
	Tiriamųjų atrankos būdų apibūdinimas	„Išsamiau apibūdinami tiriamųjų atrankos būdai – atsitiktinė ar tikslinė atranka...“ (3.4./8 p.)/

<i>1.1.Rekomendacijos tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimo kokybei</i>	Tyrimo metodų skaičius	„...nereikėtų stengtis parodyti daugiau tyrimo metodų, negu jų buvo taikyta iš tikrųjų.“ (3.4./6 p.)/ VPU
---	------------------------	---

Tačiau tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimas neakcentuojamas bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU (3 lentelė) - „...nurodant jų mokslinius pavadinimus įvardijami tyrimo metodai...“, „...aprašomi dalyvavę tiriamieji...“, „...aprašomas tyrimo organizavimas, kur būtina paaiškinti, kur, kada, kokiomis sąlygomis tyrimas atliktas...“. Tyrimo metodikos pateikimo kokybės šiuose metodiniuose nurodymuose yra siekiama per akcentavimą visus metodikos ir organizavimo komponentus apibūdinti kuo išsamiau.

4 lentelė

**Tyrimo rezultatų ir jų analizės rengimo kriterijai metodiniuose nurodymuose
Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams ŠU ir VDU (lentelės tęsinys 48 psl.)**

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi tyrimo rezultatų ir jų analizės pateikimo kriterijai</i>	Glaudus ryšys tarp tyrimo rezultatų pateikimo ir jų analizės	„...darbo rezultatus sudaro tyrimo rezultatus iliustruojanti medžiaga bei šią medžiagą papildantis mokslinis tekstas, vertinantis tyrimo duomenis...“, „...abi šios dalys turi papildyti viena kitą...“, „...svarbu išvengti lentelėse ir paveiksluose iliustruotų faktų kartojimo ir vardijimo tekste...“ (2.6/2 p.)/ŠU
	Tikslingas tyrimo duomenų pateikimo formos pasirinkimas pagal tyrimo tipą	<p>“...kiekybinio tyrimo metu surinkti duomenys ir jų rezultatai pateikiami naudojant lenteles ir paveikslus...”, “...pristatant kokybinio tyrimo rezultatus svarbiausias dėmesys skiriamas analitiškai apibendrintai autentiškai tyrimo metu gautai medžiagai...” (2.6/5 p.) „...reikia pasirinkti ir naudoti tą tyrimo duomenų pateikimo formą, kuri informatyviausiai reprezentuoja konkretų tyrimo aspektą...“, „...lentelių duomenys neturi pasikartoti paveiksluose...“, „...paveikslų duomenų neturi dubliuoti lentelės...“ (2.6/5 p.)/ŠU</p> <p>“...kiekybiniai rezultatai turėtų būti pateikti lentelėse ir grafiškai...”, “...po kiekviena lentelė ar paveikslėliu reikalinga pateikti išsamų paaiškinimą apie jų turinį, nors jie atrodytų ir akivaizdūs...”, “...kokybinių tyrimų rezultatai pateikiami apibendrintais teiginiais ir/ar schemomis, o platesni, juos paaiškinantys, aprašymai pateikiami smulkesniu šriftu arba iškeliami į priedus...” (2.4/5 p.)/VDU</p>
	Tikslingas duomenų pateikimas paveikslais	„...paveikslai labiau tinka išryškinti objekto ar reiškinių struktūrą, dalių visumą, iliustruoti apibendrintas tendencijas, parodyti elementų visumos sudėtį ir jų tarpusavio ryšius...“, „...palyginti požymių sumos rodiklį su atskirais požymiais...“ (2.6/5 p.)/ŠU
	Tikslingas duomenų pateikimas lentelėmis	„...lentelės naudojamos tada, kai reikia atlikti lyginamąją gautų duomenų analizę, tiksliai ir efektyviai išdėstyti duomenis...“, „...kai norima išryškinti kai kuriuos faktus, gretinti tarpusavyje pavienius lyginamų objektų įverčius, pateikti konkrečias skaitmenines

		požymių reikšmes...“ (2.6/5 p.)/ŠU
	Ryšių tarp tyrimo aspektų išryškimas	„...svarbiausia ne tik faktų konstatavimas, bet ir jų priežasties, pasekmės bei esminių ryšių pastebėjimas...“ (2.6/2 p.)/ŠU “...kaip gauti rezultatai siejasi su ankstesniais tyrimais...”, “...koks yra ryšys su kitų autorių atliktais panašiais tyrimais...” (2.4/5 p.)/VDU
	Esminių tyrimo problemos aspektų išryškimas	„...svarbus kaitos ir raidos tendencijų bei svarbiausių nagrinėjamos problemos aspektų išryškimas...“ (2.4/5 p.)/ŠU “...būtina aptarti, kokie etiniai aspektai išryškėjo...” (2.4/5 p.)/VDU
	Rezultatų analizės metodo pasirinkimas	„...rezultatų analizė atliekama naudojant įvairius analitinius metodus: faktų grupavimo, lyginimo, apibendrinimo, sisteminimo...“ (2.6/2 p.)/ŠU
	Rezultatų grindimas teorinės dalies teiginiais	„...svarbu, kad rezultatai būtų grindžiami teorinės dalies teiginiais ir išvadomis, lyginami su kitų autorių tyrimų duomenimis...“ (2.6/2 p.) „...kiekvienas poskyris turi būti baigiamas nedideliu apibendrinimu...“ (2.6/3 p.)/ŠU “...kaip atliktas tyrimas patvirtina ar paneigia teorinius teiginius...” (2.4/5 p.)/VDU
	Tyrimo nuokrypių apibūdinimas	„...privaloma tyrimo rezultatų pagrindu pateikti informaciją, nebūtinai statistiškai pagrįstą, apie konkrečių duomenų nuokrypių ribas...“, „...įvertinti neapibrėžtumą ir ribotumus...“ (2.6/3 p.)/ŠU
	Tolimesnės tyrimų plėtotės apibūdinimas	„...nurodyti tolimesnių tyrimų perspektyvų kryptis...“ (2.6/3 p.)/ŠU “...kokias erdves naujiems tyrimams atveria gauti rezultatai...” (2.4/5 p.)/VDU

Pristatant tyrimo rezultatus ir jų analizę vadovaujantis Edukologijos krypties metodiniais nurodymais (4 lentelė) tikslinga atidžiai pasirinkti tyrimo duomenų pateikimo formą priklausomai nuo tyrimo tipo - „...reikia pasirinkti ir naudoti tą tyrimo duomenų pateikimo formą, kuri informatyviausiai reprezentuoja konkretų tyrimo aspektą...“. Išlaikant glaudų ryšį tarp tyrimo duomenų pateikimo ir jų analizės, reikia ne tik grįsti rezultatus teorinės dalies teiginiais - „...svarbu, kad rezultatai būtų grindžiami teorinės dalies teiginiais ir išvadomis, lyginami su kitų autorių tyrimų duomenimis...“ bet ir aptarti išryškėjusius nagrinėjamos problemos aspektus - “...būtina aptarti, kokie etiniai aspektai išryškėjo...”.

5 lentelė

Tyrimo rezultatų ir jų analizės rengimo kriterijai bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU (lentelės tęsinys 49 psl.)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
1.Privalomi tyrimo rezultatų ir jų analizės pateikimo	Pagrįstumas	„Teksto teiginiai turi būti pagrįsti faktiniais duomenimis ir logišku moksliniu mąstymu.“ (3,5/2 p.) „...aprašymas turi būti adekvatus ir išsamus...“ (3.5.1/3 p.) „...aptariamas gautų rezultatų atitikimo ar neatitikimo literatūriniais duomenimis

<i>kriterijai</i>		laipsnis bei galimos šio neatitikimo priežastys.“ (3.6./1 p.)/VPU
	Duomenų vienareikšmiškumo aptarimas	„...skirti pakankamai vietos savų duomenų vienareikšmiškumui bei patikimumui aptarti.“ „...gautus rezultatus sieti tarpusavyje.“ (3.6./3 p.)/VPU
	Vienoda simbolių sistema	„...svarbu išlaikyti vienodą stilių, parinkti vienodą sutrumpinimų, simbolių sistemą.“ (3,5/3 p.)/VPU
	Statistinių duomenų analizės metodų pagrindimas	„Atliekant statistinę duomenų analizę būtina nurodyti, kokie statistinės analizės metodai bei kriterijai ar koeficientai buvo naudojami, ir pagrįsti kodėl.“ (3,5/3 p.)/VPU
	Tikslinga lentelių ir paveikslų interpretacija	„Aprašymas tekste turi nekartoti lentelėse ir grafikuose pateiktos informacijos...“, „...remiantis būdingais rodikliais, tikslingai orientuoti skaitytoją į vaizdinės medžiagos sudarymo principus.“ (3.5.1./3 p.)/VPU
	Tyrimo apribojimų aptarimas	„...apibrėžti galimus apribojimus, lyginant su kitais informacijos šaltiniais.“/VPU
<i>1. I Rekomendacijos tyrimų rezultatų pristatymo ir jų analizės kokybei</i>	Teksto apipavidalinimas	„Svarbu neperkrauti teksto lentelėmis ar paveikslais, nes tada sunku skaityti.“ (3.5.1./4 p.)/VPU

Vienas iš esminių tyrimo rezultatų ir jų analizės rengimo kriterijų socialinių mokslų srities baigiamųjų darbų metodiniuose nurodymuose yra rezultatų analizės pagrindumas - „...aptariamam gautų rezultatų atitikimo ar neatitikimo literatūriniais duomenimis laipsnis bei galimos šio neatitikimo priežastys.“, „Teksto teiginiai turi būti pagrįsti faktiniais duomenimis ir logišku moksliniu mąstymu.“ (5 lentelė).

6 lentelė

Išvadų formulavimo kriterijai metodiniuose nurodymuose Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams ŠU ir VDU (lentelės tęsinys 50 psl.)

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi išvadų formulavimo kriterijai</i>	Esminių teiginių apibendrinimas	„...apibendrinami abstraktūs, su darbo tema ar tyrimo rezultatais susiję teiginiai.“ „Jos turi būti apibendrinančios ir išdėstytos taip, kad išryškintų svarbiausius atlikto tyrimo rezultatus.“ (2.7./1 p.)/ŠU
	Išvadų dermė su įvadu	„Išvadas privaloma derinti su įvadu, ypač hipoteze ir uždaviniais, išryškinant jų išsprendimo laipsnį.“ „... turi būti konkrečios, atitikti darbo pavadinimą, tikslą, uždavinius bei gautus rezultatus.“ (2.5./2 p.)/VDU
	Tikslo įgyvendinimo vertinimas	„...pateikiamas glaustas vertinimas, kaip pavyko įgyvendinti tyrimo tikslą ir uždavinius...“, „...naudinga įvertinti sąlygas, kuriomis buvo atliktas tyrimas...“ (2.7./1 p.)/ŠU „Turi atskleisti kiek pasiektas tyrimo pradžioje iškeltas tikslas ir gauti rezultatai padeda spręsti suformuluotą problemą.“ (2.5./1 p.)/VDU
	Teorinių nuostatų įvardijimas	„...priminti teorines nuostatas, kurių pagrindu buvo interpretuojami tyrimo rezultatai ir daromos išvados.“ (2.7./1 p.)/ŠU

	Tikslinga formuluo­­tė	„Pateikiant išvadas jose neturi būti skaičių ar procentų.“ (2.5./1 p.)/VDU
--	------------------------	--

Svarbiausi kokybiškų išvadų formulavimo kriterijai metodiniuose reikalavimuose Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams – tai esminių tyrimo rezultatų apibendrinimas: „...apibendrinami abstraktūs, su darbo tema ar tyrimo rezultatais susiję teiginiai.“, bei išvadų dermė su įvadine darbo dalimi: „Išvadas privaloma derinti su įvadu, ypač hipoteze ir uždaviniais, išryškinant jų išsprendimo laipsnį.“, „...pateikiamas glaustas vertinimas, kaip pavyko įgyvendinti tyrimo tikslą ir uždavinius...“ (6 lentelė).

7 lentelė

Išvadų formulavimo kriterijai bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU (lentelės tęsinys 51 psl.)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi išvadų formulavimo kriterijai</i>	Atitikimas tiriamąją dalį	„...turi atitikti darbo pavadinimą, tikslą, uždavinius bei gautus rezultatus.“ (3.7./2 p.)/VPU
	Logiškumas	„Jos turi logiškai išplaukti iš pateiktų rezultatų ir jų aptarimo.“
	Aiškumas	„Išvados turi būti aiškios ir lokoniškos.“ (3.7./3 p.)/VPU
	Vienareikšmiškumo aptarimas	„Būtina nurodyti išvadų vienareikšmiškumo bei jų patikimumo laipsnį.“ (3.7./4 p.)/VPU
<i>1.1.Rekomendacijos išvadų formuluočių kokybei</i>	Logiška išvadų seka	„Rekomenduojame išvadas išdėstyti taip, kad jos sudarytų logiškai susietą seką, kad nauja išvada būtų logiška ankstesnė tąsa ar papildymas.“ (3.7./3 p.)/VPU

Kaip ir Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodiniuose nurodymuose (6 lentelė), socialinių mokslų srities metodiniuose nurodymuose baigiamiesiems darbams (7 lentelė) išvadų formuluo­­tei sudaryti yra nurodomi iš esmės tie patys kriterijai, tačiau kaip rekomendacija akcentuojamas išvadų sekos logiškumas: „...išvadas išdėstyti taip, kad jos sudarytų logiškai susietą seką, kad nauja išvada būtų logiška ankstesnė tąsa ar papildymas.“

8 lentelė

Rekomendacijų parengimo kriterijai metodiniuose nurodymuose Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams ŠU ir VDU (lentelės tęsinys 51 psl.)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi rekomendacijų parengimo kriterijai</i>	Praktinis ir/ar teorinis reikšmingumas	„...įvertinama darbo praktinė ir/ar teorinė reikšmė...“ (2.8./1 p.) ŠU
	Klausimai ateities tyrimams	„...pateikiami klausimai diskusijai ar ateities tyrimams...“ (2.8./1 p.) ŠU „Priimtina rekomendacijas formuluoti praktinės veiklos tobulinimui, ateities tyrimams.“ (2.5./3 p.)/VDU

	Paskirtis	„Nurodykite kam jos skiriamos.“ (2.5./3 p.)/VDU
	Sąsaja su tiriamąja darbo dalimi	„...turi būti praktiškai reikšmingos, tiesiogiai susijusios su darbo tema, tyrimo rezultatais ir išvadomis...“ (2.8./1 p.) ŠU
	Konkretumas	„Svarbu kiek įmanoma konkrečiau nurodyti ne tik ką, bet ir kaip esamą situaciją tobulinti, tyrimo metu išryškėjusias problemas spręsti.“ (2.8./1 p.) ŠU

Edukologijos krypties baigiamųjų darbų metodiniuose nurodymuose pateikiami rekomendacijų parengimo kriterijai (8 lentelė) apima darbo praktinio ir/ar teorinio reikšmingumo nurodymą, klausimų ateities tyrimams iškėlimą, ryšio su įvadine darbo dalimi išlaikymą ir kt. Bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams didžiają dalimi akcentuojamas ryšys su darbo tiriamąja dalimi (9 lentelė).

9 lentelė

Rekomendacijų parengimo kriterijai bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU (lentelės tęsinys 51 psl.)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi rekomendacijų parengimo kriterijai</i>	Sąsaja su tiriamąja darbo dalimi	„...glaudžiai sietis su konkrečiu atliktu tyrimu ir išvadomis.“ (3.7./5 p.)/VPU
	Konkretumas	„Jeigu remiantis tyrimu konkrečių rekomendacijų pateikti negalima, tai jos ir nebūtinės.“ (3.7./5 p.)/VPU

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantai rengdami baigiamuosius darbus metodiniais nurodymais naudojami suinteresuotai – dauguma tiriamųjų (97,6%) nurodė, kad naudojami metodiniais nurodymais norėdami *pasitikslinti dėl darbo struktūrinių dalių rengimo kokybės* (4 priedas, 12 lentelė), tačiau, kad *atidžiai vadovaujasi metodinėmis rekomendacijomis rengdami kiekvieną baigiamojo darbo etapą*, nurodė 73,1% bei 22 % tyrimo dalyvių pasisakė be nuomonės.

Dauguma magistrantų naudojami metodiniais nurodymais, kuriuos sudaro *aukštosios mokyklos fakultetas, kuriame jie studijuoja* (97,6%) (5 priedas, 1 pav.). 26,8% studentų naudojami *kito savo aukštosios mokyklos fakulteto* sudarytais metodiniais nurodymais, ir tik 14,6% tyrimo dalyvių nurodė, kad naudojami metodiniais nurodymais, kuriuos sudaro *kitos aukštosios mokyklos fakultetas*.

Metodinių nurodymų baigiamiesiems darbams tikslas – gerinti studentų baigiamųjų darbų rengimo proceso kokybę diegiant suvokimą apie mokslinio darbo įgūdžių reikšmingumą ugdant tyrimines kompetencijas. Tad ypatingai svarbu, kad metodiniai baigiamojo darbo nurodymai būtų naudojami magistrantūros absolventų – būsimųjų tyrėjų darbo rengimo procese.

3. 2. 2. Studijų programų turinio analizė

Šiame poskyryje pateikiama Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų turinio analizė. Analizė atlikta orientuojantis į ŠU, VDU, VPU, KU Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų turinio sandarą, atsižvelgiant į studijų dalykų išdėstymo tvarką semestruose, kreditų apimtį, atsižvelgiama į privalomų ir laisvai pasirenkamų dalykų skaičių atskiruose studijų moduluose. Studijų dalykų suskirstymas į modulius paremtas dalykų turinio panašumu, siekiant įvertinti, kuriuose semestruose dėstomi panašaus turinio studijų dalykai atskirose aukštosiose mokyklose, koks jų kreditų skaičius ir kt. Analizė atlikta siekiant detaliau suvokti studijų dalykų įtaką magistrantų baigiamojo darbo rengimo procesui.

10 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: tyrimų metodologija

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Tyrimų metodologija</i>	Edukologijos tyrimų metodologija	P4/1			P4/2
	Duomenų rinkimas ir analizė	P4/3			
	Švietimo tyrimų metodologija ir metodika			P4/3	
	Studijos ir tyrimai 1/2/3		P5/1-2; 4/3		
	Mokslinio darbo rengimo metodologija			LP4/2	
	Statistinė analizė moksliniuose tyrimuose			LP4/3	
	Mokslinės kalbos kultūra				LP3/3

ks – kreditų skaičius; *ss* – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; *P* – privalomas studijų modulis; *LP* – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

Tyrimų metodologijos modulio studijų dalykai aukštosiose mokyklose, edukologijos magistro laipsnį teikiančiose studijuojat Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijose, studentams yra dėstomi skirtingų semestrų metu ir apima nevienodą kreditų apimtį (10 lentelė). Matyti, kad VDU Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programoje yra privalomas tik vienas tyrimų metodologijos studijų dalykas - *Švietimo tyrimų metodologija ir metodika*, tuo tarpu dalykai *Mokslinio darbo rengimo metodologija* bei *Statistinė analizė moksliniuose tyrimuose* yra laisvai pasirenkami, tad yra galimybė, kad magistrantai gali jų nepasirinkti, ir tokiu būdu prarasti galimybę

kokybiškiau pasirengti baigiamajam darbui, kadangi būtų studijavę tik vieną tyrimų metodologijos modulio dalyką. Tai matyti ir VPU Švietimo vadybos specialybės studijų programos turinyje – privalomas yra tik studijų dalykas *Edukologijos tyrimų metodologija, Mokslinės kalbos kultūra* – laisvai pasirenkamas.

11 lentelė

**Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų
moduliai ir dalykai: ugdymo filosofija ir/ar sociologija**

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Ugdymo filosofija ir/ar sociologija</i>	Ugdymo mokslo filosofija ir teorijos				
	Švietimo filosofija			P4/1	
	Ugdymo filosofija ir sociologija		P5/1		
	Ugdymo filosofija	P3/2			P4/1
	Ugdymo sociologija	P4/3			
	Vaiko socializacija ir ugdymas mikrosociume				P3/3
	Pedagoginio bendradarbiavimo teorija	LP3/3			
	Kultūros studijos				LP3/3
	Žmogaus raidos tyrimai			LP4/1	

ks – kreditų skaičius; *ss* – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; *P* – privalomas studijų modulis; *LP* – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

11 lentelėje matyti, kad ugdymo filosofijos ir/ar sociologijos studijų modulio dalykai yra apjungti į vieną studijų dalyką tik ŠU. Kitose aukštosiose mokyklose, pvz., KU *Ugdymo filosofijos* bei *Ugdymo sociologijos* studijų dalykai yra dėstomi kaip atskiri dalykai. Šių studijų dalykų metu magistrantai turi galimybę susipažinti su filosofinėmis teorijomis, pačia ugdymo filosofijos samprata, taip pat plėtoti ugdymo, kaip socialinio pažinimo kompetencijas – tai gali labai įtakoti magistranto baigiamojo darbo temos pasirinkimą, leisti į nagrinėjamą problemą pažvelgti kaip į nuoseklų procesą.

12 lentelė

**Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų
moduliai ir dalykai: vadyba (lentelės tęsinys 54 psl.)**

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas
-----------------	-----------------	---------------------------------

		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Vadyba</i>	Švietimo organizacijų vadyba			P4/1	
	Švietimo vadyba	P4/1	P4/3		P4/1
	Švietimo kokybės vadyba		P5/2		
	Mokyklos kokybės vadyba			LP4/2	
	Ugdymo turinio vadyba	P4/2			
	Verslumo ugdymo vadyba				P4/3
	Švietimo projektų valdymas/vadyba	LP3/3		LP4/1	
	Edukacinių informacinių sistemų ir technologijų vadyba	LP3/3			
	Darbo rinkos vadyba ir tyrimai			LP4/3	

ks – kreditų skaičius; *ss* – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; *P* – privalomas studijų modulis; *LP* – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

Švietimo vadybos studijų dalykas VDU yra apjungtas į Švietimo organizacijų vadybos studijų dalyką (12 lentelė). Švietimo kokybės vadybos studijų dalykas kaip atskiras dalykas, dėstomas tik ŠU, tačiau Mokyklos kokybės vadybos dalykas yra laisvai pasirenkamas VDU. Studijų dalykas Švietimo projektų valdymas/vadyba yra laisvai pasirenkamas KU bei VDU, tad yra tikimybė, kad magistrantai gali jo nepasirinkti, ir tokiu būdu prarasti galimybę susipažinti su projekcinės veiklos ypatumais. Kadangi šio studijų dalyko metu mokomasi formuluoti idėjas, sistemiškai mąstyti, pateikti argumentuotą kritiką, tai labai įtakotų pasiruošimą magistranto baigiamajam darbui.

13 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: edukologija

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Edukologija</i>	Šiuolaikinė didaktika			-	P4/1
	Lyginamoji edukologija	P4/1	P4/1	-	
	Vaikystės edukologija		P3/2	-	
	Šeimos edukologija			-	P4/3
	Bendruomenė edukologija	LP3/3		-	

ks – kreditų skaičius; *ss* – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; *P* – privalomas studijų modulis; *LP* – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

13 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad edukologijos studijų modulio dalykų, kaip atskirų studijų dalykų, nėra VDU. Tuo tarpu kitose aukštosiose mokyklose – KU, ŠU, VPU magistrantams yra dėstoma bent po du atskirus šio modulio dalykus, ir tik vienas iš jų - *Bendruomenė edukologija* yra studijuojamas laisvu pasirinkimu.

Ugdymo(si) psichologija kaip atskiras studijų dalykas yra išskirtas tik ŠU Švietimo vadybos programoje (1 priedas, 1 lentelė). Suaugusiųjų mokymo studijų modulio dalykai (*Andragogika* ir kt.) kaip atskiri studijų dalykai nėra dėstomi KU (1 priedas, 2 lentelė). Studijų dalykai, kuriuos būtų galima priskirti moduliui – mokymasis mokyti/tis neišskirti KU Švietimo vadybos programoje, tačiau net keturi šio pobūdžio studijų dalykai dėstomi VDU magistrantams kaip privalomi bei du kaip laisvai pasirenkami 4 kreditų apimtimi (1 priedas, 3 lentelė).

Studijų dalykai, kuriuos būtų galima apjungti į švietimo organizacijų strategijų modulį, VDU programoje apima tik vieną laisvai pasirenkamą dalyką - *Švietimo paslaugos suaugusiems*, o VPU – du laisvai pasirenkamus dalykus *Organizacijos kultūra* bei *Ugdymo turinio kaita*, bei vieną privalomą - *Istaigos biudžeto formavimas* (1 priedas, 4 lentelė). Studijų dalykai, sudarantys švietimo politikos modulį, visų universitetų Švietimo vadybos programose nurodyti kaip privalomi (1 priedas, 6 lentelė). Skirtingai nei kitose aukštosiose mokyklose ŠU yra studijuojami du pasirenkamųjų dalykų blokai: andragogika (*Nuolatinio mokymosi teorijos, Suaugusiųjų psichologija*) ir švietimo vadyba (*Švietimo vadyba ir Švietimo kokybės vadyba*).

14 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: moksliniai tiriamieji darbai

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Moksliniai tiriamieji darbai</i>	Mokslo tiriamasis darbas	P4/1; 5/2-3	-		
	Kursinis projektas 1/2		-	P4/2-3	P2/2-3

ks – kreditų skaičius; *ss* – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; *P* – privalomas studijų modulis; *LP* – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

14 lentelėje matyti, kad tik ŠU Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantams nėra dėstomi dalykai - *Kursinis projektas* bei *Mokslo tiriamasis darbas*, kurie turėtų bene labiausiai įtakoti magistrantų pasirengimą baigiamajam darbui. Šių studijų dalykų metu

magistrantai savarankiškai rengia tiriamuosius darbus, kurių metu atlieka teorinę problemos analizę, renka, apdoroja bei interpretuoja empirinius duomenis – taigi, aktyviai plėtoja savo tyrimines kompetencijas, ruošdamiesi magistro baigiamojo darbo rengimo procesui.

3. 2. 3. Magistrantų (pirmo kurso ir absolventų) baigiamųjų darbų rengimo tyriminių kompetencijų ugdymosi reikšmės kontekstualizavimas

Šiame poskyryje pateikta Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų atsakymų, atskleidžiančių nuomonę apie tyriminių kompetencijų ugdymosi reikšmę, analizė. Magistrantūros absolventų suvokimą apie tyriminių kompetencijų svarbumą siekiama išsiaiškinti analizuojant jų nuomonę, koku tikslu yra rengiamas baigiamasis darbas, pirmo kurso magistrantų tyriminių kompetencijų reikšmės suvokimas nagrinėjamas analizuojant jų nuomonę, kas atlieka mokslinius tyrimus, kokia jų reikšmė ir praktinis naudingumas. Teiginių citatose kalba netaisyta.

15 lentelė

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie baigiamojo darbo rengimo reikšmę: žinios ir kompetencijos

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
Žinios	Žinių įtvirtinimas	„...įtvirtinamos studijų metu įgytos žinios...“, „...norint pagilinti turimas žinias...“, „...įtvirtinamos studijų metu sukauptos žinios.“, „Įtvirtinti žinias...“, „...galimybė parodyti sukauptas žinias, patikra, ar mokomės.“, „Pagilinti turimas žinias, pagerinti įgytus sugebėjimus.“, „Norint apibendrinti studento įgytas žinias...“
	Žinių taikymas	„Kad pritaikytume įgytas žinias.“, „Tai praktika, kurioje pritaikome studijose sukauptas žinias.“
Kompetencijos	Kompetencijų vertinimas	„...parodyti jaunojo mokslininko kompetencijas.“, „...kad būtų patikrinamos studento kompetencijos.“, „Siekiant pademonstruoti studijų metu įgytas kompetencijas.“, „Patikrinti įgytas kompetencijas, žinias ir gebėjimus.“, „...galimybė studentui parodyti, o dėstytojams įvertinti visas studijų metu įgytas kompetencijas.“, „Įvertinti magistranto kompetencijas ir įgūdžius.“, „...patobulinti studijų metu įgytas kompetencijas.“, „...parodyti kompetencijas.“, „Patikrinti magistrantų įgytus gebėjimus studijų metais.“, „Patikrinti ir įvertinti žinias ir įgūdžius.“
	Kompetencijų pritaikymas ateityje	„...kad būtų įgyjama gebėjimų tyrinėti mokslines, praktines problemas.“, „...darbas rengiamas naujų žinių, kompetencijų, įgūdžių įgijimui, kuriuos panaudosime savo darbo aplinkoje.“, „Kad įgyti mokslinės veiklos įgūdžių, kuriuos vėliau būtų galima pritaikyti tęsiant studijas arba darbe.“

15 lentelėje išryškinama, kaip magistrantūros absolventai baigiamojo darbo rengimo proceso reikšmę sieja su žiniomis ir kompetencijomis. Išskirtos subkategorijos atskleidžia, kad siedami

darbo rengimo reikšmingumą su žiniomis, magistrantai labiau akcentuoja studijų metu įgytų žinių įtvirtinimą: „...įtvirtinamos studijų metu įgytos žinios...“, „Pagilinti turimas žinias...“, „...galimybė parodyti sukauptas žinias, patikra, ar mokomės.“, nei įgytų žinių taikymą. Siedami magistro baigiamojo darbo reikšmę su jo rengimo proceso metu įgyjamomis kompetencijomis studentai labiau akcentavo kompetencijų įvertinimą: „...parodyti jaunojo mokslininko kompetencijas.“, „...kad būtų patikrinamos studento kompetencijos.“, „Siekiant pademonstruoti studijų metu įgytas kompetencijas.“, „Patikrinti įgytas kompetencijas, žinias ir gebėjimus.“, nei kompetencijų taikymą tolesnėje akademinėje ar kitoje veikloje.

Toks tyriminių kompetencijų svarbos baigiamojo darbo rengimo atžvilgiu suvokimas leistų teigti, kad tarp apklaustųjų absolventų yra gana plačiai paplitusi nuomonė, kad baigiamojo darbo rengimo tikslas yra tik akademinės atsiskaitomybės pobūdžio. Kaip matyti 16 lentelėje, pasitaikė ir atsakymų, kurie minėtąją išvalgą patvirtino: „Tiesiog yra privaloma baigiant studijas rašyti baigiamuosius darbus, kad būtų aišku, ar studentas yra pajėgus apsiginti savo darbą ir įgyti bakalauro ar magistro laipsnį.“, „Tai yra vienas iš formalumų, be to, kadangi magistrantūra yra pirmas mokslininko lygmuo, tai reikia gebėti rašyti ir mokslinius darbus...“.

16 lentelė

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie baigiamojo darbo rengimo reikšmę: atsiskaitomybė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Atsiskaitomybė	Formalumas	„Tai yra vienas iš formalumų, be to, kadangi magistrantūra yra pirmas mokslininko lygmuo, tai reikia gebėti rašyti ir mokslinius darbus...“
	Įprastas reiškinys studijų pabaigoje	„Tiesiog yra privaloma baigiant studijas rašyti baigiamuosius darbus, kad būtų aišku, ar studentas yra pajėgus apsiginti savo darbą ir įgyti bakalauro ar magistro laipsnį.“, „Baigiamasis darbas parodo, ar studentas yra vertas magistro laipsnio.“

Toks požiūris magistro baigiamojo darbo rengimo proceso kokybei yra nepalankus, kadangi atsiskaitomybė neretai būna orientuota pirmiausia į kiekybę, o ne į kokybę. A. Poškienės (2008) atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad Edukologijos krypties studentai mokslinio tyrimo procesą suvokia atsietai nuo tyrimo efektyvumo, nors pastarojo svarbą teoriškai supranta. Tyrimo efektyvumą studentai dažnai sieja su dėstytojo statusu, kompetencija ir būsimomis publikacijomis mokslo žurnaluose. Tačiau Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai labiau akcentavo ir palankesnę požiūrį antrosios studijų pakopos baigiamojo darbo rengimo proceso kokybės atžvilgiu – magistrantai baigiamojo darbo reikšmę sieja su mokslinės veiklos pradžia.

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie baigiamojo darbo rengimo reikšmę: mokslinės veiklos pradžia

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
Išmokimas rengti mokslinį darbą savarankiškai	Ilgūdžiai rengti darbą savarankiškai	„...įgyjama mokslinio darbo įgūdžių.“, „...įdiegti studentams mokslinio darbo rengimo įgūdžius.“, „...kad įgytume įgūdžių savarankiškai rengti mokslinį darbą.“, „...išmokyti studentus savarankiškai parengti mokslinį darbą.“
	Gebėjimas išskirti aktualius dalykus	„Parodome savo gebėjimą išskirti tai kas aktualu ugdymo problematikoje, tai iširti ir pateikti išvadas.“
	Gebėjimas sisteminti informaciją	„Lavinti sugebėjimus analizuoti, interpretuoti situacijas, sisteminti medžiagą ir kt.“, „...darbas parodo studento sugebėjimą spręsti problemą, interpretuoti ją.“, „...išmokstama interpretuoti, sisteminti informaciją, išskirti tai kas aktualu.“, „...analizuoti teorinius šaltinius, juos kritiškai vertinti...“
Orientacija į mokslinės veiklos tęsimą	Pasiruošimas mokslinei veiklai	„Kad pasiruoštume mokslinei veiklai, ir tuo pačiu pasitikrintume, ar turime kompetencijų atlikti mokslinius tyrimus.“, „...darbo reikšmingumas mums parodo ar galime toliau siekti aukštumų mokslo srityje, ar ne.“, „...kad patys įvertintume savo įgūdžius ir nuspręstume, ar sugebėtume tęsti studijas toliau.“, „...tai pirmasis jaunojo mokslininko žingsnis, parodantis jo kompetencijas, ir apsprendžiantis jo galimybę studijuoti doktorantūroje.“, „...darbo rengimo metu galima tikslingiausiai įsivertinti savo kompetencijas tęsti studijas.“
	Pasiruošimo mokslinei veiklai patikrinimas	„...įvertinti studento gebėjimus vykdyti mokslinę veiklą.“, „...magistro darbas yra gebėjimo rašyti mokslinį darbą pavyzdys.“, „...įvertinti studento gebėjimą atlikti mokslinius tyrimus...“. „Patikrinti studento gebėjimus vykdyti mokslinį tyrimą, studijuoti mokslinę literatūrą, gebėti apsiginti savo darbą.“, „...studentai įgytų kompetencijų vykdyti mokslinius tyrimus.“
	Galimybės tęsti studijas įsivertinimas	„...pačiam studentui tai galimybė pasitikrinti, ar jis gebėtų tęsti studijas doktorantūroje.“, „...studentai turi galimybę įsigilinti į juos dominančią temą, ieškoti naujų idėjų, atrasti priežastis ar pan. Kai kuriems studentams tai gali būti pradžia tolimesniam mokslininko keliui (doktorantūros studijoms).“
	Reikšmė tolesniems tyrimams	„...panaudoti surinktą literatūrą bei tyrimo duomenis praktikoje.“, „Kad būtų sukuriama užuomina kitiems tyrimams.“

17 lentelėje pateikti duomenys atskleidžia, kaip magistrantūros absolventai sieja baigiamojo darbo rengimo procesą su mokslinės veiklos pradžia, kaip reikšmingumo kriterijumi. Išryškėjo, kad magistrantai labiau grindžia baigiamojo darbo rengimo svarbumą tuo, kad darbo rengimo procesas orientuoja tęsti studijas doktorantūroje arba diegia suvokimą, kad magistro baigiamasis darbas yra mokslinio, analitinio pobūdžio: „Kad pasiruoštume mokslinei veiklai, ir tuo pačiu pasitikrintume, ar turime kompetencijų atlikti mokslinius tyrimus.“, „Kai kuriems studentams tai gali būti pradžia

tolimesniam mokslininko keliui (doktorantūros studijoms)“. Magistrantūros absolventai akcentuoja, kad baigiamojo darbo rengimo tikslas apima kriterijų - pasiruošimo mokslinei veiklai patikrinimą: „...įvertinti studento gebėjimus vykdyti mokslinę veiklą.“, „Patikrinti studento gebėjimus vykdyti mokslinį tyrimą, studijuoti mokslinę literatūrą, gebėti apsiginti savo darbą.“. Magistrantai išsakydami nuomonę apie baigiamojo darbo reikšmę pabrėžia mokslinio darbo įgūdžių įgijimą „...įdiegti studentams mokslinio darbo rengimo įgūdžius.“, „...kad įgytume įgūdžių savarankiškai rengti mokslinį darbą.“. Požiūris į baigiamąjį darbą kaip į mokslinę studiją, kuri gali būti mokslinės tiriamosios veiklos pradžia, turėtų motyvuoti absolventus siekti geresnės baigiamojo darbo kokybės ir tuo pačiu plėtoti savo tyrimines kompetencijas.

Siekta iširti, kaip Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės pirmo kurso magistrantai suvokia mokslinių tyrimų paskirtį ir reikšmę. Iš 17 apklaustų pirmo kurso magistrantų, tik keturi teigė turintys mokslinio tyrinėjimo patirties, kuria įvardijo taip:

- „Bakalauro studijų metų kursiniam ir baigiamajam darbui atlikti tyrimai“;
- „Bakalauro studijose, ruošiant kursinį bei baigiamąjį darbą atlikinėjau tyrimus“;
- „Esu atlikusi mini tyrimą“;
- „Rengiant bakalauro darbą atlikau tyrimą“.

Bakalauro baigiamojo darbo metu studentai taip pat analizuoja mokslinę literatūrą, ją sistemina, atlieka tyrimus, interpretuoja rezultatus ir pateikia pagrįstas išvadas – taigi jau tada įgyja mokslinio darbo rengimo įgūdžių. Tačiau, kaip matyti, didžioji dalis apklaustųjų pirmo kurso magistrantų savo bakalauro baigiamųjų darbų nelaiko moksliniu tyrinėjimu. L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) atlikę analogišką tyrimą JAV, atskleidė itin klaidingą Edukologijos krypties magistrantų mokslinio tyrinėjimo suvokimą. Autorių teigimu, studentai kaip mokslinio tyrinėjimo patirtį įvardijo literatūros apžvalgą, nors šalia įvardijo ir tikslingus atsakymus, tad jie negeba kokybiškai interpretuoti mokslinio tyrinėjimo sąvokų.

Didžiosios dalies šio darbe pateikiamo tyrimo apklaustųjų nuomone, mokslinius tyrimus atlieka *mokslininkai*, tik maža dalis nurodė, kad mokslinių tyrimų vykdytojai yra *studentai, švietimo įstaigų darbuotojai, tyrimus atliekančios įstaigos* (5 priedas, 2 pav.).

Didžioji dalis pirmo kurso magistrantų nurodė, kad apie mokslinių tyrimų rezultatus sužino iš *akademinių leidinių*, pusė magistrantų teigė sužinantys rezultatus iš *vyriausybės leidinių*, tik 5 magistrantai nurodė, kad apie mokslinių tyrimų rezultatus sužino iš *studijų universitete* (5 priedas, 16 pav.).

Magistrantų (pirmo kurso) nuomonė apie mokslinių tyrimų reikšmę

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
Aktualių problemų tyrinėjimas	Esamos situacijos atskleidimas	„Atskleidžiamos silpnosios ir stipriosios reiškinių pusės, po to galima priimti svarbius sprendimus.“, „Padeda suvokti dabartinę situaciją...“, „Parodo esamą situaciją...“, „Kai iškyla aktuali problema ar klausimas tuomet tyrimas padeda atskleisti problematikos aspektus ir tikrąjį aktualumą.“
	Problemų nagrinėjimas	„Nagrinėti esamą probleminę situaciją...“, „Padeda išspręsti aktualias problemas.“, „Nagrinėti aktualias problemas tam tikrai sričiai.“, „Ištirti visuomenėje esamą švietimo ar kitų sričių situaciją, problematiką...“
	Problemų raiškos tendencijos	„...kaip problematika reiškiasi visuomenėje ir tendencijas.“, „Aiškina problemų prigimtį ir jų sprendimų būdus.“
	Problemas nulemiantys veiksniai	„Reikšmė ta, kad siekiama išnagrinėti veiksnius, įtakojančius tam tikras problemas.“
Rezultatų naudingumas	Probleminių sričių tobulinimas	„...pagal rezultatus galima tobulinti atitinkamus aspektus švietime.“, „Moksliniai tyrimai skatina tobulinti problemines sritis, jas analizuoti.“, „...sukurti ar tobulinti priemones, padedančias jas spręsti.“
	Inovacijos	„Kuria inovacijas moksle...“, „...atskleidžia švietimo naujoves.“
	Praktikos tobulinimas	„Tyrimai padeda tobulinti praktiką.“, „Tai ne šiaip paprasti tyrinėjimai, bet reikšmingi mokslinei praktikai.“, „Moksliniai tyrimai yra svarbūs tiek praktikai, tiek moksliniam pažinimui.“
Mokslinių tyrimų kokybė	Kokybiškai atliktas tyrimas	„Be abejo tyrimų reikšmė priklauso nuo to, kaip tyrimui pasiruošiama ir kaip jis atliekamas.“, „Jei atlikti kokybiškai – reikšmė labai svarbi.“
	Galimybės susipažinti su rezultatais nebuvimas	„Tačiau, mano nuomone, dauguma tyrimų yra atliekami tik konkrečių žmonių noru ir daugiau gauti rezultatai niekur nenukeliauja.“

Du magistrantai nurodė savo nuomonę apie mokslinių tyrimų reikšmę teiginiais : Svarbu; Jie naudingi mokslui;

18 lentelėje išryškėja, su kokiais kriterijais pirmo kurso magistrantai sieja mokslinių tyrimų reikšmę. Matyti, kad aktualių problemų tyrinėjimus, kaip mokslinių tyrimų reikšmingumo kriterijų studentai pabrėžia labiausiai: „...kaip problematika reiškiasi visuomenėje ir tendencijas.“, „Aiškina problemų prigimtį ir jų sprendimų būdus.“, „...kaip problematika reiškiasi visuomenėje ir tendencijas“. Magistrantai mokslinių tyrimų reikšmę sieja ir su tyrimų rezultatų nauda inovacijoms, tobulinant problemines sritis ar praktiką. Nors kaip minėta, tik maža dalis pirmo kurso magistrantų nurodė, kad mokslinius tyrimus atlieka ir švietimo įstaigų darbuotojai, išsakydami nuomonę, kam moksliniai tyrimai yra naudingi, didžioji dalis studentų nurodė – naudingi visoms švietimo įstaigoms bei jų darbuotojams, taip pat įstatymų leidėjams, pusė pirmo kurso magistrantų nurodė, kad moksliniai tyrimai naudingi ir jiems patiems (5 priedas, 3 pav.).

Pirmo kurso magistrantų nuomonė apie mokslinių tyrimų naudą

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
Nauda besimokantiems	Padeda rengiant baigiamuosius darbus	„Man, nes rašant darbus remiuosi moksliniais tyrimais ir ateityje dirbant tai gali išlikti svarbi darbo dalis.“, „Naudinga man, nes pati renkuosi savo darbo temą ir keliu iš jos problemą, kurią noriu iširti.“, „...mokslinės išvados padeda kryptingai modeliuoti savo veiksmus, taigi svarbu kaip asmeniui.“
	Naudingi besidomintiems atitinkama sritimi	„Moksliniai tyrimai naudingi tik tuos tyrimus atliekantiems asmenims ir tiems, kurie domisi savo sritimi, naujausiais tyrimais.“
Nauda švietimo įstaigoms	Ugdymo reiškinų problematikos žinojimas	„...nes dirbant švietimo srityje būtina žinoti esamą padėtį, problemas, norint pagerinti švietimo kokybę. O moksliniai tyrimai atskleidžia švietimo situaciją.“, „Švietimo įstaigoms tai naudinga, nes pvz., tokios studentės kaip mes, edukologės, tyrinėjame įstatymų ir pačios švietimo sistemos spragas, taip švietimo įstaigos darbuotojai gali matyti ne tik iškeltą problemą bet ir atliktą tyrimą“.
	Galimybė gerinti situaciją atsižvelgiant į rezultatus	„Švietimo įstaigos turi paisyti tyrimų rezultatų atitinkamais ugdymo reiškiniais.“, „Jos turi tobulinti problemines vietas vadovaujantis tyrimų rezultatais.“
Nauda įstatymų leidėjams	Galimybė palengvinti įstatymo kūrimą	„Galėtų atsižvelgti į tyrimų rezultatus kuriant įstatymus.“, „Atsižvelgiant į gautus mokslininkų rezultatus - įžvelgti tendencijas ir numatyti veiksmus ir pan.“
Nauda visuomenei	Visuomenės gerovė	„Ištyrus problemą, galima ją pašalinti ir padėti visuomenės nariams.“
	Prieinami tyrimų rezultatai	„Atliekant mokslinius tyrimus, išanalizuojamos arba pateikiamos tam tikros problemos, gali būti pateikiami tam tikri sprendimo būdai. Tokiais tyrimais turi domėtis visi, atsižvelgti į išvadas ir pan.“, „...reikalingi visiems, besidomintiems mokslu.“, „Priklausomai nuo to koks tyrimas, kokia tema, problema pasirenkama, jis gali būti naudingas vienai ar kitai grupei“, „...visiems, kurie neabejingi mokslui.“

Tyrimo duomenys atskleidė, kad pirmo kurso magistrantai mokslinių tyrimų naudą sieja su nauda besimokantiems – kaip orientacija atitinkamos srities reiškinų problematikoje studentams ar besidomintiems atitinkama sritimi asmenims, švietimo įstaigoms – kaip galimybė objektyviau pažvelgti į problemas ir jas spręsti, įstatymų leidėjams – kaip galimybė pagrįsti įstatymo priėmimą, visuomenei – prieiga prie mokslinių tyrimų rezultatų (19 lentelė). Tačiau vertėtų atkreipti dėmesį, kad respondentų atsakymai buvo gana abstraktūs, nepagrįsti: „Švietimo įstaigos turi paisyti tyrimų rezultatų atitinkamais ugdymo reiškiniais.“, „Galėtų atsižvelgti į tyrimų rezultatus kuriant įstatymus.“, „Ištyrus problemą, galima ją pašalinti ir padėti visuomenės nariams“, „Tokiais tyrimais turi domėtis visi, atsižvelgti į išvadas ir pan.“. Ši įžvalga leistų teigti, kad pirmo kurso

magistrantai bendrais bruožais suvokia, kam yra naudingi moksliniai tyrimai, tačiau detaliau pagrįsti savo nuomonę šiuo klausimu jiems sudėtinga.

20 lentelė

Pirmo kurso magistrantų nuomonė apie galimą mokslinių tyrimų rezultatų įtaką jų kaip švietimo vadybininkų profesionalų darbui

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Darbo kokybė	Įtaka žinioms ir įgūdžiams	„Manau, kad būnant profesionalu būtina atsižvelgti į mokslinius tyrimus...“
	Svarbumas kaip savo srities specialistui	„...naudinga kiekvienam vadovui, siekiančiam efektyviai vadovauti.“, „Galima atsižvelgus į jau turimas mokslines rekomendacijas strateguoti efektyviau ir vykdyti.“
Neatsilikimas nuo inovacijų	Kaita	„Pasaulis tobulėja, keičiasi inovacijos ir sparčiai tobulėjant technologijom, viskas keičiasi kartu. Todėl naujų tyrimo rezultatai parodo visos kaitos rezultatus. Kas buvo prieš 10 metų, dauguma dalykų pasikeitę arba tapę visai kitu. Tyrimai tai parodo.“
	Įtaka darbinei veiklai apskritai	„...nes rezultatai kaip tam tikros rekomendacijos, patarimai gali padėti esamam ar būsimam darbe gerinti darbo kokybę.“ „Nes atliktais moksliniais tyrimais gali remtis darbinėje veikloje.“ „Tobulinčiau darbo metodiką.“
Abstraktus požiūris	Neapibrėžtumas	„Dabar sunku įvardinti, bet manau dirbdama atsižvelgčiau į skelbiamus rezultatus.“, „...manau tai būtų naudinga.“, „...tačiau kreipiant dėmesį į tyrimus tikrai turi būti selektyvumas. Nes vis dėlto ne visi tyrimai yra ištikrųjų svarbūs.“

Daugiau nei pusė apklaustų pirmo kurso magistrantų nurodė, kad mokslinių tyrimų rezultatai įtakoja/įtakotų jų, kaip švietimo vadybininkų profesionalų darbą. Tik dalis studentų pagrindė šią nuomonę, tai matyti 20 lentelėje. Studentai mano, kad atsižvelgti į mokslinių tyrimų rezultatus yra svarbu kiekvienam savo srities specialistui: „Manau, kad būnant profesionalu būtina atsižvelgti į mokslinius tyrimus...“, „...naudinga kiekvienam vadovui, siekiančiam efektyviai vadovauti.“. Taip pat pirmo kurso magistrantai teigia, kad tyrimų rezultatai yra naudingi darbinei veiklai apskritai: „Nes atliktais moksliniais tyrimais gali remtis darbinėje veikloje.“ „Tobulinčiau darbo metodiką.“. Tačiau šiems, nuomonę grindžiantiems teiginiais stinga išsamumo, detalumo, neaišku, kas konkrečiai norima pasakyti. Pasitaikė atsakymų, kurie tai akivaizdžiai aptvirtino: „Dabar sunku įvardinti, bet manau dirbdama atsižvelgčiau į skelbiamus rezultatus.“, „...manau tai būtų naudinga.“, „Nes vis dėlto ne visi tyrimai yra ištikrųjų svarbūs.“

Iš 17 apklaustų pirmo kurso magistrantų, tik 2 teigė yra pakeitę atitinkamus darbo metodikos kriterijus savo edukacinėje praktikoje, priklausomai nuo skelbiamų mokslinių tyrimų rezultatų:

- „Dirbant socialinį darbą (bakalauro specialybė – socialinė pedagogika), pakeičiau darbo metodus. Tyrimų metu išryškėję nauji efektingesni metodai darbui su socialinės rizikos vaikais. Pasaulio kaita turi stiprų ryšį su metodikos kaita.“
- „Darbas komandoje, vadovo-pavaldinio santykių kūrimas, organizacijos kūrimas ir daugelis kitų.“

L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) akcentuoja, kad jei savo srities specialistas išvelgia prasmę pritaikyti mokslinių tyrimų rezultatus savo praktikoje, tai labai įtakoja jų suvokimą apie mokslinius tyrimus.

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės pirmo kurso magistrantų suvokimo apie mokslinio tyrinėjimo reikšmę tyrimo procesą labai įtakojo ne tik mažas tiriamųjų suinteresuotumas dalyvauti tyrime, bet ir kiti apribojimai – ne visi magistrantai pagrindė savo atsakymus, tai galima interpretuoti kaip nekompetentingumą, arba atlidumą atsakant į klausimus.

3. 3. Kompetencijų raiška magistro baigiamojo darbo rengimo procese: temos pasirinkimo motyvai ir studijų įtaka

Šiame poskyryje pateikiami tyrimo rezultatai, atskleidžiantys Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų nuomonę apie studijų dalykų įtaką jų baigiamojo darbo rengimui, darbo temos pasirinkimo motyvus. Siekiama išsiaiškinti, kokių tyriminių kompetencijų magistrantai įgijo studijų metu, kaip jos įtakojo apsisprendimą pasirinkti atitinkamą darbo temą.

21 lentelė

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie galimybes pasirengti baigiamajam darbui studijų metu (%) (lentelės tęsinys 64 psl.)

<i>Magistrantūros studijų metu pasirengti baigiamajam darbui turėjote šias galimybes:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
susipažinote su kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodais bei priemonėmis;	100	0	0
išmokote taikyti kai kuriuos kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodus;	97,6	2,4	0
išmokote sudaryti kai kuriuos tyrimų instrumentus;	63,4	31,7	4,9
patobulinote mokslinio teksto kūrimo įgūdžius;	82,9	14,6	2,4

susipažinote su filosofinėmis teorijomis ir idėjomis, kurios padėjo rengti tyrimą;	60,9	34,1	4,8
išsiaiškinote esmines, su savo tyrimu susijusias, sąvokas;	90,2	9,8	0
turėjote galimybę su dalykų dėstytojais padiskutuoti apie savo tyrimo problemos aktualumą.	75,62	14,6	9,8

21 lentelėje pateikti duomenys rodo, kaip magistrantūros absolventai vertina savo galimybes pasirengti baigiamajam darbui magistrantūros studijų metu. Duomenys rodo, kad visi magistrantai studijų metu įgijo šių kompetencijų: *susipažino su kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodais bei priemonėmis*, beveik visi *magistrantai išmoko taikyti kai kuriuos kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodus* (97,6%), *išsiaiškino esmines, su savo tyrimu susijusias, sąvokas* (90,25%). Tačiau tik 63,4% magistrantūros absolventų *išmoko sudaryti kai kuriuos tyrimų instrumentus* bei tik 60,9% tyrimo dalyvių *susipažino su filosofinėmis teorijomis ir idėjomis, kurios padėjo rengti tyrimą*.

Siekta ištirti magistrantų nuomonę apie tyrimų metodologijos studijų modulio (10 lentelė) dalykų įtaką baigiamojo darbo rengimo procesui. Daugiau nei 90% magistrantų sutiko (4 priedas, 15 lentelė), kad šio turinio studijų metu *sužinojo, kokie yra edukologinių tyrimų tipai, kokia jų paskirtis ir taikymo sąlygos; išsiaiškino su savo tyrimo metodais susijusias sąvokas*, tačiau, kad *išmoko analizuoti ir interpretuoti kokybinius duomenis* nurodė 58,5%, *išmoko sudaryti kai kuriuos tyrimų instrumentus* nurodė 70,7% magistrantūros absolventų.

Tyrimo duomenys rodo, kad didžioji dalis apklaustų Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės absolventų yra įgiję patirties šiose akademinėse veiklose, kurios galėjo turėti įtakos jų baigiamųjų darbų rengimui (4 priedas, 13 lentelė): *parengtas ir pristatytas pranešimas kolegoms ir dėstytojui paskaitų metu* (90,2%), bei *dalyvavimas mokslinių pranešimų konferencijoje kaip klausytojų auditorijos nario* (87,8%). Tačiau tik pusė apklaustųjų patvirtino, kad studijų metu yra *parengę ir pristatę pranešimą mokslinių pranešimų konferencijoje* (51,1 %), ir daugiau nei 90% respondentų nurodė, kad neturi patirties *parengti ir pristatyti pranešimo tiriamųjų grupei*. Tačiau beveik pusė apklaustųjų (48,8%) patvirtino, kad studijų metu yra parengę ir pristatę projektą.

Duomenys atskleidė tiriamųjų nuomonę apie įvairių savarankiškų darbų formų įtaką pasirengimo jų baigiamiesiems darbams procese. Labiausiai magistrantūros studijų absolventams pasirengti baigiamajam darbui padeda šios savarankiškų darbų formos (5 priedas, 4 pav.): *recenzija*, kurios rengimas suteikia įgūdžių atsirinkti tikslingą informaciją, kritiškai nagrinėti ir kūrybiškai interpretuoti mokslinius tekstus, daryti išvadas ir apibendrinimus remiantis priežasties ir pasekmės

ryšiais (Valiuškevičiūtė, Zulumskytė, Malinauskienė, 2008), *mokslinis pranešimas*, kuriam būdingi bruožai – svari argumentacija, mokslinis dalykiškumas ir konkretumas, pagrįstos išvados ir apibendrinimai (Valiuškevičiūtė, Zulumskytė, Malinauskienė, 2008) – abiem atvejais teigiamai pasisakė 68,3% tyrimo dalyvių, taip pat *tiriamasis projektas*, kurio rengimo metu lavinami problemų sprendimo, planavimo, projektavimo, praktinės patirties įforminimo ir kiti gebėjimai (Valiuškevičiūtė, Zulumskytė, Malinauskienė, 2008) – pasisakė 56.1%.

Kaip mažiausiai baigiamojo darbo rengimui įtakos studijų metu turėjusią savarankiško darbo formą, tiriamieji įvardijo *esė* (19,5%) bei *mokslinį referatą* (39,1%). Esė rengimo tikslas – siekti lavinti studentų mokslinio mąstymo ir argumentavimo įgūdžius. Rengiant referatus mokomasi atpažinti, atpasakoti, perfrazuoti, referuoti.

Buvo siekta išsiaiškinti tyrimo dalyvių baigiamųjų darbų temų pasirinkimo motyvus. Tyrimo duomenys parodė, kad didžioji dalis (97,6%) magistrantų pasirinko baigiamųjų darbų temas *iš sričių, kurios juos domina*, tačiau tik 34% respondentų darbų temos yra *susijusios su jų darbu ar visuomenine veikla*. *Bakaluro darbe magistro baigiamojo darbo temą nagrinėjo* tik 7,3% studentų (5 priedas, 5 pav.).

Siekta išsiaiškinti, kaip respondentų baigiamųjų darbų rengimo procese keitėsi jų darbų temos. Gauti tyrimo duomenys rodo (5 priedas, 6 pav.), kad dažniausiai darbo rengimo procese pasikeičia tyrimo tikslas bei uždaviniai – teigiamai pasisakė 56% respondentų, bei tyrimų problemų formuluotės – su tuo sutiko 46,3% respondentų. Rečiausiai darbo rengimo procese keičiasi tyrimų metodai bei instrumentai (17,1%) – studentų nuomonės šiuo teiginiu pasiskirstė vienodomis grupėmis.

Duomenys atskleidė, kokio pobūdžio buvo magistrantų bendradarbiavimas su baigiamųjų darbų vadovais, pasirenkant darbų temas. Matyti, kad didžioji dalis tiriamųjų (97,6%) *pasirenkant temą su darbo vadovu akademiškai diskutavo, abu siūlė idėjas temai*, tačiau, tik 63,4% respondentų savo *baigiamųjų darbų temas darbo vadovui pasiūlė patys* (4 priedas, 14 lentelė). Studento gebėjimas apibrėžti baigiamojo darbo temą ir ją nuosekliai plėtoti parodo jo kompetenciją išskirti aktualią probleminę sritį, žinias apie problemos ištirtumą.

Duomenys rodo, kad 61% apklaustųjų rinkdamiesi baigiamojo darbo temą buvo susipažinę su *reikalavimais magistro baigiamiesiems darbams*, tačiau tik 24,4% buvo susipažinę su *Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašu*, ir tik vienas respondentas (2,4%) rinkdamasis baigiamojo darbo temą buvo susipažinęs su *Dublino aprašais* (5 priedas, 7 pav.).

Minimuose dokumentuose yra akcentuojamos magistrantūros absolvento kompetencijos, kurias turėtų būti išsiugdęs absolventas, pretenduodamas įgyti magistro laipsnį. Susipažindami su šių dokumentų turiniu magistrantai galėtų tikslingiau įvertinti savo studijų metu įgytų kompetencijų kokybę, o tai atitinkamai įtakotų jų magistro baigiamųjų darbų rengimo procesą. Matyti, kad magistrantai nėra linkę domėtis jų studijų pakopą reglamentuojančiais dokumentais.

3. 4. Tyriminių kompetencijų raiška magistro baigiamojo darbo rengimo etapuose

3. 4. 1. Įvado rengimo kompetencijos

T. Tamošiūnas (2003) akcentuoja, kad be kokybiškai parengto įvado pačioje pradžioje sunku racionaliai organizuoti tyrimą. Buvo tirta, kaip Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai geba pagrįsti baigiamojo darbo įvadą sudarančius komponentus.

Tyrimo duomenys rodo, kad 48,8% Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų, pagrindžiant temos aktualumą sudėtinga *nurodyti, kokią problemų visumą apimę jų darbo tema bei koks yra kontekstas*, 29,3% tyrimo dalyvių nurodė, kad jiems sudėtinga *trumpai paaiškinti, kodėl yra tikslinga nagrinėti jų darbo temą* (5 priedas, 8 pav.). 19,5% magistrantų teigė, kad sudėtinga *glaustai ir aiškiai pateikti svarbesnes ankstesnių panašių tyrimų išvadas, autorių požiūrius, susijusius su jų darbo tema*, 26,8% šiuo teiginiu pasisakė be nuomonės.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad ne visi Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantai nurodė, kad pagrįsti darbo temos aktualumą jiems nėra sudėtinga. Pagrįsdamas darbo temos aktualumą studentas parodo teorinį ir metodologinį išprusimą, gebėjimą bendrąsias žinias susieti su realiomis tyrimo organizavimo sąlygomis – tyrimo duomenys rodo, kad dalies magistrantų šios kompetencijos yra neišugdytos arba išugdytos nepakankamai (respondentai sutiko su teiginiu, kad sudėtinga pagrįsti atitinkamus temas aktualumo aspektus arba pasisakė be nuomonės).

Siekta išsiaiškinti, su kokiais sunkumais magistrantai susiduria, formuluodami baigiamųjų darbų tyrimų problemas. Duomenys parodė, kad 41,5% studentų sudėtinga sukurti tyrimo problemos formuluotę, kurioje *tikslingai atsispindėtų jų, kaip tyrėjų, galimybės*, 34,1% šiuo teiginiu pasisakė be nuomonės (4 priedas, 16 lentelė). Tik 34,1% tiriamųjų turi kompetencijų *suformuluoti tyrimo problemą glaustai ir aiškiai*, 31,7% apklaustųjų yra pakankamai kompetentingi sukurti tyrimo problemos formuluotę, *kurioje tikslingai atsispindėtų, į kokius mokslinio pažinimo klausimus jie savo tyrimu siekiate atsakyti* – magistrantai nurodė, kad jiems tai nesudėtinga.

Problema – tai bet kurio tyrimo išeities taškas, tai teorinis klausimas, į kuri mokslas dar nėra atsakęs (Tamošiūnas, 2003). R. Tidikis (2003) teigia, kad siekiant suformuluoti mokslinę problemą, reikia gerai išmanyti šiuolaikinio mokslo būklę, taip pat praktikos poreikį ir mokslo santykį, kad tuo remiantis būtų galima konstatuoti, ko trūksta mokslinėse žiniose šiuo klausimu. Tyrimo duomenys atskleidė, kad daugiau nei pusė apklaustų Edukologijos krypties Švietimo vadybos magistrantų šių kompetencijų neišsiugdė, arba jos yra išugdytos nepakankamai.

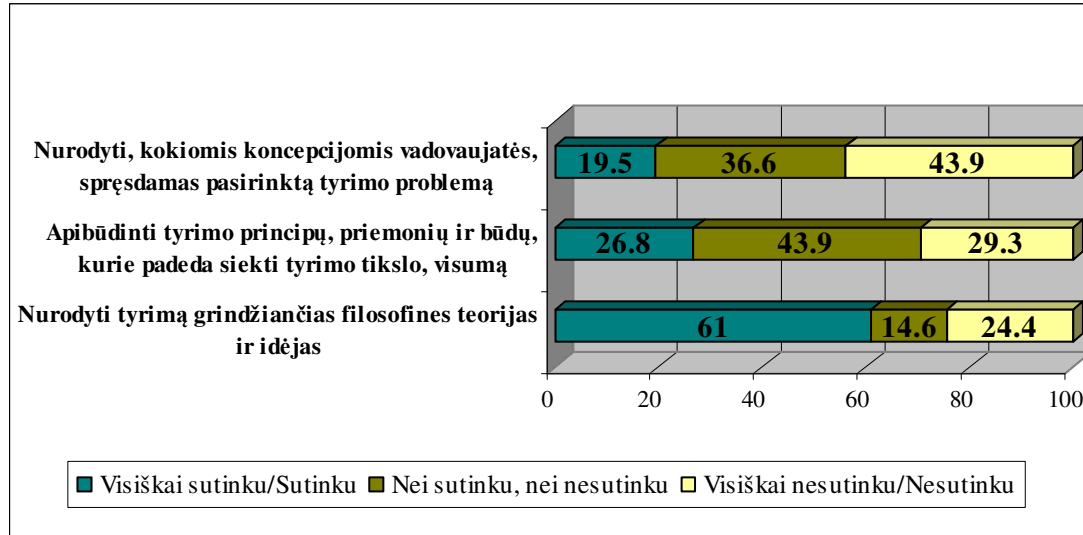
Siekta išsiaiškinti, kokie sunkumai magistrantams iškyla formuluojant baigiamojo darbo tyrimo tikslą ir uždavinius. Paaiškėjo, kad 39,1% apklaustųjų sudėtinga *sukurti glaustas, aiškias ir nedviprasmiškas tikslo ir uždavinių formuluotes*, 26,8% šiuo teiginiu pasisakė be nuomonės (4 priedas, 17 lentelė). 34,2% teigė nei sutinkantys, nei nesutinkantys, o 19,5% sutiko, kad yra sudėtinga *sukurti tikslingas tyrimo uždavinių, atspindinčių darbo nuoseklumą ir logiką, formuluotes*.

Tirta, ar įgūdžiai formuluoti baigiamojo darbo tyrimo problemą yra susiję su įgūdžiais formuluoti tyrimo tikslą bei uždavinius. Pritaikius Spearmano koreliacijos koeficientą nustatyta, kad yra esminis ryšys tarp požymių – kompetencija suformuluoti tyrimo problemą, kurioje atsispindėtų, kurie objekto teoriniai ar praktiniai ypatumai tyrėją domina bei kompetencija tikslą susieti su tyrimo objektu bei tema ($r=0,436$; $p=0,04$).

Tikslas atspindi idėją, pagrindinę mokslinio tyrimo mintį, kuri, sprendžiant problemą, tampa vadovu visame tyrėjo mokslinės veiklos procese (Tidikis, 2003). T. Tamošiūnas (2003) akcentuoja, kad tikslu ir uždaviniais būtina vadovautis visuose tyrimo etapuose. Taigi tyrimo tikslas ir uždaviniai disciplinuoja tyrėjo darbą ir kelia jo efektyvumą, tad yra labai svarbu gebėti tikslingai juos formuluoti. Tyrimo duomenys parodė, kad daugiau nei pusės tyrimo dalyvių šios kompetencijos yra neišugdytos arba išugdytos nepakankamai.

Pasak T. Tamošiūno (2003) tyrimo metodologija atskleidžiama dviem aspektais – apibūdinant tyrimo konceptualiąją esmę bei pagrindžiant tyrimo loginę struktūrą. K. Kardelis (2007) teigia, kad metodologijos tikslas – padėti tyrėjui plačiau suprasti ne mokslinio tyrimo produktą, bet patį tyrimo procesą.

Apibūdinant baigiamojo darbo tyrimo metodologiją Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantams sudėtingiausia *nurodyti tyrimą grindžiančias filosofines teorijas ir idėjas* – iš 2 pav. pateiktų duomenų matyti, kad su šiuo teiginiu sutiko daugiau nei pusė apklaustųjų (61%).

2 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą apibūdinti tyrimo metodologiją (n=41)

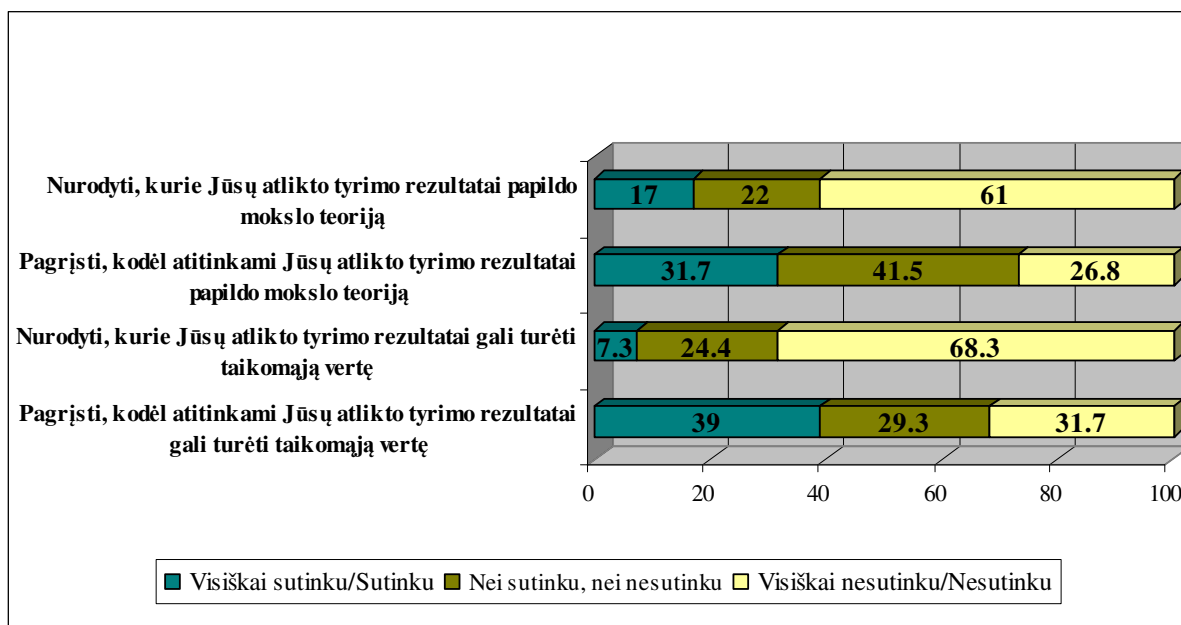
Gan didelis respondentų skaičius 43,9% ir 36,6% pasisakė be nuomonės apie sudėtingumą apibūdinti tyrimo principų, priemonių ir būdų, kurie padeda siekti tyrimo tikslo, visumą bei nurodyti, kokiomis koncepcijomis jie vadovaujasi, sprendami pasirinktą tyrimo problemą. Duomenys leidžia teigti, kad didžioji dalis apklaustųjų magistrantų nėra išsugdę kompetencijų pagrįsti tyrimo metodologiją, arba jos yra išugdytos nepakankamai.

Tirta, kaip tyrimo dalyviai vertina sunkumus, išskylančius baigiamojo darbo įvade glaustai pateikiant tyrimo metodikos pagrindimą. 31,7% magistrantų nurodė teiginį – sudėtinga pagrįsti atitinkamo metodo pasirinkimą šiam tyrimui, dar 24,4% šiuo teiginiu pasisakė be nuomonės (5 priedas, 9 pav.). 29,3% pasisakė be nuomonės, o 22% sutiko, kad jiems trūksta žinių apie kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodus ir jų taikymą. Kad geba sugrupuoti tyrimo metodus nurodė tik 61% studentų.

78% magistrantų nėra sudėtinga apibūdinti tyrimo imtį, tačiau tik 36,6% turi pakankamai įgūdžių tyrimo imtį pagrįsti. 73,2% apklaustųjų pasisakė, kad jiems nesudėtinga glaustai pateikti esminius tyrimo organizavimo aspektus, tačiau tik 44% nurodė, kad pakanka kompetencijos juos pagrįsti (5 priedas, 10 pav.).

Siekta išsiaiškinti, ar yra statistinis ryšys tarp gebėjimo pagrįsti atitinkamo metodo pasirinkimą magistro baigiamojo darbo tyrimui bei gebėjimo pagrįsti pasirinktą tyrimo imtį. Pritaikius Spearmeno koreliacijos koeficientą nustatyta, kad yra esminis ryšys tarp minėtų požymių ($r=0,458$; $p=0,003$).

Duomenys rodo, kad didžiajai daliai respondentų nėra sudėtinga baigiamojo darbo įvade glaustai nurodyti tyrimo etapus. 26,8% magistrantų teigė nei sutinkantys, nei nesutinkantys, kad nurodant tyrimo etapus jiems yra sudėtinga *pagrįsti tyrimo eigą ir vyksmo sąlygas* bei *pagrįsti tyrimo atlikimo laiką ir darbų apimtį* (5 priedas, 11 pav.). Siekta nustatyti, ar yra statistinis ryšys tarp požymių - kompetencijos apibūdinti tyrimo eigą ir vyksmo sąlygas bei kompetencijos juos pagrįsti. Pritaikius Spearmeno koreliacijos koeficientą nustatyta, kad yra esminis ryšys tarp požymių ($r=0,467$; $p=0,002$).

3 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą pagrįsti darbo teorinį ir praktinį reikšmingumą (n=41)

Gauti duomenys leidžia teigti, kad pagrindžiant darbo teorinį ir praktinį reikšmingumą respondentams sudėtingiausia *pagrįsti, kodėl atitinkami atlikto tyrimo rezultatai papildo mokslo teoriją* - 31,7% respondentų sutiko su tuo sutiko, 41,5% pasisakė be nuomonės (3 pav.). 29,3% pasisakė be nuomonės, 39% apklaustųjų sutiko - sudėtinga *pagrįsti atlikto tyrimo atitinkamų rezultatų taikomąją vertę*. Pritaikius Spearmeno koreliacijos koeficientą nustatytas esminis statistinis ryšys tarp kompetencijos nurodyti, kurie atlikto tyrimo rezultatai papildo mokslo teoriją, bei gebėjimo bei juos pagrįsti ($r=0,485$; $p=0,001$), bei silpnas ryšys tarp gebėjimo nurodyti, kurie atlikto tyrimo rezultatai gali turėti taikomąją vertę, bei juos pagrįsti ($r=0,303$; $p=0,05$).

Baigiamojo darbo įvadas – itin atspindinti darbo kokybę dalis. Rengdamas šią baigiamojo darbo dalį magistrantas demonstruoja savo kompetenciją apibendrinti, išskirti, glaustai pateikti bei

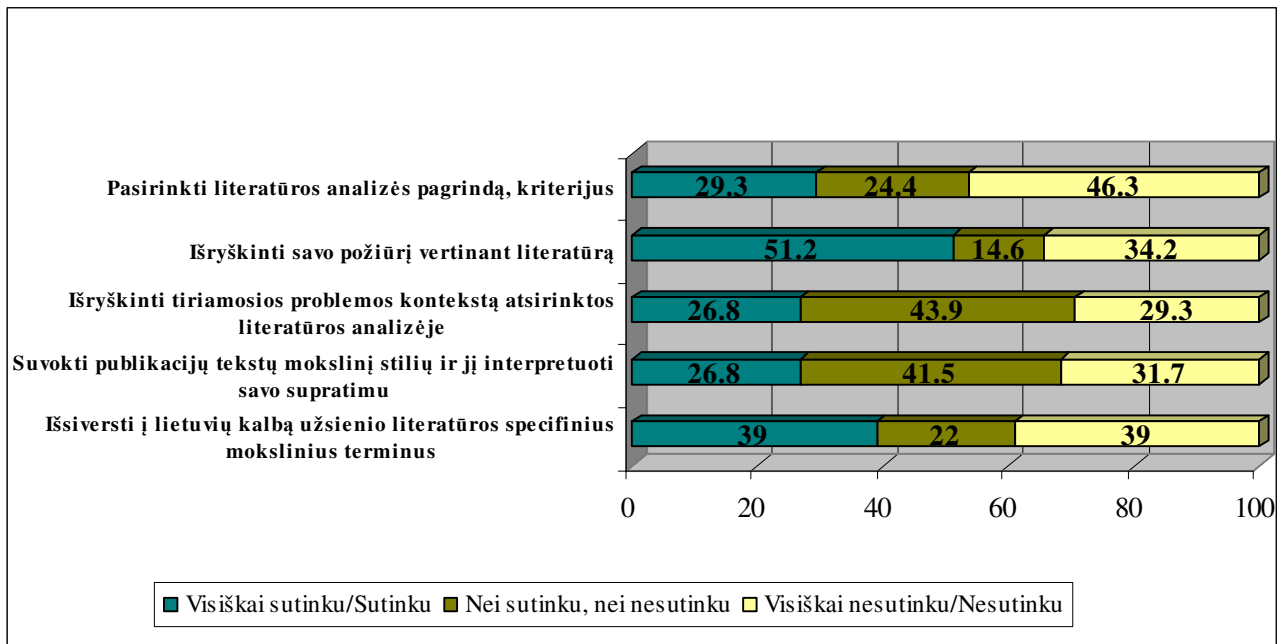
pagrįsti esminius baigiamojo darbo dalykus. Būtų galima teigti, kad rengiant baigiamojo darbo įvadą išryškėja magistranto tyriminės kompetencijos, apie kurias užsimenama Dublino aprašuose (2004) apibūdinant įgūdžius, kuriuos turi turėti studentas, siekiantis magistro laipsnio: gebėjimas aiškiai ir ambicingai perteikti savo žinias ir logikos pagrindus tiek specialistams, tiek ne specialistams.

3. 4. 2. Literatūros analizės kompetencijos

Kaip teigia V. Černius ir M. Teresevičienė (1996) teorinės baigiamojo darbo dalies paskirtis – metodologiškai pagrįsti tiriamą problemą, suvokti jos ištirtumą, pateikti savo požiūrį, atskleisti analizuojamos problemos socialinį, istorinį ar kultūrinį kontekstą. Pagal O. L. Gudzinevičiūtę, L. Kardeliene, K. Kardelį ir kt. (2006) literatūros apžvalgos ir analizės skyrius yra vieta, kurioje atsispindi dialogas tarp tyrėjo ir skaitytojo, paprastai kritiškai vertinančio tyrėjo argumentus (Bobrova, Kazlauskienė, Lukavičienė, 2008). Taigi su baigiamojo tiriamojo darbo problema susijusios literatūros apžvalgoje ir analizėje siekiama įtikinti skaitytoją, kad tyrėjo prielaidos yra teisingos.

Tirta, kaip Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai geba analizuoti su baigiamojo darbo tyrimo problema susijusią literatūrą. 19,5% magistrantų nurodė, kad jiems sudėtinga rasti išeitį, kuomet ne prie visų literatūros šaltinių yra suteikiama laisva prieiga, 29,3% apklaustųjų šiuo teiginiu pasisakė be nuomonės (5 priedas, 12 pav.). Daugiau nei pusei apklaustųjų rengiant magistro baigiamojo darbo literatūros analizę nėra sudėtinga ieškoti su tyrimo problema susijusios literatūros.

Siekta išsiaiškinti magistrantų nuomonę apie sudėtingumą atsirinkti su tyrimo problema susijusią literatūrą. Gauti duomenys leidžia teigti, kad *atsirinkti reikalingą informaciją, kuomet literatūros apimtis didelė, įgūdžių trūksta* didesniai respondentų daliai (46,3%), nei *atsirinkti reikalingą informaciją, kuomet su tyrimo problema susijusios literatūros apimtis yra maža* (34,2%) (5 priedas, 13 pav.). Kad informacijos atsirinkimą apsunkina literatūra *viena ar keliomis užsienio kalbomis* sutiko arba pasisakė be nuomonės daugiau nei pusė apklaustųjų, taigi gan didelė apklaustųjų magistrantų dalis yra neišsiugdę arba nepakankamai išsiugdę užsienio kalbų mokėjimo kompetenciją. Tačiau tarp daugumos tyrimo dalyvių (82,9% bei 87,8%) vyravo nuomonė, kad atsirenkant su tyrimo problema susijusią literatūrą *atsirinkti citatas* bei *statistinius duomenis* kompetencijos jiems pakanka.

4 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą analizuoti su tyrimo problema susijusią literatūrą (n=41)

4 pav. pateikti duomenys rodo, kaip magistrantai vertina savo gebėjimus analizuoti su baigiamojo darbo tyrimo problema susijusią literatūrą. Matyti, kad 51,2 % tiriamųjų yra sudėtinga *išryškinti savo požiūrį vertinant literatūrą*, 29,3% magistrantų sutiko, kad jiems sudėtinga *pasirinkti literatūros analizės pagrindą, kriterijus*. Kad literatūros analizę apsunkina *užsienio literatūros specifinių mokslinių terminų vertimas* nurodė 39%. Matyti, kad visais atvejais tik mažiau nei pusė magistrantų nurodė, kad su nurodytais sunkumais analizuodami su tyrimo problema susijusią literatūrą jie nesusiduria.

Taikant Spearmano koreliacijos koeficientą siekta nustatyti, ar gebėjimas išryškinti tiriamosios problemos kontekstą atsiirinktos literatūros analizėje yra susijęs su gebėjimu suvokti tekstų mokslinį stilių interpretuojant jį savo supratimu. Nustatytas esminis statistinis ryšys tarp minėtų požymių ($r=0,511$; $p=0,001$). Tirta, ar yra statistinis ryšys tarp kompetencijos pasirinkti literatūros analizės pagrindą ir kriterijus, bei gebėjimų išryškinti savo požiūrį vertinant literatūrą – paaiškėjo, kad tarp požymių yra esminis statistinis ryšys ($r=0,543$; $p=0,001$).

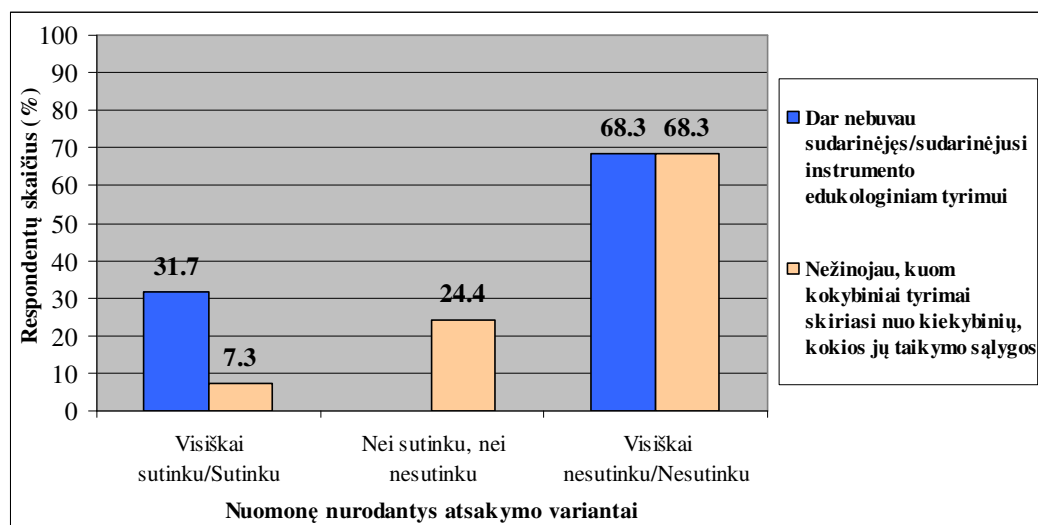
Analizuodamas su baigiamojo darbo tyrimo problema susijusią literatūrą, studentas demonstruoja savo erudiciją, mokslinį brandumą, dalykinį pasirengimą. Kokybiška literatūros analizė palengvina tyrimo rezultatų interpretaciją, išvadų bei rekomendacijų parengimą, padeda išvengti kritikos baimės.

Būtų galima teigti, kad analizuojant mokslinę literatūrą išryškėja magistranto turimos kompetencijos, apie kurias užsimenama Dublino aprašuose (2004): įgijo žinių, grįstų pirmosios pakopos žiniomis, jas pagilinančių ir (arba) sustiprinančių, sudarančių pagrindą ar galimybę naujai, savitai kurti ir (arba) taikyti idėjas, dažnai mokslinių tyrimų kontekste.

3. 4. 3. Tyrimo metodikos ir organizavimo kompetencijos

R. Tidikis (2003) pabrėžia, kad rengiant tyrimo metodikos ir organizavimo skyrių ypatingas dėmesys turi būti skiriamas iškeltų hipotezių, pirminės informacijos rinkinio ir jos apdorojimo būdų vienovei. Taigi tikslinga apmąstyti visą sistemą metodikos ir procedūros būdų, kurie turi būti panaudoti medžiagai gauti sprendžiant konkretų uždavinį.

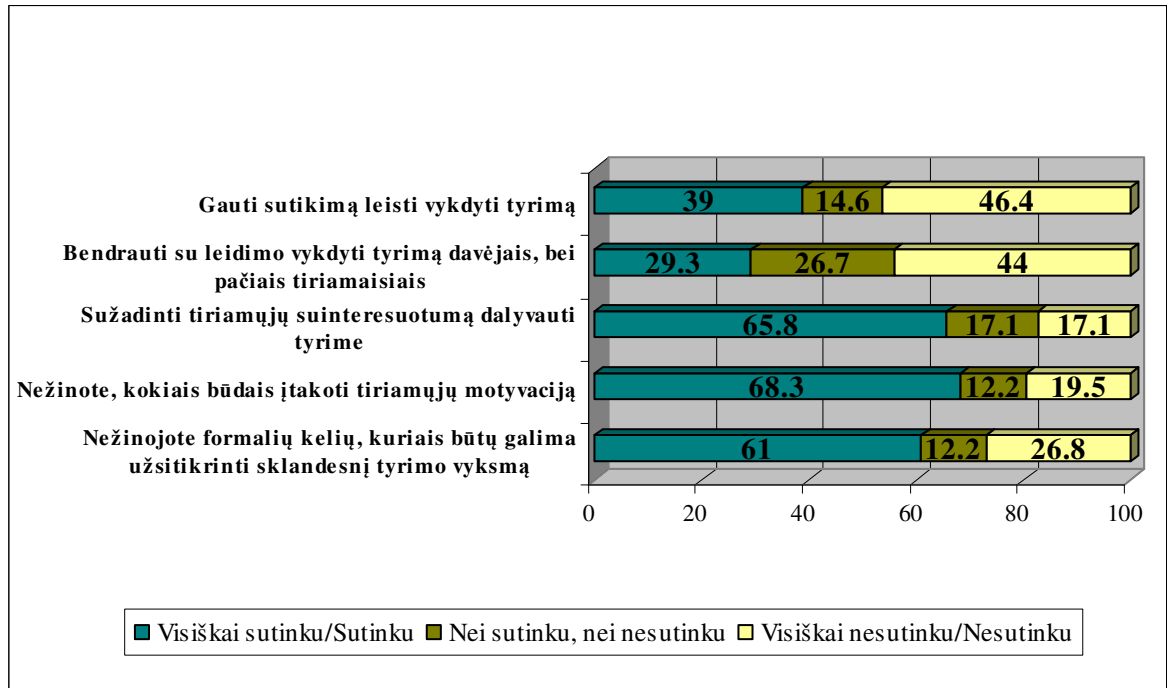
Siekta ištirti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų tyrimines kompetencijas, būtinas magistro baigiamojo darbo tyrimo metodikos ir organizavimo pagrindimui.

5 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą pasirinkti tyrimo metodus (n=41)

5 pav. pateikti duomenys rodo, kaip apibūdinant tyrimo metodiką ir organizavimą respondentai vertina savo baigiamųjų darbų tyrimo metodų pasirinkimo procesą. Svarbu pabrėžti, kad 31,7% respondentų nurodė, kad prieš pasirenkant magistro baigiamojo darbo tyrimo metodus, jie dar nebuvo sudarinėję instrumento edukologiniam tyrimui. R. Tidikis (2003) akcentuoja, kad šis etapas – bene įvairiausių, nes kiekvienas tyrėjas čia turi parodyti didžiausią savo kūrybiškumą, fantaziją ir mąstymo originalumą, ieškodamas nestandartinių sprendimų ir juos surasdamas.

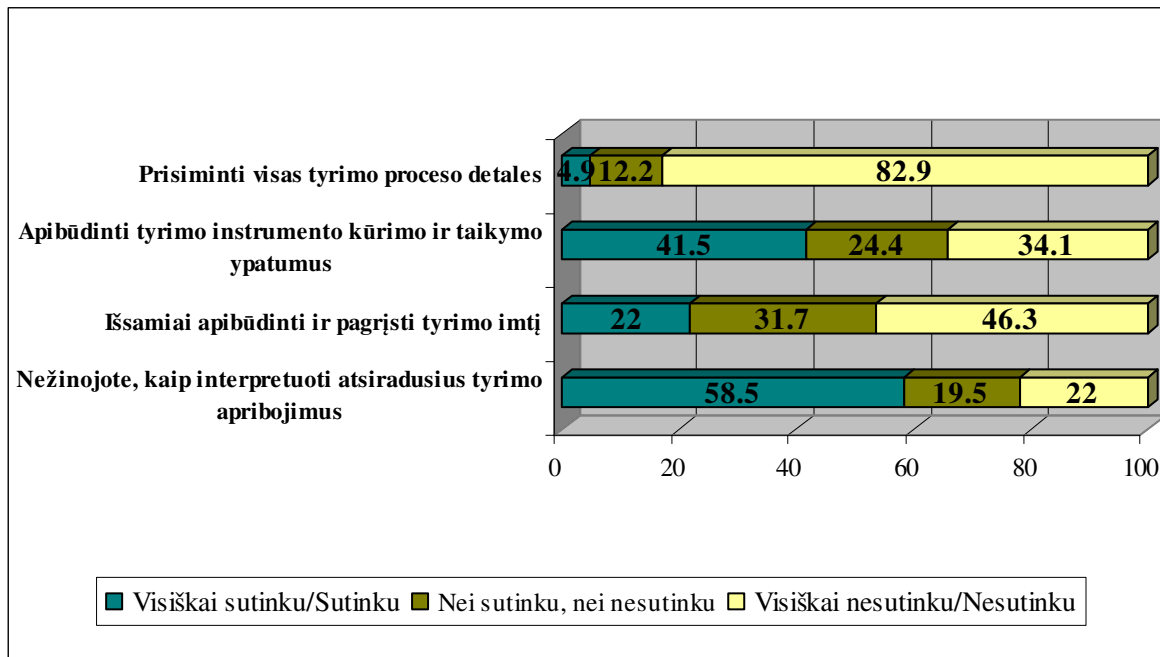
Taikant Spearmano koreliacijos koeficientą siekta iširti, ar yra statistinis ryšys tarp požymių – magistrantai, kurie dar nebuvo sudarinėję instrumento edukologiniam tyrimui, nežino, kokie yra kokybinių tyrimų metodai, išskyrus content analizę, apklausą. Nustatytas esminis ryšys tarp šių požymių ($r=0,466$; $p=0,002$).

6 pav. **Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą pasirinkti tyrimo imtį (n=41)**

Iš 6 pav. pateiktų duomenų matyti, kad pasirenkant baigiamojo darbo tyrimo imtį respondentams sudėtingiausia *sužadinti tiriamųjų suinteresuotumą dalyvauti tyrime* – pasisakė 65,8% respondentų. Kad magistrantams sudėtinga sužadinti tiriamųjų suinteresuotumą dalyvauti jų baigiamojo darbo tyrime, nes patys magistrantai nežino, kokiais būdais įtakoti tiriamųjų motyvaciją, įrodo nustatytas stiprus statistinis ryšys tarp šių požymių ($r=0,791$; $p=0,001$).

68,3% apklaustųjų sutiko, kad *nežinojo, kokiais būdais įtakoti tiriamųjų motyvaciją*, bei 61% nurodė, kad *nežinojo formalių kelių, kuriais būtų galima užsitikrinti sklandesnį tyrimo vyksmą*. Tirta, ar faktas, kad magistrantai nežino kokiais būdais įtakoti tiriamųjų motyvaciją, yra susijęs su faktu, kad magistrantai nežino formalių kelių, kuriais būtų galima užsitikrinti sklandesnį tyrimo vyksmą. Pritaikius Spearmano koreliacijos koeficientą nustatyta, kad tarp minėtų požymių yra stiprus ryšys ($r=0,761$; $p=0,001$).

7 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą sudaryti tyrimo etapų eiliškumą (n=41)

7 pav. pateikti duomenys atskleidžia respondentų gebėjimą sudaryti tyrimo etapų eiliškumą. 58,5% tyrimo dalyvių sutiko, kad jie *nežinojo, kaip interpretuoti atsiradusius tyrimo apribojimus*, bei 41,5% apklaustųjų sutiko, kad sudarant tyrimo etapų eiliškumą jiems sudėtinga *apibūdinti tyrimo instrumento kūrimo ir taikymo ypatumus*. R. Tidikis (2003) aktualizuoja tyrimo metodų pasirinkimą ir sudarymą teigdamas, kad kuo tobulesni tyrimo metodai, kuo geriau juos yra įvaldęs tyrėjas, tuo sėkmingesnis yra mokslinis darbas.

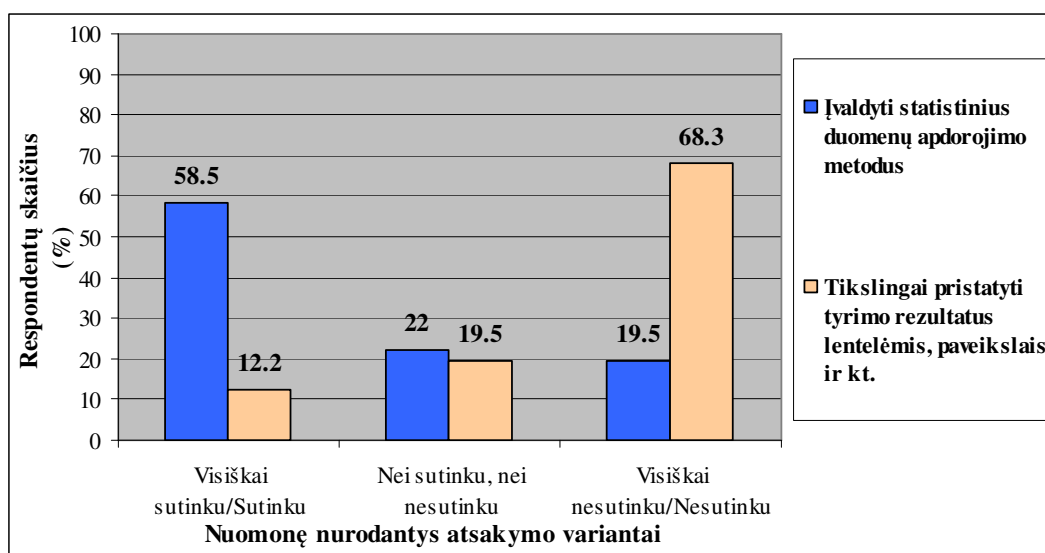
Siekta iširti, ar yra ryšys tarp įgūdžių apibūdinti tyrimo instrumento kūrimo ir taikymo ypatumus ir įgūdžių interpretuoti atsiradusius tyrimo apribojimus. Nustatytas esminis ryšys tarp požymių ($r=0,401$; $p=0,009$). Būtų galima teigti, kad magistrantams, kuriems sudėtinga pagrįsti tyrimo instrumento sudarymo ir taikymo principus, taip pat sudėtinga interpretuoti tyrimo apribojimus. Kuomet magistrantams trūksta įgūdžių interpretuoti tyrimo apribojimus, menka tiriamųjų motyvacija dalyvauti magistrantų baigiamųjų darbų tyrimuose komplikuoja tyrimo vyksmą ir pačią darbo kokybę. Tačiau taip pat tai galimybė darbo autoriui pademonstruoti kompetencijas keičiant duomenų analizės metodus bei atitinkamai argumentuojant tyrimo duomenis.

Grįsdamas baigiamojo darbo tyrimo metodiką studentas įgyja mokslinio tiriamojo darbo projektavimo (tyrimo dizaino kūrimo) įgūdžių parinkdamas, adaptuodamas, savarankiškai parengdamas ir įvaldydamas tyrimo metodus ir priemones (Valiuškevičiūtė, Zulumskytė,

Malinauskienė, 2008). Matyti, kad pusė Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų šių tyriminių kompetencijų yra neišplėtoję arba išplėtoję nepakankamai.

3. 4. 4. Tyrimo rezultatų analizės kompetencijos

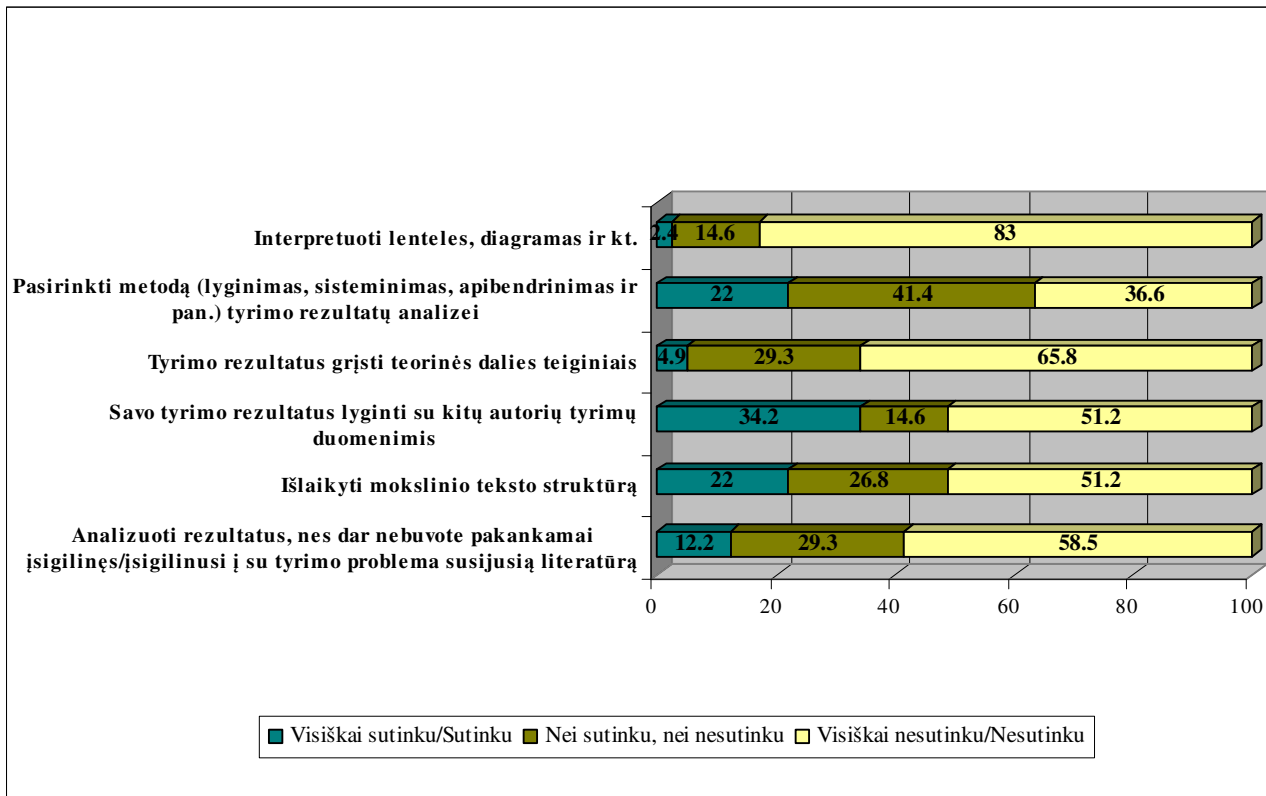
Šiame poskyryje pateikiami tyrimo duomenys, atskleidžiantys Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų kompetencijas analizuoti baigiamojo darbo tyrimo rezultatus. Kaip teigia K.Kardelis (2007) atliekant rezultatų analizę, išryškėja darbo autoriaus erudicija, gebėjimas analizuoti ir sintezuoti tyrimo rezultatus, lyginti juos su kitų autorių duomenimis ir kt.

8 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą pristatyti tyrimo rezultatus (n=41)

Iš 8 pav. pateiktų duomenų matyti, kad pristatant tyrimo rezultatus 58,5% magistrantų yra sudėtinga *įvaldyti statistinius duomenų apdorojimo metodus*, nors tyrimų metodologijos modulio studijų metų beveik visi magistrantai nurodė (4 priedas, 15 lentelė), kad susipažino su statistinių skaičiavimų principais. 12,2% respondentų sudėtinga *tikslingai pristatyti rezultatus lentelėmis, paveikslais ir kt.*

Taikant Spearmeno koreliacijos koeficientą siekta išsiaiškinti, ar yra statistinis ryšys tarp gebėjimo išryškinti tiriamosios problemos kontekstą pasirinktos literatūros analizėje bei gebėjimo savo tyrimo rezultatus lyginti su kitų autorių duomenimis. Nustatytas silpnas statistinis ryšys tarp požymių ($r=0,302$; $p=0,05$).

9 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą atlikti tyrimo rezultatų analizę (n=41)

9 pav. pateikti duomenys atskleidžia, kaip magistrantai vertina savo baigiamųjų darbų tyrimų rezultatų analizės procesą. Duomenys rodo, kad 14,6% respondentų pasisakė be nuomonės, o 34,2% sutiko, kad yra sudėtinga *tyrimo rezultatus lyginti su kitų autorių tyrimų duomenimis*. 41,4% pasisakė be nuomonės, 22% sutiko, kad yra sudėtinga *pasirinkti metodą (lyginimas, sisteminimas ir pan.) tyrimo rezultatų analizei*. 22% sutiko, 26,8% pasisakė be nuomonės apie sudėtingumą analizuojant tyrimo rezultatus *išlaikyti mokslinio teksto struktūrą*.

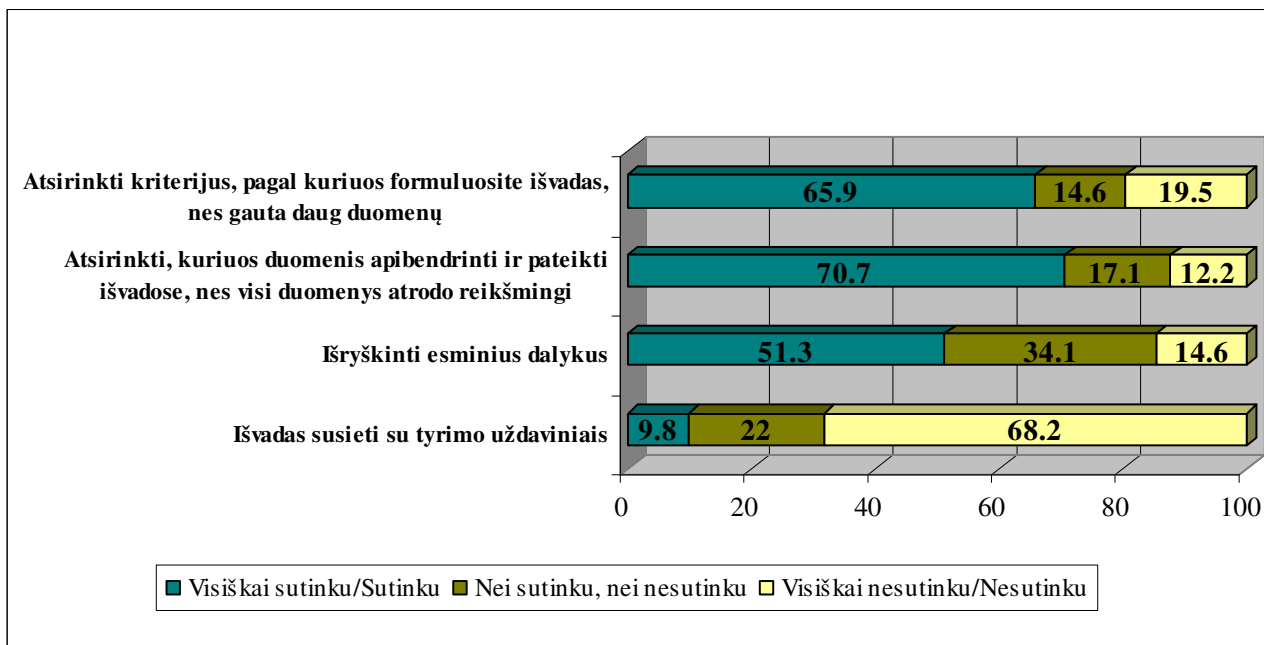
Magistro baigiamojo darbo tyrimo rezultatų analizė parodo darbo autoriaus gebėjimą pastebėti priežasties ir pasekmės ryšius, išryškinti esminius tiriamosios problemos laukus ir tendencijas.

Matyti, kad maždaug pusė Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų šias kompetencijų yra neišsiugdę arba išsiugdę nepakankamai.

3. 4. 5. Išvadų bei rekomendacijų rengimo kompetencijos

Šiame poskyryje pateikiami duomenys, parodantys Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų kompetencijas formuluoti baigiamojo darbo išvadas bei

pateikti rekomendacijas. Gebėjimas formuluoti baigiamojo darbo išvadas dar kartą parodo darbo autoriaus kompetenciją apibendrinti, sintetinti, interpretuoti rezultatus, išryškina gebėjimą spręsti nagrinėjamą problemą bei prognozuoti jos tendencijas ateityje.

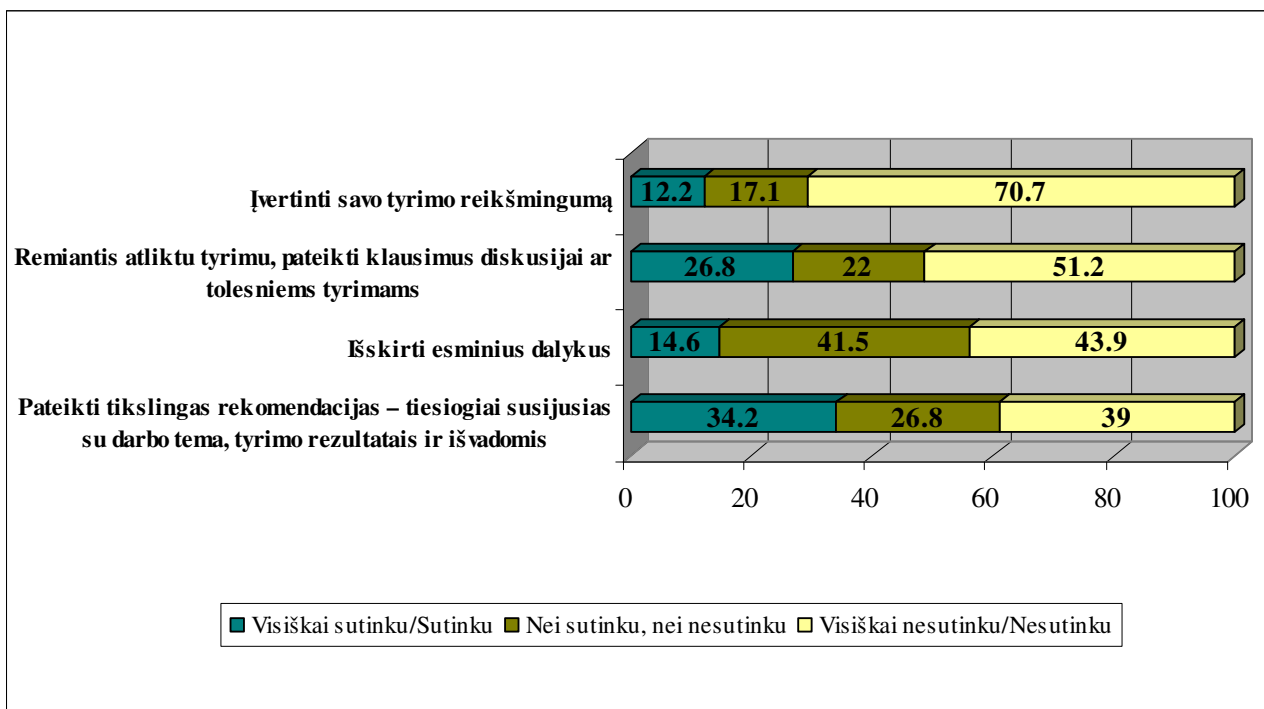

10 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą atsirinkti ir apibendrinti informaciją tyrimo išvadų formuluotėms (n=41)

10 pav. pateikti duomenys rodo, kad formuluojant baigiamojo darbo išvadas 70,7% magistratų yra sudėtinga *atsirinkti, kuriuos duomenis apibendrinti ir pateikti išvadose, nes visi duomenis atrodo reikšmingi*. 65,9% tiriamųjų yra sudėtinga *atsirinkti kriterijus, pagal kuriuos formuluoti išvadas*. Pusė apklaustųjų nurodė (51,3%), kad formuluojant išvadas yra sudėtinga *išryškinti esminius dalykus*. 73,2% tyrimo dalyvių sudėtinga *išvadas suformuluoti glaustai ir aiškiai*, 43,9% respondentų pasisakė be nuomonės, o 39% sutiko, kad yra sudėtinga *išlaikyti tinkamą išvadų formuluotės apimtį* (5 priedas, 14 pav.).

Tirta, ar yra statistinis ryšys tarp požymių – nežinojimas su tyrimo problema susijusių inovacijų bei savo tyrimo reikšmingumo įvertinimas formuluojant išvadas. Nustatytas esminis ryšys tarp minėtų požymių ($r=0,465$; $p=0,02$).

Baigiamojo darbo išvadų kokybei turi įtakos visi darbo etapai, tad siekiant tyrimu gauti pagrįstas išvadas, ypatingai svarbu ne tik išsikelti kryptingus darbo uždavinius, bet ir gerai įsigilinti į teorinę darbo dalį, tikslingai pasirinkti tyrimo bei duomenų analizės metodus, rezultatų interpretacijos pagrindą.

11 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą įvertinti savo darbo teorinę ir/ar praktinę reikšmę (n=41)

Iš 11 pav. pateiktų duomenų matyti, kaip magistrantai vertina savo kompetencijas parengti baigiamojo darbo rekomendacijas. Matyti, kad 26,8% magistrantų pasisakė be nuomonės, 34,2% sutiko, kad yra sudėtinga *pateikti tikslingas rekomendacijas – tiesiogiai susijusias su darbo tema, tyrimo rezultatais ir išvadomis*. 22% pasisakė be nuomonės, o 26,8% sutiko, kad yra sudėtinga *remiantis atliktu tyrimu pateikti klausimus diskusijai ar tolesniems tyrimams*. Kad yra *susipažinę su inovacijomis, susijusiomis su jų tyrimo problema* nurodė 61% magistrantų (5 priedas, 15 pav.)

Siekta išsiaiškinti, ar kompetencija formuluojant išvadas įvertinti savo tyrimo reikšmingumą yra susijusi su kompetencija remiantis atliktu tyrimu, pateikti klausimus diskusijai ar tolesniems tyrimams. Nustatytas esminis ryšys tarp šių požymių ($r=0,545$; $p=0,001$).

3.5. Magistro baigiamojo darbo rengimo problemos ir jų sprendimo būdai

Šiame poskyryje pateikiami tyrimo duomenys apie Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų sunkumų, išskylančių rengiant baigiamąjį darbą, sprendimo

būdus. Siekiama išsiaiškinti, kaip magistrantai sprendžia kylančias problemas, bei kaip šie sprendimo būdai kinta kiekvieno baigiamojo darbo etapo rengimo metu.

Iškylančias problemas rengiant baigiamojo darbo įvadą magistrantūros absolventai dažniausiai sprendžia *konsultuojantis su darbo vadovu* (97,6%), taip pat *ieškodami magistro darbų pavyzdžių* (78,1%) bei *savarankiškai* (78%). 53,7% tyrimo dalyvių nurodė, kad sprenddami problemas, kylančias įvado rengimo metu, *tariasi ir su bendramoksliais* (5 priedas, 17 pav.).

Sprendžiant sunkumus, iškylančius analizuojant su tyrimo problema susijusią literatūrą, magistrantai dažniau, nei rengiant darbo įvadą, *ieško magistro darbų pavyzdžių* (87,8%). Didesnė respondentų dalis (82,9%), nei rengiant darbo įvadą, nurodė, kad problemas analizuojant literatūrą sprendžia *savarankiškai*

Sprendžiant kylančias problemas, rengiant baigiamojo darbo tyrimo metodiką ir organizavimą, visi magistrantai *konsultuojasi su darbo vadovu* (100%), mažesnė respondentų dalis (70,9%) nei analizuojant literatūrą, *ieško magistro darbų pavyzdžių*, tik 24,4% magistrantų sprenddami problemas, kylančias rengiant tyrimo metodiką ir organizavimą, *tariasi su savo bendramoksliais* (5 priedas, 19 pav.).

Duomenys rodo, kad vyrauja du problemų sprendimo būdai, kuriais magistrantai sprendžia sunkumus, kylančius analizuojant tyrimo rezultatus: *konsultuojantis su darbo vadovu* (95,1%) bei *savarankiškai* (90,2%) (5 priedas, 20 pav.). Šios problemų sprendimo formos vyrauja ir rengiant darbo išvadą (5 priedas, 21 pav.) bei rekomendacijas (5 priedas, 22 pav.). Šiuose baigiamojo darbo rengimo etapuose sprenddami problemas magistrantai žymiai rečiau *ieško magistro darbų pavyzdžių* (31,7%) bei *tariasi su bendramoksliais*.

Didžioji dalis magistrantų (>90% visais atvejais) nurodė, kad konsultacijų su darbo vadovu dėl baigiamojo darbo įvado, literatūros analizės, tyrimo metodikos ir organizavimo, rezultatų analizės metu, jie *turi savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti*; bei *sprendimą, kaip viską ištaisyti, priima kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas*. Kad konsultacijų su darbo vadovu dėl baigiamojo darbo išvadų ir rekomendacijų metu *turi savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti*, nurodė mažesnė respondentų dalis, nei ankstesniuose darbo etapuose - (85,5%).

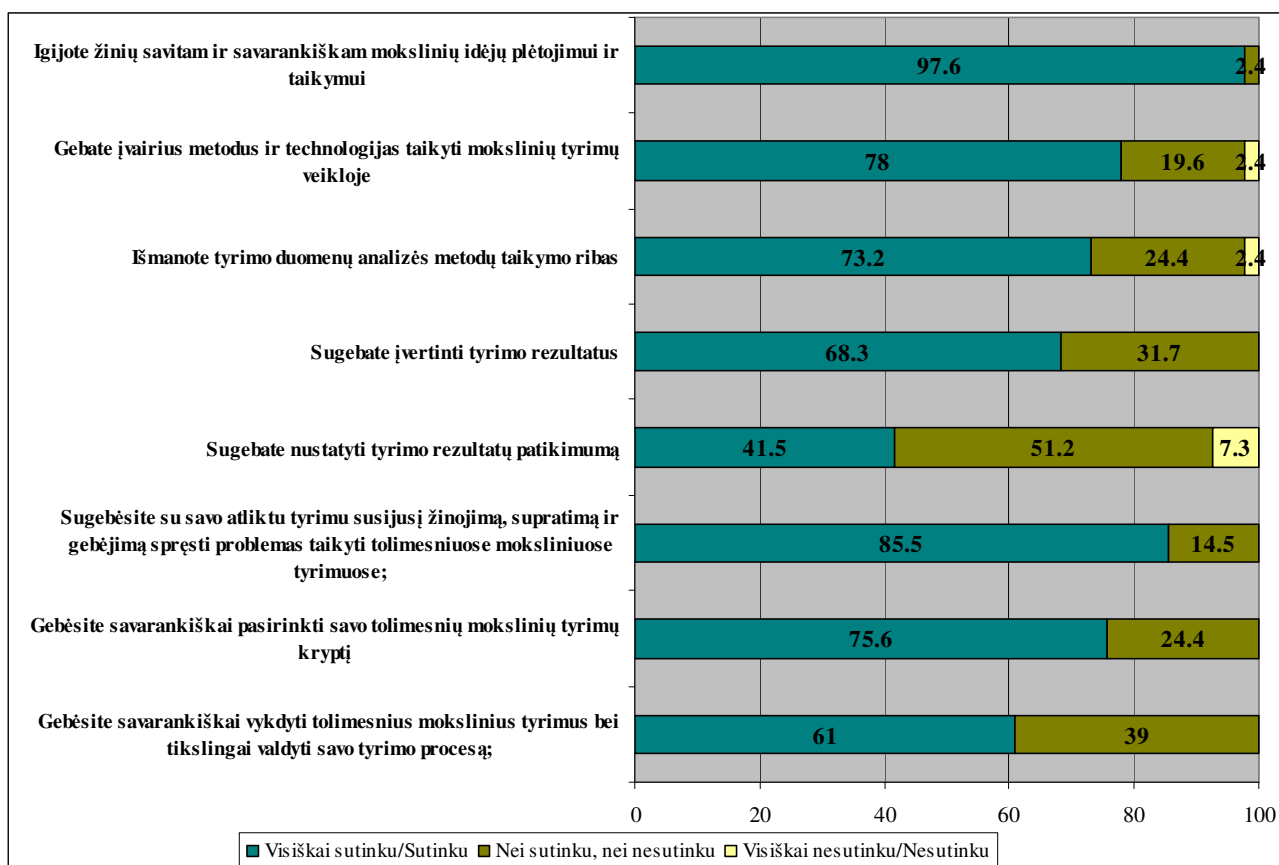
Apibendrinus duomenis galima teigti, kad visuose magistro baigiamojo darbo etapuose vyrauja šios iškylančių sunkumų sprendimo formos: problemų sprendimas savarankiškai bei konsultuojantis su darbo vadovu. Taip pat magistrantai kylančias problemas sprendžia ieškodami

magistro darbų pavyzdžių – šis problemų sprendimo būdą absolventai dažniau naudoja rengiant baigiamojo darbo įvadą, literatūros analizę bei tyrimo metodiką ir organizavimą. Tačiau šis problemų sprendimo būdas gali suklaidinti – magistrantai rizikuoja kartoti duomenų bazėse patalpintų magistro darbų klaidas.

Tarimasis su bendramoksliais, kaip problemų sprendimo būdas, labiau pasireiškia rengiant darbo įvadą ir literatūros analizę. Tik maža dalis magistrantų nurodė, kad konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu metu jie negeba pasiūlyti savo idėjų kaip viską ištaisyti ir priima darbo vadovo patarimus be akademinėjų diskusijų ar savo nuomonės išsakymo.

3.6. Magistrantų nuomonė apie baigiamojo darbo rengimo proceso metu įgytas kompetencijas

Šiame poskyryje pateikiami tyrimo duomenys, atskleidžiantys Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų nuomonę apie baigiamojo darbo rengimo proceso metu įgytas tyrimines kompetencijas.

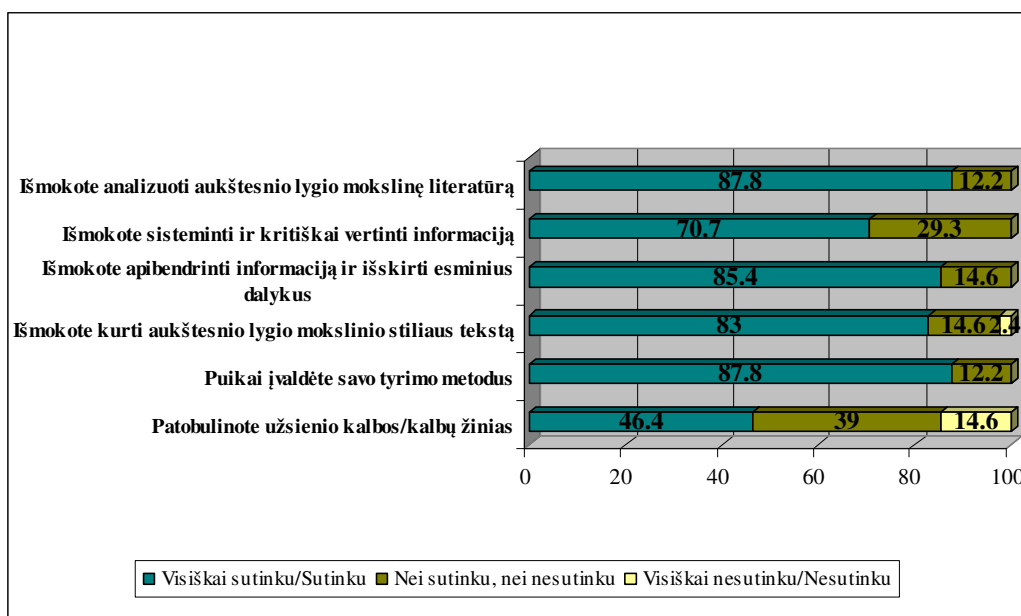

12 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie kompetencijas, įgytas baigiamojo darbo rengimo proceso metu (n=41)

Iš 12 pav. pateiktų duomenų matyti, kad dauguma absolventų mano, kad magistro baigiamojo darbo rengimo proceso metu *įgijo žinių savitam ir savarankiškam mokslinių idėjų plėtojimui ir taikymui*. 78% apklaustų magistrantų nurodė *gebantys įvairius metodus ir technologijas taikyti mokslinių tyrimų veikloje*, bei 73,2% magistrantų teigė *išmanantys tyrimo duomenų analizės metodų taikymo ribas*. Šios magistrantų aktualizuotos tyriminės kompetencijos yra numatytos Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše kaip kompetencijos, kurias studijų pabaigoje turi būti įgijęs magistrantas. Šiame dokumente akcentuojamų kompetencijų: *gebėjimas įvertinti tyrimo rezultatus* bei *nustatyti tyrimo rezultatų patikimumą* yra įgiję 68,3% ir 41,5% Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės absolventų. Kad *gebės savarankiškai vykdyti mokslinius tyrimus bei tikslingai valdyti tyrimo procesą* nurodė 61% absolventų.

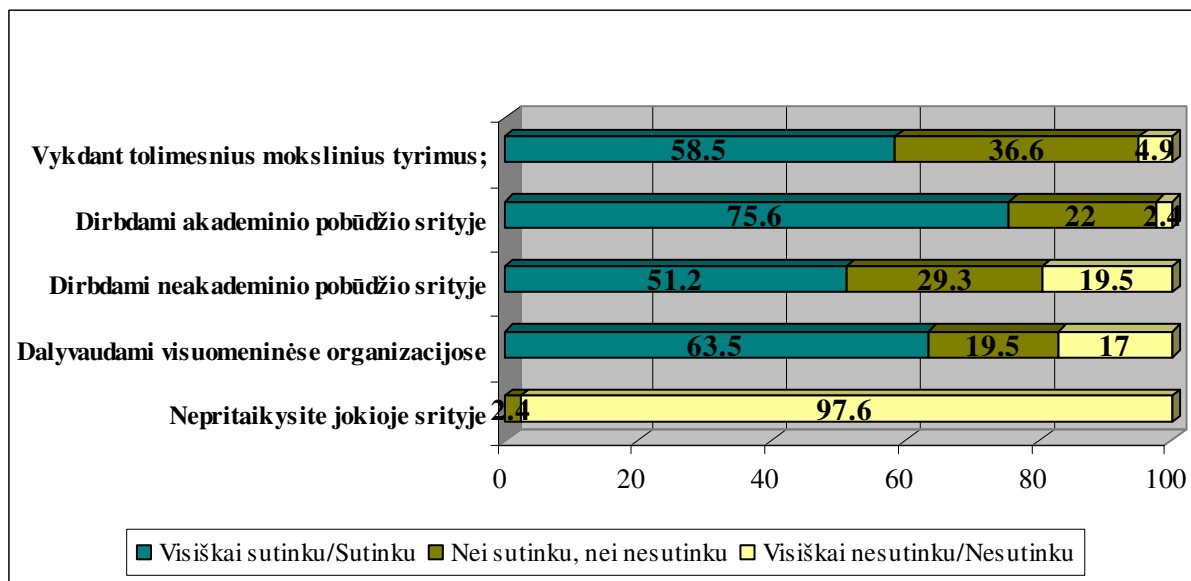
Siekta išsiaiškinti, ar studentų nuomonė, kad baigę magistrantūros studijas jie gebės savarankiškai vykdyti mokslinius tyrimus bei valdyti tyrimo procesą, yra susijusi su jų požiūriu, apie įgytų kompetencijų pritaikymą vykdant mokslinius tyrimus ateityje arba dirbant akademinio pobūdžio srityje. Taikant Spearmano koreliacijos koeficientą abiem atvejais nustatytas silpnas statistinis ryšys tarp požymių ($r=0,382$; $p=0,01$; $r=0,384$; $p=0,01$).

Siekta išsiaiškinti, ar studentų nuomonė, kad studijų metu jie įgijo kompetencijų savarankiškai pasirinkti tolimesnių tyrimų kryptį yra susijusi su kompetencijos pritaikymu vykdant tolimesnius mokslinius tyrimus. Nustatytas esminis ryšys tarp požymių ($r=0,411$; $p=0,008$).

13 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie kitus įgūdžius, įgytus baigiamojo darbo rengimo proceso metu (n=41)

Iš 13 pav. pateiktų duomenų matyti, kaip magistrantai vertina kitus įgūdžius, įgytus baigiamojo darbo rengimo proceso metu. Matyti, kad 87,8% apklaustų magistrantų mano, kad *išmoko analizuoti aukštesnio lygio mokslinę literatūrą bei puikiai įvaldė atlikto tyrimo metodus*. Taip pat 85,4% nurodė, kad *išmoko apibendrinti informaciją ir išskirti esminius dalykus*.

14 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie kompetencijų, įgytų rengiant baigiamąjį darbą, pritaikymą ateityje (n=41)

14 pav. pateikti duomenys atskleidžia magistrantūros absolventų nuomonę apie baigiamojo darbo rengimo proceso metu įgytų kompetencijų pritaikymą ateityje. Tyrimo duomenys rodo, kad magistrantai kompetencijų pritaikymą labiausiai sieja su darbu akademinio pobūdžio srityje – teigiamai pasisakė 75,6% magistrantų. Įgytų tyriminių kompetencijų pritaikymą su *tolimesnių mokslinių tyrimų vykdymu* sieja 58,5% magistrantų.

IŠVADOS

1. Teorinė literatūros analizė parodė, kad Bolonijos proceso dokumentuose magistrantūros studijų kokybė, kaip sąlygų sudarymo mokslinei tiriamajai veiklai įgyvendinimas, apibrėžiama šiomis iniciatyvomis: universitetų veiklos, grįstos moksliniais tyrimais, stiprinimas; tyrimais pagrįsto mokymo išteklių užtikrinimas; mokslinių tyrimų strategijų stiprinimas; pakankamas kompetentingų mokslininkų skaičius ir kt. Sąlygų sudarymas studentams plėtoti žinias ir gebėjimus mokslinių tyrimų kontekste, Bolonijos proceso dokumentuose akcentuojamas kaip esminis magistrantūros studijų programų tikslas.
2. Teorinės literatūros įžvalgos parodė, kad magistrantūros studijų kokybės, kaip sąlygų sudarymo mokslinei tiriamajai veiklai įgyvendinimą, Lietuvos aukštosiose mokyklose komplikuoja mokslinės veiklos lygio universitete problema, nepakankamas mokslinio lygio darbuotojų skaičius, nepakankama finansinė bazė ir kt.
3. Edukologijos krypties magistro baigiamųjų darbų metodiniai nurodymai yra sudaryti orientuojantis į galutinį rezultatą, t. y. į jau parengtą baigiamąjį darbą, ties kiekvienu darbo struktūriniu komponentu nurodant konkrečius išsamius metodinius nurodymus. Socialinių mokslų srities magistrantūros studijų baigiamųjų darbų bendrieji metodiniai nurodymai yra labiau orientuoti į baigiamojo darbo rengimo procesą, ties kiekvienu baigiamo darbo etapu nurodant abstraktesnius metodinius nurodymus bei metodinių rekomendacijų pagrindu siekiant įdiegti visuminį požiūrį į kiekvienos darbo struktūrinės dalies reikšmę ir paskirtį.
4. Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai suvokdami baigiamojo darbo rengimo proceso svarbą, aktualizuoja šiuos kriterijus: studijų metu įgytų kompetencijų įvertinimas, žinių įtvirtinimas, pasiruošimo mokslinei veiklai įvertinimas, orientacija į studijų tęsimą, mokslinio darbo įgūdžiai. Mažiau reikšmingi jiems yra šie kriterijai: galimybė įgytas žinias ir kompetencijas pritaikyti ateityje, akademinės atsiskaitomybės reikmė.
5. Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės pirmo kurso magistrantai suvokdami mokslinių tyrimų paskirtį ir reikšmę akcentuoja aktualių problemų nagrinėjimą, tyrimų rezultatų svarbą tobulinant praktiką ir kuriant novacijas. Mažiau buvo akcentuojamas mokslinių tyrimų reikšmės aktualumas besimokantiems, pačiai visuomenei. Šis suvokimas yra krytingas, tačiau

labai abstraktus, magistrantai nurodydami šiuos kriterijus, jų neargumentavo arba argumentavo aiškiai neišsakydami savo nuomonės pozicijos. Tik pusė apklaustų pirmo kurso magistrantų nurodė, kad mokslinių tyrimų rezultatai įtakoja/įtakotų jų, kaip savo srities specialistų darbą, tačiau tik maža dalis iš pasisakiusių ši teiginį pagrindė. Būtų galima teigti, kad pirmo kurso magistrantai tyriminių kompetencijų ugdymosi reikšmę suvokia tik iš dalies.

6. Trečdalis Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų studijų metu neįgijo arba įgijo nepakankamai žinių apie filosofines teorijas ir idėjas, kurios galėtų padėti rengti tyrimą, daugiau nei trečdalis absolventų neįgijo arba įgijo nepakankamai įgūdžių sudaryti kai kuriuos tyrimų instrumentus, bei tokia pat apklaustųjų magistrantų dalis neišmoko arba nepakankamai gerai išmoko analizuoti ir interpretuoti kokybinius duomenis.
7. Patirties akademinėje veikloje, kuri bene labiausiai galėtų įtakoti baigiamojo darbo rengimo procesą – pranešimo parengimas ir pristatymas mokslinių pranešimų konferencijoje bei tiriamojo projekto parengimas ir pristatymas - turi pusė apklaustųjų Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų. Kaip mažiausiai turėjusią įtakos pasirengimui baigiamajam darbui savarankiškų darbų formą, absolventai nurodė mokslinį referatą bei esė.
8. Daugiau nei trečdalis Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų negebėjo patys pasiūlyti baigiamojo darbo temos darbo vadovui. Trečdalis magistrantų baigiamųjų darbų temos yra susijusios su jų darbu ar visuomenine veikla, tik labai maža dalis tyrimo dalyvių panašias darbo temas nagrinėjo bakalauro baigiamajame darbe. Rinkdamiesi magistro baigiamojo darbo temą susipažinę su reikalavimais baigiamiesiems darbams buvo mažiau nei pusė magistrantų. Labai maža dalis tiriamųjų rinkdamiesi temą buvo susipažinę su *Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašu* bei *Dublino aprašais*.
9. Magistro baigiamojo darbo įvade pagrindžiant temos aktualumą beveik pusė magistrantų yra neišplėtoję arba išplėtoję nepakankamai kompetenciją nurodyti, kokią problemų visumą apima jų darbo tema bei koks yra kontekstas. Trečdalis magistrantų susiduria su sunkumais įvade glaustai paaiškinant, kodėl yra tikslinga nagrinėti jų darbo temą. Daugiau nei pusei apklaustų magistrantų yra sudėtinga sukurti problemos formuluotę, kurioje tikslingai atsispindėtų jų, kaip tyrėjų galimybės. Nustatyta, kad gebėjimas formuluoti tyrimo problemą yra susijęs su gebėjimu tyrimo tikslą ir uždavinius sieti su tyrimo objektu bei tema.

Pagrindžiant tyrimo metodologiją daugiau nei pusei magistrantų trūksta kompetencijos nurodyti tyrimą grindžiančias filosofines teorijas ir idėjas, bei yra sudėtinga apibūdinti tyrimo principų, priemonių ir būdų, kurie padeda siekti tyrimo tikslo, visumą. Ištirta, kad kompetencija įvade glaustai pagrįsti atitinkamo metodo pasirinkimą yra susijusi su gebėjimu pagrįsti pasirinktą tyrimo imtį, o gebėjimas apibūdinti tyrimo eigą ir vyksmo sąlygas yra susijęs su įgūdžiais juos pagrįsti. Daugiau nei pusei magistrantų įvade glaustai nurodant darbo praktinį ir teorinį reikšmingumą trūksta įgūdžių jį argumentuoti. Nustatyta, kad yra ryšys tarp kompetencijos nurodyti, kurie atlikto tyrimo rezultatai papildo mokslo teoriją ar turi taikomąją vertę bei gebėjimo juos pagrįsti.

10. Analizuojant su tyrimo problema susijusią literatūrą beveik pusei Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų trūksta įgūdžių atsirinkti reikalingą informaciją, kuomet literatūros apimtis yra didelė. Pusei tiriamųjų yra sudėtinga išryškinti savo požiūrį vertinant literatūrą, trečdaliui magistrantų iškyla sunkumų pasirenkant literatūros analizės pagrindą, kriterijus. Išsiaiškinta, kad tarp gebėjimo išryškinti tiriamosios problemos kontekstą atsirinktos literatūros analizėje ir suvokti tekstų mokslinį stilių interpretuojant jį savo supratimu, yra ryšys. Taip pat nustatyta, kad magistrantų turima kompetencija pasirinkti literatūros analizės pagrindą yra susijusi su gebėjimu išryškinti savo požiūrį vertinant literatūrą.
11. Trečdalis Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų rengdami baigiamojo darbo tyrimo metodiką ir organizavimą edukologiniam tyrimui instrumentą sudarinėjo pirmą kartą. Nustatyta, kad šis požymis yra susijęs su žiniomis apie edukologinių tyrimų metodus. Daugiau nei pusei magistrantų trūksta kompetencijos interpretuoti tyrimo apribojimus bei mažiau nei pusės magistrantų kompetencijos yra neišplėtos apibūdinti tyrimo instrumento kūrimo ir taikymo ypatumus. Nustatytas ryšys ir tarp gebėjimo pagrįsti tyrimo instrumento kūrimą ir taikymą bei gebėjimo interpretuoti tyrimo metu atsiradusius apribojimus. Daugiau nei pusei magistrantų tyrimo metu sudėtinga sužadinti tiriamųjų suinteresuotumą dalyvauti tyrime, nes jie nežino, kokiais būdais būtų galima tiriamųjų motyvaciją įtakoti, taip pat nežino formalių kelių, kurie užtikrintų sklandesnį vykdomo tyrimo procesą.
12. Daugiau nei pusei Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų atliekant baigiamojo darbo tyrimo rezultatų analizę trūksta įgūdžių įvaldant statistinius duomenų

apdoravimo metodus. Daugiau nei trečdalis tyrimo dalyvių yra neišplėtoję ar išplėtoję nepakankamai kompetenciją gebėti pasirinkti metodą tyrimo rezultatų analizei bei išlaikyti mokslinio teksto struktūrą. Nustatyta, kad gebėjimas išryškinti tiriamosios problemos kontekstą pasirinktos literatūros analizėje yra susijęs su gebėjimu tyrimo rezultatus lyginti su kitų autorių duomenimis. Trečdaliui apklaustų magistrantų yra sudėtinga atlikto tyrimo rezultatus grįsti teorinės dalies teiginiais.

13. Didžiąjai daliai apklaustų Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų formuluojant baigiamojo darbo išvadas trūksta įgūdžių pasirinkti duomenis, kuriuos apibendrinti ir pateikti išvadose, bei pasirinkti kriterijus, pagal kuriuos formuluoti išvadas. Didžioji dalis absolventų taip pat yra neišplėtoję įgūdžių išvadas formuluoti glaustai ir aiškiai, daugiau nei trečdalis absolventų neturi pakankamai įgūdžių išlaikyti tinkamą išvadų formuluotės apimtį. Nustatyta, kad nežinojimas su tyrimo problema susijusių inovacijų yra susijęs su tyrimo reikšmingumo įvertinimu formuluojant išvadas.
14. Daugiau nei pusė Edukologijos krypties Švietimo vadybos magistrantūros absolventų yra neišplėtoję arba išplėtoję nepakankamai įgūdžius pateikti baigiamojo darbo rekomendacijas, tiesiogiai susijusias su darbo rezultatais bei išvadomis. Daugiau nei trečdaliui magistrantų rengiant rekomendacijas yra sudėtinga remiantis atliktu tyrimu pateikti klausimus tolesniems tyrimams. Nustatyta, kad šis požymis susijęs su kompetencija įvertinti tyrimo reikšmingumą formuluojant išvadas.
15. Sunkumus, iškylančius baigiamojo darbo rengimo proceso metu Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventai kiekviename darbo rengimo etape dažniausiai sprendžia savarankiškai arba konsultuojasi su darbo vadovu. Daugumos magistrantų konsultacijos su darbo vadovu yra akademinio bendradarbiavimo bei diskusijų pobūdžio. Spręsdami problemas magistrantai taip pat dažnai remiasi magistro darbų pavyzdžiais – ypačiai rengiant darbo įvadą, literatūros analizę bei grindžiant tyrimo metodiką ir organizavimą. Su bendramoksliais iškilus probleminėms situacijoms magistrantai dažniausiai tariasi darbo įvado ir literatūros analizės rengimo proceso metu.
16. Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų nuomone, baigiamojo darbo rengimo proceso metu jie neišsiugdė arba išsiugdė nepakankamai šias tyrimines kompetencijas, numatytas Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų

aprašė bei Dublino aprašuose: trečdalis magistrantų – gebėjimas įvertinti tyrimo rezultatus; daugiau nei trečdalis – gebėjimas savarankiškai vykdyti tolimesnius mokslinius tyrimus bei tikslingai valdyti tyrimo procesą; pusė apklaustų magistrantų – gebėjimas nustatyti tyrimo rezultatų patikimumą. Beveik pusė apklaustų magistrantų nemano, kad baigiamojo darbo rengimo proceso metu įgytas tyrimines kompetencijas pritaikys vykdant mokslinius tyrimus.

REKOMENDACIJOS

Doktorantams

1. Tęsti Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų tyriminių kompetencijų kokybės tyrimus, nagrinėjant parengtus ir apgintus magistro baigiamuosius darbus.

Programų sudarytojams.

2. Plėtoti magistrantų akademinės veiklos patirtį, kaip privalomą savarankiško darbo formą į programą įtraukiant mokslinio pranešimo parengimą ir pristatymą mokslinių pranešimų konferencijoje.
3. Į ŠU Edukologijos krypties Švietimo vadybos magistrantūros studijų programą įtraukti studijų dalyką – *Kursinis tiriamasis darbas*

Dėstytojams

4. Studijų proceso metu magistrantams skirti daugiau individualių užduočių sudaryti tyrimo instrumentus, atlikti kiekybinių bei kokybinių tyrimų rezultatų interpretacijas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Anderson C., Day K., McLaughlin P. (2008). Student perspectives on the dissertation process in a masters degree concerned with professional practice. [Žiūrėta 2011-01-07]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?hid=111&sid=db2c8512-2741-474f-91f6-f65bbb75b01b%40sessionmgr112&vid=6>>
2. Arends R. I. (1998). *Mokomės mokyti*. Vilnius: Margi raštai.
3. Barkauskaitė M. Nedzinskaitė R. (2010). Edukologijos magistrantūros programų vadybos tobulinimas: studentų požiūris. [Žiūrėta 2011-01-09]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?hid=111&sid=db2c8512-2741-474f-91f6-f65bbb75b01b%40sessionmgr112&vid=5>>
4. Baršauskas P. (Red.), Kriščiūnas K., Lanskoronskis M. (2008). *Išskirtinių mokslinių tyrimų vadyba*. Kaunas: ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto leidykla.
5. Bartuševičienė V., Butkienė J. (2006). Aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas Bolonijos proceso kontekste. *Mokslo Lietuva Nr. 16 (350)*. [Žiūrėta: 2011-03-27]. Prieiga per internetą: <<http://193.219.47.10/mokslo-lietuva/node/95>>
6. Beresnevičiūtė V., Poviliūnas A. (2007). Magistrų integracija į darbo rinką: magistrantūros studijų absolventų sociologinės apklausos analizė. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, 1 (19). [Žiūrėta: 2011-02-27]. Prieiga per internetą: <http://www.ku.lt/sociologija/files/2007_nr.01.88-103.pdf>
7. Bitinas B. (2006). Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai. [Žiūrėta: 2011-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.su.lt/filemanager/download/3796/12.pdf>>
8. Bitinas B., Vaičiūnaitė J. (1998). *Edukologijos doktorantūra ir magistrantūra Lietuvoje. Informacinė medžiaga*. Vilnius.
9. Bridges D. (2007). Research Ethics, Academic Virtue and the Practice of Higher Education. *Socialiniai mokslai*, 2 (56). [Žiūrėta: 2011-03-02]. Prieiga per internetą: <<http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2007%202%20%2856%29/1%20David%20Bridges.pdf>>
10. Bobrova L., Kazlauskienė A., Lukavičienė V. ir kt. (2008). *Kursinių ir baigiamųjų (bakalauro, magistro, specialiųjų profesinių studijų) darbų rengimo ir gynimo metodinės rekomendacijos*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
11. Buzienė E., Uksienė V., Sližys R. ir kt. (2003). Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra Lietuvoje. *Žinynas*. [Žiūrėta: 2011-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/smt/do>>

cs/technologijos/zinynas.pdf>

12. Černius V., Teresevičienė M. (1996). *Kaip rašyti magistro studijų baigiamąjį darbą (tezes): patarimai socialinių mokslų studentams*. Kaunas.
13. Daugirdienė A., Stanišauskaitė A. (2009). *Studentų mokslinių darbų rašymo bendrieji nurodymai*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
14. Europos bendrijų komisija. (2007). *Žalioji knyga. Europos mokslinių tyrimų erdvė. Naujos perspektyvos*. [Žiūrėta: 2011-03-01]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/research/era/pdf/era_gp_final_lt.pdf>
15. Grabažienė A., Klimavičienė I. (2010). Studijų programos turinio analizė: metodika ir praktika. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos Nr.19*. [Žiūrėta: 2011-04-05]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=13&hid=24&sid=5d201129-8d13-4c05-b7d0-e364df0adcce%40sessionmgr11>>
16. Kardelis K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
17. Kriščiūnas K., Staniškis J. K., Tričys V. (2008). *Mokslinė veikla: šiuolaikinės tendencijos*. Šiauliai: ŠU leidykla.
18. *Lietuvos Respublikos Aukštojo mokslo įstatymas* Nr. VIII - 1586 (2000). [Žiūrėta 2011-01-28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=211739>
19. *Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas* Nr. XI – 242 (2009). [Žiūrėta 2011-01-28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=343430&p_query=&p_tr2=>>
20. *Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas* Nr. 63-2853 (2003). [Žiūrėta 2011-01-28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=279441&p_query=&p_tr2=>>
21. *Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas* Nr. Įsak. V - 826 (2010). [Žiūrėta 2011-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www.ktu.lt/lt/informacija_studentams/norm_dokumentai/2011_/3.8_mag.studiju_aprasas.pdf>
22. Majid F. A. (2009). The Participation Factors of Postgraduate Students in Education. [Žiūrėta 2011-01-07]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?hid=111&sid=db2c8512-2741-474f-91f6-f65bbb75b01b%40sessionmgr112&vid=9>>

23. Moulding L. R., Hadley K. M. (2010). Graduate Students Understanding of Educational Research in a Master of Education Program. [Žiūrėta 2011-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?hid=111&sid=db2c8512-2741-474f-91f6-f65bbb75b01b%40sessionmgr112&vid=10>>
24. Nacionalinės plėtros institutas. (2007). Lietuvos aukštųjų mokyklų vidinės struktūros, jų tinklo analizė. Galimas aukštųjų mokyklų valdymo pertvarkos modelis. [Žiūrėta 2011-02-08]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/es/III%20ataskaita.pdf>
25. Pečiuliauskienė P. (2008). Būsimųjų mokytojų tiriamosios veiklos ir vadovavimo tiriamajai veiklai kompetencija: palyginamasis aspektas. [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=15&hid=108&sid=0b1c1e1d-d97a-4769-a0fa-2382b83d8485%40sessionmgr115>>
26. Poškienė A. (2008). Seeking and Schaping Students Research Effectiveness. *Socialiniai mokslai*, 4 (62). [Žiūrėta 2011-02-08]. Prieiga per internetą: <<http://info.smf.ktu.lt/Edukini/zurnalas/archive/pdf/2008%204%20%2862%29/8%20Audron%C4%97%20Poskien%C4%97.pdf>>
27. Pukelis K., Pileičikienė N. (2005). Studijų kokybė: studijų rezultatų paradigma. [Žiūrėta 2011-04-16]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=17&hid=24&sid=5d201129-8d13-4c05-b7d0-e364df0adcce%40sessionmgr11>>
28. Merkys, G. (1995) Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys. Šiauliai: ŠPI
29. Ripinskis Z. (2006). Ar Bolonijos procesas paspartins Lietuvos aukštojo mokslo reformas?. [Žiūrėta 2011-03-29]. Prieiga per internetą: <<http://old.su.lt/article/articleview/2551/1/779/>>
30. Savickienė, I. (2005). *Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos projektavimas*. Daktaro disertacija: Socialiniai mokslai, edukologija (07 S). Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
31. Sakalauskaitė T. (2009). Studijų kokybės vertinimas: magistrantūros studentų požiūris. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 4(25). [Žiūrėta 2011-01-08]. Prieiga per internetą: <http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/09_04_25/sakalauskaite.pdf>
32. Sirtautienė D. (2006). Studijų universitete kokybės vertinimo aspektai: studentų požiūrio tyrimas. [Žiūrėta 2011-03-30]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=15&hid=24&sid=5d201129-8d13-4c05-b7d0-e364df0adcce%40session>>

mgr11>

33. Studijų kokybės vertinimo centras. (2006). Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos. [Žiūrėta 2011-03-30]. Prieiga per internetą: <http://www.skvc.lt/files/leidiniai/SKVC_knyga.pdf>
34. Studijų kokybės vertinimo centras. (2008). Studijų kokybės užtikrinimas. [Žiūrėta 2011-04-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.skvc.lt/content.asp?id=1>>
35. LR Švietimo ir mokslo ministerija. (2005). Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniai%20teises%20aktai/Svarbiausi_Bolonijos_proceso_dokumentai_liet_angl.pdf>
36. Šiaučiūnas R., Žiliukas P., Milišiūnaitė I. (2006). *Universitetų pajėgumas vykdyti magistrantūros studijas*. Vilnius.
37. Švietimo mainų paramos fondas. (2007). Bolonijos procesas. [Žiūrėta 2011-01-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.smpf.lt/index.php?id=680>>
38. Tamošiūnas T. (2003). *Socialinių tyrimų kvalifikacinis darbas: įvado struktūra*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
39. Teresevičienė M., Linkaitytė G. M., Gedvilienė G. (2005). *Edukologijos magistro studijose rengiami darbai*. Kaunas.
40. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius.
41. Tinfavičienė I. (2007). Edukologijos magistro studijų programų vertinimas: akademinio šiuolaikiškumo aspektas. *Pedagogika*, T. 88. [Žiūrėta 2011-01-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2007/88/tif25-30.pdf>>
42. Tinfavičienė I. (2008). Lietuvos aukštojo universitetinio mokslo paradigų kaita: Edukologijos magistrantūros studijų atvejis. Daktaro disertacijos santrauka. *Socialiniai mokslai, edukologija*, (07 S). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
43. Valackienė A. (2004). Sociologinis tyrimas. Kaunas.
44. Valiuškevičiūtė A., Zulumskytė A., Malinauskienė D. (2008). *Savarankiško darbo rengimo metodologija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
45. Veličkaitė A. (2010). Atnaujinti bendrieji reikalavimai magistro programoms sudaro sąlygas studijų įvairovei. *Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija*. [Žiūrėta 2011-01-30]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/naujienos/pranesimai.htm?id=3099>>

46. Viešosios politikos ir vadybos institutas (2006). *Magistrantūros ir Lietuvos ūkio poreikių atitikimas*. [Žiūrėta 2011-02-15]. Prieiga per internetą: < http://www.skvc.lt/files/Magistr/Magistr_ir_Liet_ukio_por_atitik_liet.pdf>
47. Vilniaus verslo konsultacinis centras. (2008). *Aukščiausios kvalifikacijos specialistų (magistrantų) pasiūlos ir paklausos atitikimo sisteminis įvertinimas: projektas*. Vilnius.
48. Želvys, R. (1999). *Švietimo vadyba ir kaita*. Vilnius: Garnelis.
49. Žiliukas P., Račkauskas A., Želvys R. ir kt. (2008). *Magistrantūros studijų raidos išvalgos: magistrantūros studijų sisteminimo prielaidos: magistrantūros studijų tinklo raidos strategijos projektas*. Vilnius: Kopa.
50. Žydžiūnaitė V., Merkys G., Jonušaitė S. ir kt. (2006). Establishment of Study Conditions for Student Empowerment for Studying as Characteristic of Quality of Higher Education: Case of Master Degree Studies in Education. *Socialiniai mokslai*, 3 (53), p. 49-58.

PRIEDAI

1. Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų turinio analizės sąvadai.
2. Edukologijos krypties magistro baigiamųjų darbų metodinių nurodymų, turinio (*content*) analizės sąvadai.
3. Socialinių mokslų srities magistro baigiamųjų darbų metodinių nurodymų, turinio (*content*) analizės sąvadai.
4. Empirinio tyrimo duomenys lentelėse.
5. Empirinio tyrimo duomenys paveiksluose.
6. Anketa Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų tyriminių kompetencijų tyrimui.
7. Adaptuota L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) anketa Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės pirmo kurso magistrantų suvokimui apie mokslinių tyrimų reikšmę tirti

1 PRIEDAS

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų turinio analizės sąvadai

1 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: psichologija

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Psichologija</i>	Ugdymo(si) psichologija	-	P3/1	-	-

ks – kreditų skaičius; ss – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; P – privalomas studijų modulis; LP – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

2 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: suaugusiųjų mokymas

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Suaugusiųjų mokymas</i>	Andragogika	-	P3/2		
	Andragoginė didaktika	-			P3/2
	Suaugusiųjų švietimo koncepcijos	-		P4/3	

ks – kreditų skaičius; ss – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; P – privalomas studijų modulis; LP – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

3 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: mokymasis mokyti/tis

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Mokymasis mokyti/tis</i>	E – mokymosi technologijos	-		LP4/1	
	Ugdymo technologijos	-			LP4/1
	Profesinio rengimo metodologija	-		P4/2	
	Personalo mokymas organizacijoje	-		P4/2	
	Mokymo/si turinio projektavimas	-		P4/2	
	Mokymo/si procesas ir tyrimai	-		LP4/3	
	Informacinės technologijos	-			P4/3

	švietime				
	Ugdymas karjerai	-	P4/3		
	Karjeros projektavimo metodologija	-		LP4/2	

ks – kreditų skaičius; ss – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; P – privalomas studijų modulis; LP – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

4 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: švietimo organizacijų strategijos

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
Švietimo organizacijų strategijos	Švietimo organizacijų elgsena	P4/2	P4/2		
	Švietimo organizacijų strateginis vystymas	P4/3			
	Organizacijos kultūra				LP3/2
	Edukacinės sistemos ir technologijos		P3/3		
	Švietimo įstaigų auditas	LP3/3			
	Vaikų socialinės gerovės programos	LP3/3			
	Švietimo paslaugos suaugusiems			LP4/3	
	Ugdymo turinio kaita				LP4/1
	Įstaigos biudžeto formavimas				P3/2
	Švietimo ekonomika ir finansai		P5/3		

ks – kreditų skaičius; ss – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; P – privalomas studijų modulis; LP – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

5 lentelė

Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų moduliai ir dalykai: švietimo organizavimas

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
Švietimo organizavimas	Švietimo organizavimo sistemos	-	-	P4/1	
	Švietimo reforma ir monitoringas	-	-		P5/2

ks – kreditų skaičius; ss – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; P – privalomas studijų modulis; LP – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

**Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų programų
moduliai ir dalykai: švietimo politika**

Studijų modulis	Studijų dalykai	Aukštosios mokyklos pavadinimas			
		KU	ŠU	VDU	VPU
		<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>	<i>ks/ss</i>
<i>Švietimo politika</i>	Teisinis švietimo reglamentavimas	P4/1			
	Švietimo teisiniai pagrindai				P4/1
	Švietimo politika ir teisė		P3/1		
	Švietimo politika	P4/2		P4/1	

ks – kreditų skaičius; *ss* – semestro, kuriame dėstomas studijų modulis, skaičius; *P* – privalomas studijų modulis; *LP* – laisvai pasirenkamas studijų modulis;

2 PRIEDAS

Edukologijos krypties magistro baigiamųjų darbų metodinių nurodymų, turinio (*content*) analizės sąvadaai

7 lentelė

ŠU ir VDU Edukologijos krypties magistro baigiamojo darbo metodinių nurodymų, leidimo pobūdis

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>Leidinio pobūdis</i>	Metodinės rekomendacijos	„Kursinių ir baigiamųjų (bakalauro, magistro, specialiųjų profesinių studijų) darbų rengimo ir gynimo metodinės rekomendacijos, 2008, Edukologijos fakultetas“/ŠU
	Metodiniai nurodymai	„Edukologijos magistro studijose rengiami darbai: metodiniai nurodymai, 2005, Edukologijos katedra/VDU“

8 lentelė

Įvado pagrindimo kriterijai metodiniuose nurodymuose Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams ŠU ir VDU

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi darbo aktualumo pagrindimo kriterijai</i>	Temos pagrindimas	„Remiantis Lietuvos, Europos ir pasaulio švietimo dokumentais bei literatūros pagrindu reikia pagrįsti pasirinktą temą.“, „...reikia išryškinti tokius aspektus: darbo temos svarba teorijai ir/ar praktikai, mažas temos/problemos iširtumas...“, „...paaiškinti, kuo pasirinkta tema yra aktuali, kodėl tikslinga ją nagrinėti.“ (2.3/2 p.)/ŠU “Aktualumas pagrindžiamas minint autorius, kurie nagrinėjo aspektus, susijusius su pasirinkta magistro darbo tema...” (2.2./5 p.) „...pagrindžiant ne kokie aspektai jau žinomi, o kokie bus nagrinėjami ir yra svarbūs studijuojamai mokslo kryptčiai.” (2.2./5 p.)/VDU
	Temos iširtumas	„Labai svarbu šioje dalyje atskleisti temos iširtumą, t.y. glaustai parodyti, kurie edukologijos ir kitų sričių mokslininkai tyrė pasirinktą ugdymo reiškinių, kokios svarbesnės išvados pasirinktos temos aspektu jau padarytos, kada šie tyrinėjimai buvo vykdyti, su koku tiriamųjų kontingentu bei kokiomis sąlygomis buvo atlikti ir pan.“ (2.3./3 p.)/ŠU
<i>1.1. Rekomendacijos darbo aktualumo pagrindimo kokybei</i>	Rekomenduojami darbo aktualumo pagrindimo būdai	„Išsiaiškinus, kiek problema iširta, lengviau pagrįsti, kuo pasirinkta tema dar yra aktuali, bei parodyti studento atlikto tyrimo vietą ir reikšmę pasirinktoje tyrimo erdvėje“ (2.3./3 p.) „...aktualumą patartina grįsti visuomenės keliamais naujais ugdymo tikslais, pasikeitusiomis socialinėmis sąlygomis, nauja ugdymo institucijų sistema, jų funkcionavimo pokyčiais...“ (2.3./3 p.)/ŠU

		„...aktualumas gali kilti iš magistranto praktinės patirties, pagrindžiant kodėl nagrinėjama tema yra aktuali ir kokią problemų visumą ji apima, koks yra kontekstas.” „Tyrimo aktualumą galėtų pagrįsti šie veiksniai: visuomenės poreikiai, vykstanti kaita, laiko veiksnys...” (2.1./5 p.)/VDU
2. Privalomi tyrimo problemos kūrimo kriterijai	Tyrimo klausimo iškėlimas	„...problema nusako, kurie objekto teoriniai ar praktiniai aspektai, ypatumai, ryšiai ir pan. Domina tyrėją, į kokius mokslinio pažinimo klausimus jis nori atsakyti.“ (2.3/5 p.)/ŠU „...tai vienas arba keletas klausimų į kuriuos norima atsakyti; vienas arba keletas susijusių pasakymų, kuriuos norima apibūdinti, aptarti, klasifikuoti, išanalizuoti, interpretuoti, polemizuoti, pateikti argumentų už ar prieš, susieti, integruoti, įvertinti; tezė, kurią norima pagrįsti; tikėtinas sukurti modelis ar veiksmų planas.” (2.2/6 p.)/VDU
	Tikslinga problemos formuluotė	„Pasirinkta tyrimo problema turi būti edukologinė, o ne, pavyzdžiui, tik psichologinė ar socialinė. Taip pat būtina vengti pasirinkti neaktualią moksliniu ar praktiniu atžvilgiu tyrimo problemą arba problemą, kuri neatitinka tyrėjo galimybių.“, „...pasirenkant ir formuluojant problemas, reikia vengti pernelyg bendros problemos formuluotės, jos atsiejimo nuo objekto specifikos, neatsižvelgimo į jo pobūdį ir pan.“ (2.3/5 p.)/ŠU „Gera problemos formuluotė labai dažnai būna grindžiama rašančiojo pastebėjimais, kuriuos jis darbe nori iširti, papildyti, dokumentuoti, paaiškinti ar rasti argumentų, kodėl jie svarbūs.“ (2.2/6 p.)/VDU
	2.1.Rekomendacijos tyrimo problemos kūrimo kokybei	Problemų ištakos
3. Privalomi tyrimo objekto apibūdinimo kriterijai	Glausta ir aiški problemos formuluotė	„...formuluotė turi būti glausta.“, „tiksliai įvardijamas tiriamasis reiškinys“, „tyrimo objektas glaudžiai susijęs ir sukonkretina tyrimo temą bei problemą“, „formuluojant tyrimo objektą, nuosekliai skiriama vis siauresnė ugdymo sfera“(2.3./6 p.)/ŠU
	Tyrėjo tikslų bei galimybių raiška	„...iš formuluotės turi būti visiškai aišku, kuris ugdymo reiškinys ar jo aspektas bus tiriamas, ir ar tyrėjas (studentas) pagal savo kompetencijas bei turimas priemones ir sąlygas pajėgus jį tirti.“ (2.3./6 p.)/ŠU
3.1.Rekomendacijos tyrimo objekto pasirinkimo kokybei	Patarimai tyrimo objekto pasirinkimui	„Konkretus žmogus neturėtų būti tyrimo objektu, tačiau objektu gali būti veiklos proceso dalyvių sąveika.“, gali būti institucijos veikla, ugdymo proceso elementai, įvairūs įvykiai, jų ypatumai, dėsningumai.” (2.2/7 p.)/VDU
4. Privalomi tyrimo tikslo ir uždavinių formulavimo kriterijai	Sąsajos su tyrimo objektu bei tema išryškėjimas	„...tikslas nurodo tyrimo kryptį ir turi būti glaudžiai susijęs su tyrimo objektu bei tema“, „uždaviniai nurodo, kaip, kokiu aspektu bus siekiama iškelto tikslo, paaiškina tyrimo struktūrą“ (2.3./8 p.) „...tačiau uždaviniai neturi atspindėti tyrimo procedūros: neturi pasakyti, kokie buvo tyrimo organizavimo žingsniai, etapai, todėl netinka rašyti, jog buvo studijuota mokslinė literatūra, o reikia nurodyti, ką išstudijavus literatūrą numatoma išsiaiškinti...“ (2.3./8 p.)/ŠU

		„...tikslas tai suformuluotas siekis gauti konkretų darbo rezultatą.” (2.2./8 p.), “Uždavinys – tai struktūra sąlygų, kurias patenkinus surandamas atsakymas, reikalingas tikslui pasiekti.” (2.2./9 p.) ‘Kiekvienas uždavinys nurodo į tarpinį rezultatą, todėl jis turi būti formuluojamas baigtine į rezultata, o ne veiksmą, orientuota forma (ne daryti, o padaryti).” (2.2./9 p.)/VDU	
	Darbo nuoseklumo ir logikos atspindėjimas	“...nustatomi konkretūs tyrimo uždaviniai, atspindintys darbo nuoseklumą ir logiką.” (2.2./9 p.)/VDU	
4.1. Privalomi tyrimo metodologijos pagrindimo kriterijai	Filosofinių teorijų ir idėjų įvardinimas	„Nurodyti tyrimą grindžiančias filosofines idėjas reikia, nes išvados nedaromos neutralioje mokslinio pažinimo erdvėje – jos visada turi teorinį pagrindą.“, „...reikia ne tik įvardinti teorijas, bet nurodyti ir svarbiausias jų idėjas...“ (2.3./9 p.)/ŠU “...reikia parašyti, kokiomis teorijomis ketinama naudotis...“ (2.2./12 p.)/VDU	
	Filosofinių teorijų pagrindimas	„...nurodyti teorijas, pagrindžiančias darbo autoriaus poziciją tiriamos problemos aspektu.“ (2.3./9 p.)/ŠU “...reikia parašyti, kokiomis teorijomis ketinama naudotis ir kodėl.“ (2.2./12 p.)/VDU	
	Filosofinių teorijų/modelių santykio aptarimas	„Aptarkite ir naudojamų teorijų/modelių ar prielaidų santykį – kaip jos papildo ar prieštarauja viena kitai.” (2.2./12 p.)/VDU	
5. Privalomi tyrimo metodikos pagrindimo kriterijai	Konkrečių tyrimo metodų nurodymas	„...reikia nurodyti darbe naudotus konkrečius tyrimo metodus.“, „...būtina nurodyti ne paties tyrėjo (studento) sukurtų tyrimo metodikų autorius.“ (2.3./10 p.)/ŠU “Aprašoma, kokie tyrimo metodai buvo naudojami, siekiant išspręsti tyrimo problemą, atsakyti į tyrimo klausimus ar patikrinti hipotezę.“, “Aptariant tyrimo metodiką taip pat pateikiami gautų duomenų analizės metodai.” (2.2./13 p.)/VDU	
	Kiekybinio tyrimo metodų nurodymo pobūdis	„Atliekant kiekybinius tyrimus, būtina nurodyti statistinius duomenų apdorojimo būdus...“, „Išvardijus darbe naudotus statistinius metodus, reikia nurodyti, kuria programa buvo apskaičiuoti tyrimo rezultatai.“ (2.3./10 p.)/ŠU	
	Kokybinio tyrimo metodų nurodymo pobūdis	„Atliekant kokybinius tyrimus, reikia glaustai nurodyti klausimus, kuriuos tyrėjas tikisi išsiaiškinti pasinaudojęs gauta kokybine informacija, trumpai apibūdinti kokybinių duomenų analizės technologiją, išvadų teorinį interpretavimą, aptarti jų patikimumo problemą...“ (2.3./10 p.)/ŠU	
	Tyrimo metodų ir instrumentų pagrindimas	„Pristatomi ir pagrindžiami naudoti tyrimo metodai ir instrumentai.“, “Tyrimo metodai, pvz., literatūros analizė, stebėjimas, pokalbis ir kt. Turi būti aiškiai aprašyti ir pagrįsta kodėl pasirinkti būtent tokie.” (2.2./13 p.)/VDU	
	Kokybiškas tyrimo metodikos		„Aiškinama kada, kur ir kokiomis sąlygomis buvo atliekamas tyrimas. (2.2./13 p.)/VDU
			„...metodika turi būti veiksminga, patikima ir tinkama pasirinktam tyrimo objektui, bei pasiekti iškeltus tyrimo tikslus

	pagrindimo išbaigtumas	ir uždavinius.“ (2.3./10 p.)/ŠU
<i>6. Privalomi tyrimo imties ir organizavimo pagrindimo kriterijai</i>	Tiriamųjų apibūdinimas	„...reikia aprašyti tiriamuosius, t. y. nurodyti bendrą jų skaičių ir pasiskirstymą pagal esmines tyrimo charakteristikas.“ (2.3./11 p.)/ŠU
	Tyrimo vietovės apibūdinimas	„Bendrais bruožais reikia nurodyti ir vietas, kuriose vyko tyrimas.“ (2.3./11 p.)/ŠU
	Kiekybinio tyrimo imties ir organizavimo pagrindimas	„Kai tyrimas kiekybinis, nusakomas imties patikimumas ir reprezentatyvumas.“ (2.3./11 p.)/ŠU
		„Pristatoma ir pagrindžiama tyrimo vieta ir imtis (jei tyrimas kiekybinis), aptariami respondentai.“ (2.2./14 p.)/VDU
	Kokybinio tyrimo imties ir organizavimo pagrindimas	„Atliekant kokybinį tyrimą, pagrindžiama, kodėl nagrinėjami šie, o ne kiti konkretūs objektai, parodoma, kaip bus parinkti informacijos šaltiniai, apibūdinamas kompetentingumas.“ (2.3./11 p.)/ŠU
		„Jei vykdytas eksperimentas, būtina pateikti detalų tyrimo eigos aprašymą su instrukcijomis, kurios buvo pateiktos respondentams.“ (2.2./14 p.)/VDU
Kokybiškas tyrimo imties ir organizavimo pagrindimas	„Detalesnė informacija apie respondentus pateikiama aprašant tyrimo metodiką arba analizuojant tyrimo rezultatus.“ (2.3./11 p.)/ŠU	
	„...aprašomi konkrečiai ir aiškiai.“ (2.2./15 p.)/VDU	
<i>6.1.Rekomenduojami tyrimo imties ir organizavimo pagrindimo kriterijai</i>	Pirminės informacijos rinkėjų, generalinės aibės, imties sudarymo būdų nurodymas	„...gali būti nurodomi pirminės informacijos rinkėjai, generalinė aibė, imties sudarymo būdai ir kt.“ (2.3./11 p.)/ŠU
	Platesnio tyrimo metodikos pristatymo rezultatų pristatymo skyriuje	„...jei tyrimo metodiką būtina pristatyti plačiau, pvz., paaiškinti savo paties susidarytos anketos sudarymo logiką ar akcentuoti grafiškai respondentų ir įvairias demografines charakteristikas, tai gali būti pateikiama rezultatų pristatymo skyriuje.“ (2.2./15 p.)/VDU
<i>7. Privalomi tyrimo etapų pagrindimo kriterijai</i>	Tyrimo eigos apibūdinimas	„...tiksliai apibūdinama tyrimo eiga“ (2.3./12 p.)/ŠU
		„Detaliai aprašoma kas ir kaip padaryta.“ (2.3./12 p.)/VDU
	Tyrimo atlikimo laiko ir darbų apimties	„...nurodomas atlikimo laikas ir darbų apimtis“ (2.3./12 p.)/ŠU

	nurodymas	
	Tyrimo vyksmo stadijų nurodymas	„...nurodomos tyrimo vyksmo stadijos.“ (2.3./12 p.)/ŠU Aptariama, kaip buvo rasti ryšiai tarp kintamųjų, kokios charakteristikos apskaičiuotos“ . ,(2.2./14 p.)/VDU
	Tikslus tyrimo etapų pagrindimas	Tyrimo aprašymas turi būti toks detalus, kad kitas tyrėjas galėtų pasinaudodamas šiuo aprašymu tyrimą pakartoti.“ (2.2./14 p.)/VDU

9 lentelė

Literatūros apžvalgos ir analizės rengimo kriterijai metodiniuose nurodymuose
Edukologijos krypties baigiamiesiems darbams ŠU ir VDU

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
<i>1. Privalomi literatūros apžvalgos ir analizės rengimo kriterijai</i>	Išsamumas	„Svarbus analizuojamos problemos nagrinėjimo išsamumas, kuris įrodo autoriaus refleksijos, minčių ir idėjų svarumą, gebėjimą ieškoti, rasti ir suvokti medžiagą, padedančią atskleisti tiriamą aspektą, parodyti jo vietą kitų mokslo teorijų ir sampratų kontekste.“ (2.4./1 p.)/ŠU
	Diskusija ir savo nuomonės išsakymas	“...būtina skyriuose pateikti įvadás ir apibendrinimus...” (2.3./4 p.) “...reikšti savo nuomonę, diskutuoti su kitų tyrėjų teiginiais apie tiriamą problemą...” (2.3./4 p.)/VDU
	Kruopštus literatūros šaltinių atsirinkimas	„Tikslinga labai kruopščiai, kritiškai atrinkti perskaitytus šaltinius...“, „...reikia rašyti tik tai, kas tiesiogiai susiję su nagrinėjama tema...“, „...pateikti tik esminę ir naujausią informaciją...“ (2.4./1 p.)/ŠU “Apžvalga yra orientuota į kiekybę – supažindinat su perskaitytomis knygomis, straipsniais, mokslo darbais, o literatūros šaltinių analizė – tai pagrindinių teiginių, jų tarpusavio ryšių arba prieštaravimų aiškinimai.” (2.3./4 p.) Leidiniai renkami pagal jų publikavimo metus ir pobūdį. Ieškodami tinkamos literatūros, atsirinkdami ją, remkitės problemos formuluote.” (2.3./4 p.)/VDU
	Darbe naudojamų sąvokų paaiškinimas	„...būtina aptarti, interpretuoti, t. y. paaiškinti, kokia prasme viena ar kita sąvoka vartojama.“ (2.4./2 p.)/ŠU
	Medžiagos analizės ir sintezės metodų taikymas	„...analizuoti reikia kryptingai, taikant medžiagos analizės ir sintezės metodus, pasižymint, kas svarbiausia rengiamo darbo kontekste.“ (2.4./7 p.)/ŠU
	Tyrimą grindžiančių teorinių modelių atrinkimas ir formulavimas	„...atrenkami ir formuluojami teoriniai modeliai, pagal kuriuos konstruojamas tyrimas, išaiškinami prieštaravimai ir informacijos stoka, išreiškiama savo nuomonė...“ (2.4./7 p.)/ŠU “...apibendrinti asmenines išvagas ir sukurti metodologinį pamatą empirinei – praktinei tyrimo daliai.”, “Teorinė darbo dalis turėtų pagrįsti metodologines ir sukurti metodines tyrimo prielaidas.” (2.3./4 p.)/VDU

Socialinių mokslų srities magistro baigiamųjų darbų metodinių nurodymų, turinio (content) analizės sąvadai

10 lentelė

Įvado pagrindimo kriterijai bendruosiuose metodiniuose nurodymuose socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi darbo aktualumo pagrindimo kriterijai</i>	Temos pagrindimas	„...paaiškinti, kodėl tema tokia svarbi – ar ji mažai tyrinėta, ar dėl to, kad atsiranda naujų duomenų...“, „...būtina paaiškinti, kokią naudą problemos sprendimas atnešų mokslui, kokios naujos žinios būtų gautos...“ (3.2./1 p.)/VPU
	Temos naujumas	„Nevvertėtų naujumo suprasti tik kaip naujų dėsnių atradimo.“ (3.2./2 p.)/VPU
<i>1.1. Rekomendacijos darbo aktualumo pagrindimo kokybei</i>	Tikslinga temos naujumo samprata	„Naujumas gali būti suvokiamas kaip: pirmą kart apibendrinta, susisteminta mažai tyrinėta problema; žinomais tyrimo metodais ištirta nauja problema ar reiškinys...“ (3.2./2 p.)/VPU
<i>2. Privalomi tyrimo objekto apibūdinimo kriterijai</i>	Sąvokų išsamumas	„Aprašant mokslinę problemą būtina apibrėžti tyrimo objektą.“, „...objekto sąvoką reikėtų praplėsti papildomai nusakant jo priklausomus ir nepriklausomus kintamuosius.“ (3.2./3 p.)/VPU
<i>4. Privalomi tyrimo tikslo ir uždavinių formulavimo kriterijai</i>	Tikslo atitikimas temą	„...atkreipti dėmesį, kad tikslas atitiktų pasirinktos temos pavadinimą...“ (3.2./5 p.)/VPU
	Nuoseklumas kuriant uždavinius	„Uždaviniai turi atskleisti darbo idėją, nurodyti tiriamąjį aspektą.“ (3.2./5 p.)/ VPU
	Uždavinių ir išvadų sąsaja	„...kiekvienas uždavinys privalo turėti sprendimą – atsispindėti darbo išvadose.“ (3.2./5 p.)/ VPU
<i>4.1 Rekomendacijos tyrimo tikslo ir uždavinių kokybei</i>	Uždavinių skaičius	„Nereikėtų į tyrimo uždavinius įtraukti literatūros šaltinių studijavimo ir statistinės duomenų analizės.“, „Nevarta didinti uždavinių skaičiaus, nes tai nenulemia darbo kokybės.“ (3.2./5 p.)/ VPU
<i>5. Privalomi tyrimo metodikos pagrindimo kriterijai</i>	Metodų nurodymas	„...trumpai nurodyti, kokiais metodais tyrė ir kaip buvo organizuoti tyrimai“ “ (3.2./6 p.)/ VPU
	Tyrimo vietos nurodymas	„...nurodyti darbo atlikimo vietą.“ “ (3.2./7 p.)/ VPU
<i>Rekomendacijos įvado kokybei</i>	Glaustumas	„Įvade nevertėtų rašyti bendrų ir visiems puikiai žinomų dalykų...“, „...nereikėtų pradėti rašyti apie problemą iš labai toli“ (3.2./8 p.)/ VPU
	Tikslumas	„Įvadas rašomas taip, kad skaitantysis, nebūdamas baigiamojo darbo srities specialistas, galėtų jį suprasti, o perskaitęs darbą susidaryti aiškų vaizdą apie darbo esmę...“ (3.2./8)/ VPU p.)

**Literatūros apžvalgos ir analizės rengimo kriterijai bendruosiuose metodiniuose nurodymuose
socialinių mokslų srities baigiamiesiems darbams VPU**

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai/Universiteto pavadinimas
<i>1. Privalomi literatūros apžvalgos ir analizės rengimo kriterijai</i>	Esminių dalykų išskyrimas	„...trumpai apibendrinti, kas jau žinoma apie pasirinktą problemą iš ankstesnių darbų, išaiškinti prieštaravimus ir informacijos trūkumus...“, „...apibendrinti tik pačius svarbiausius darbus.“, „...rašyti tik tai, kas tiesiogiai susiję su nagrinėjama problema...“ (3.3./1 p.)/VPU
	Savo požiūrio išryškinimas	„...išreikšti savo nuomonę.“ (3.3./1 p.)/VPU
	Panašios problematikos tyrimų aptarimas	„...aptariami atlikti tyrimai šia tema (pasauliniu mastu ir Lietuvoje).“ (3.3./1 p.)/VPU
	Nuoseklumas	„...svarbu, kad skyriaus poskyriai būtų susiję vienas su kitu (būtų sklandūs, logiški perėjimai).“ (3.3./1 p.)/VPU
<i>1.1. Rekomendacijos literatūros apžvalgos ir analizės rengimo kokybei</i>	Tikslinga analizės pradžia	„Geriausią pradėti nuo naujausios literatūros studijų, ir tik vėliau pereiti prie senesnės.“ (3.3./1 p.)/VPU

Empirinio tyrimo duomenys lentelėse

12 lentelė

Magistrantų (absolventų) naudojimosi metodiniais nurodymais baigiamojo darbo rengimo proceso metu poreikis (%) (n=41)

<i>Rengdami magistro baigiamąjį darbą Jūs naudojate baigiamųjų darbų metodinėmis rekomendacijomis:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
norite patikslinti dėl darbo struktūrinių dalių eiliškumo;	87,8	12,2	0
norite pasitikslinti dėl darbo struktūrinių dalių rengimo kokybės;	97,6	2,4	0
norite pasitikslinti, kaip tyrimo rezultatus reikia pristatyti lentelėmis, paveikslais;	65,8	19,5	14,6
norite pasitikslinti, kaip apipavidalinti tekstą;	68,3	19,5	12,2
atidžiai vadovaujate metodinėmis rekomendacijomis rengdami kiekvieną baigiamojo darbo etapą.	73,1	22,0	4,9

13 lentelė

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie savo patyrimą kai kuriose akademinėse veiklose (%) (n=41)

<i>Jūsų patyrimas akademinėse veiklose apima šias veiklas:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
esate dalyvavęs/dalyvavusi mokslinių pranešimų konferencijoje;	87,8	0	12,2
esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi pranešimą mokslinių pranešimų konferencijoje;	51,1	0	48,8
esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi pranešimą tiriamųjų grupei;	7,3	0	90,3
esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi pranešimą kolegoms ir dėstytojui paskaitų metu;	90,2	2,4	7,3

esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi projektą.	48,8	7,3	43,9
---	------	-----	------

14 lentelė

Magistrantų (absolventų) bendradarbiavimas su baigiamojo darbo vadovu pasirenkant darbo temą (%) (n=41)

<i>Bendradarbiavimas su magistro baigiamojo darbo vadovu pasirenkant darbo temą:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
baigiamojo darbo temą Jūs pats/pati pasiūlėte darbo vadovui;	63,4	29,1	7,3
pasirenkant temą su darbo vadovu akademiškai diskutavote, abu siūlėte idėjas temai;	97,6	2,4	0
nesiūlėte jokio temos varianto, nes negalėjote įvardinti, kokią temą norėtumėte nagrinėti.	0	0	100

15 lentelė

Studijų dalykų įtaka magistrantų (absolventų) baigiamųjų darbų rengimo procesui (%) (n=41)

<i>Kokia buvo bendrojo magistrantūros studijų dalyko: Studijos ir tyrimai¹; Mokslinio darbo rengimo metodologija/Švietimo tyrimų metodologija ir metodika²; Edukologinių tyrimų metodologija³; Edukologijos tyrimų metodologija⁴ įtaka Jūsų baigiamojo darbo rengimui?</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
išsiaiškinote su savo tyrimo metodais susijusias sąvokas;	95,1	4,9	0
sužinojote, kokie yra edukologinių tyrimų tipai, kokia jų paskirtis ir taikymo sąlygos;	95,1	4,9	0
išmokote analizuoti ir interpretuoti kokybinius duomenis;	58,5	39,1	2,4
susipažinote su statistinių skaičiavimų principais apdorojant kiekybinius duomenis;	92,7	7,3	0
susipažinote su mokslinio teksto kūrimo būdais;	85,4	14,6	0
išmokote sudaryti kai kuriuos tyrimų instrumentus.	70,7	26,9	2,4

¹ – ŠU; ² – VDU; ³ – VPU; ⁴ – KU;

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą suformuluoti tyrimo problemą (%)
(n=41)

<i>Sudėtinga sukurti tyrimo problemas formuluotę, kurioje:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
atsispindėtų, kurie objekto teoriniai ar praktiniai ypatumai Jus domina;	26,8	31,7	41,5
atsispindėtų, į kokius mokslinio pažinimo klausimus Jūs savo tyrimu siekiate atsakyti;	29,3	39	31,7
tikslingai atsispindėtų Jūsų, kaip tyrėjo, galimybes;	41,5	34,1	24,4
sukurti glaustą ir aiškią problemas formuluotę.	36,6	29,3	34,1

Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą suformuluoti tyrimo tikslą bei uždavinius (%) (n=41)

<i>Formuluojant tyrimo tikslą bei uždavinius sudėtinga:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
tyrimo tikslą susieti su tyrimo objektu bei tema;	4,9	26,8	68,3
sukurti tikslingas tyrimo uždavinių, atspindinčių darbo nuoseklumą ir logiką, formuluotes;	19,5	34,2	46,3
sukurti glaustas, aiškias ir nedviprasmiškas tyrimo tikslo ir uždavinių formuluotes.	39,1	26,8	34,1

Magistrantų (absolventų) konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu dėl darbo įvado kokybės pobūdis (%) (n=41)

<i>Konsultuojantis su darbo vadovu dėl sunkumų, iškilusių rengiant magistro baigiamojo darbo įvadą, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;	80,5	17,1	2,4
sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;	100	0	0
patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;	0	2,4	97,6
priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;	7,3	17,1	75,6

Magistrantų (absolventų) konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu dėl literatūros analizės kokybės pobūdis (%) (n=41)

<i>Konsultuojantis su darbo vadovu, dėl sunkumų, iškilusių analizuojant literatūrą, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;	78,1	14,6	7,3
sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;	95,1	4,9	0
patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;	0	7,3	92,7
priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;	2,4	19,5	78,1

Magistrantų (absolventų) konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu dėl tyrimo metodikos ir organizavimo kokybės pobūdis (%) (n=41)

<i>Konsultuojantis su darbo vadovu, dėl sunkumų rengiant tyrimo metodiką, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;	90,2	4,9	4,9
sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;	100	0	0
patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;	0	17	83
priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;	2,4	14,6	83

Magistrantų (absolventų) konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu dėl rezultatų analizės kokybės pobūdis (%) (n=41)

<i>Konsultuojantis su darbo vadovu, dėl sunkumų analizuojant rezultatus, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;	82,9	12,2	4,9
sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;	100	0	0
patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;	0	17,1	82,9
priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;	0	4,9	95,1

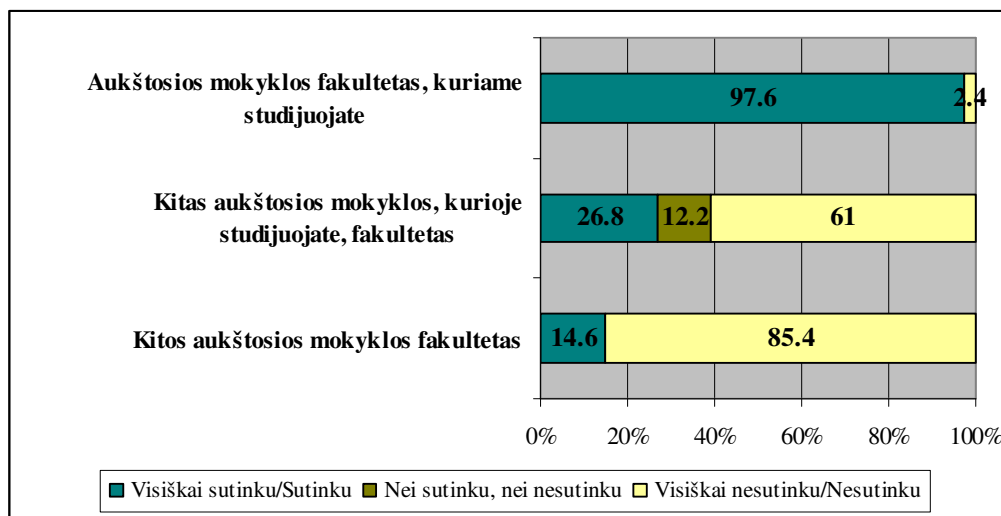
Magistrantų (absolventų) konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu dėl išvadų rengimo kokybės pobūdis (%) (n=41)

<i>Konsultuojantis su darbo vadovu, dėl sunkumų rengiant išvadas konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;	85,4	4,9	9,7
sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;	95,1	4,9	0
patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;	0	14,6	85,4
priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;	0	12,2	87,8

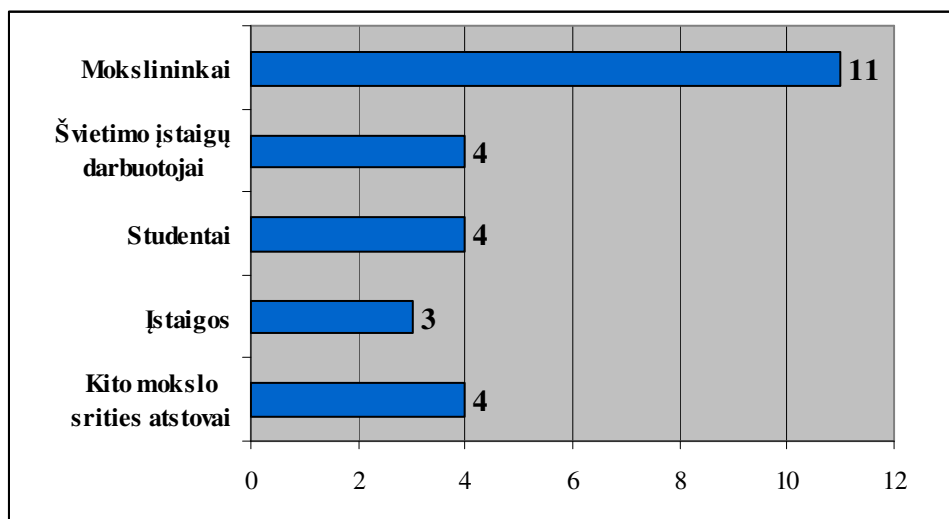
Magistrantų (absolventų) konsultacijų su baigiamojo darbo vadovu dėl rekomendacijų rengimo kokybės pobūdis (%) (n=41)

<i>Konsultuojantis su darbo vadovu, dėl sunkumų rengiant rekomendacijas konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:</i>	Visiškai sutinku/ Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Visiškai nesutinku/ Nesutinku
turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;	85,4	7,3	7,3
sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;	95,2	2,4	2,4
patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;	0	17,1	82,9
priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;	0	14,6	85,4

Empirinio tyrimo duomenys paveiksluose

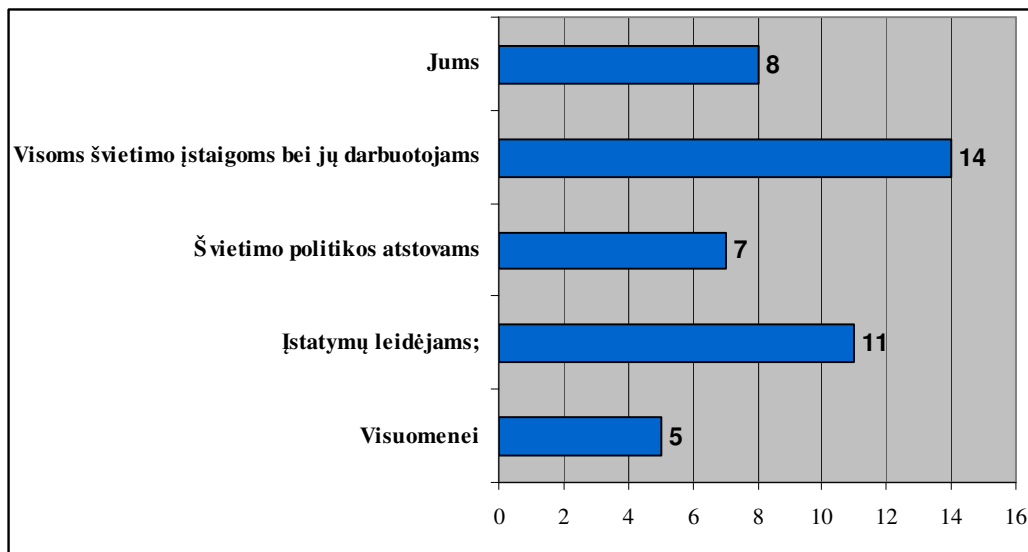
1 pav. Magistrantų (absolventų) naudojamų metodinių nurodymų baigiamojo darbo rengimo procese, pobūdis (n=41)

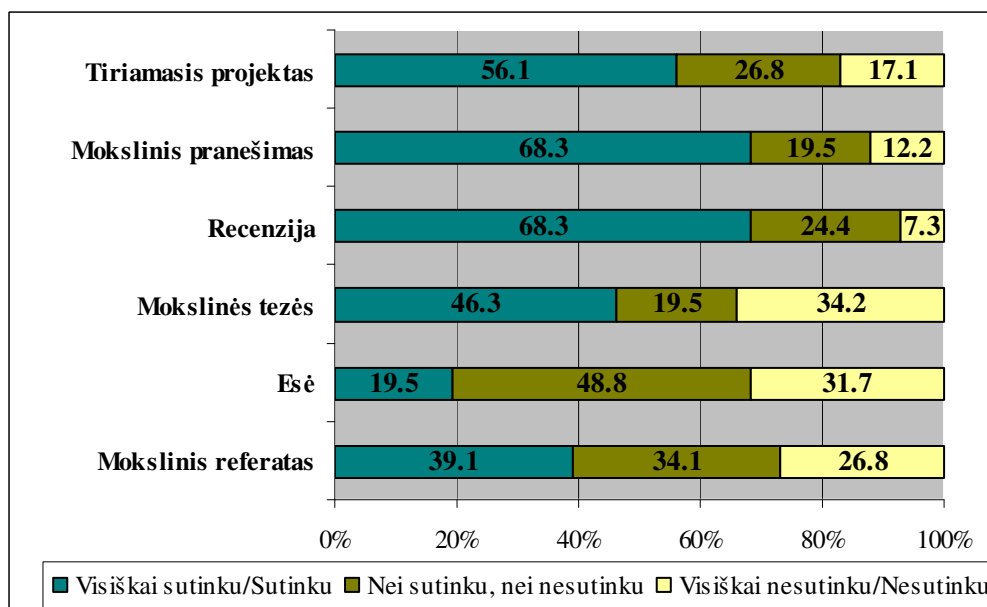
2 pav. Magistrantų (pirmo kurso) nuomonė apie mokslinių tyrimų vykdytojus (n=17)

Mokslininkai: „Pavieniai mokslininkai, jų kolektyvai/grupės“; švietimo įstaigų darbuotojai: „Darbuotojai universitetuose, mokyklose“, „Švietimo įstaigų darbuotojai“, „Docentai, profesoriai, daktarai ir pan.“, „Dėstytojai“; studentai: „Aukštųjų mokyklų absolventai“, „Magistrantai, doktorantai“; Įstaigos: „Mokslinius tyrimus atliekančios privačios įmonės“, „Visos švietimo įstaigos“, „Tam skirtos įstaigos“; kiti mokslo srities

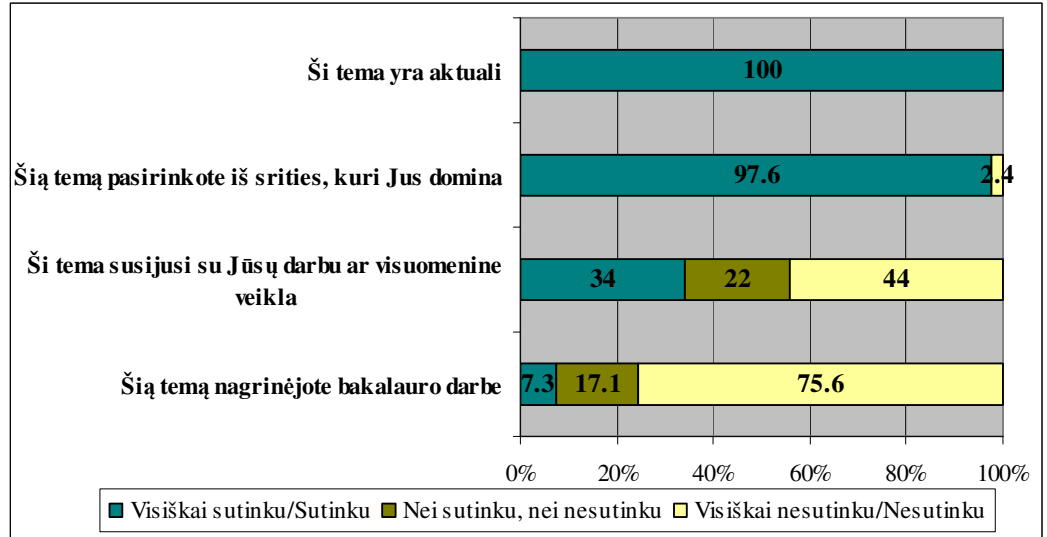
atstovai: „Žmonės, kurie užsiima švietimo tyrimų analize.“, „Žmonės kuries suinteresuoti atskleisti problemų aspektus.“, „Studentai, dėstytojai - visi, kurie rašo tiriamuosius darbus.“, „Visi dirbantys mokslo srityje“.

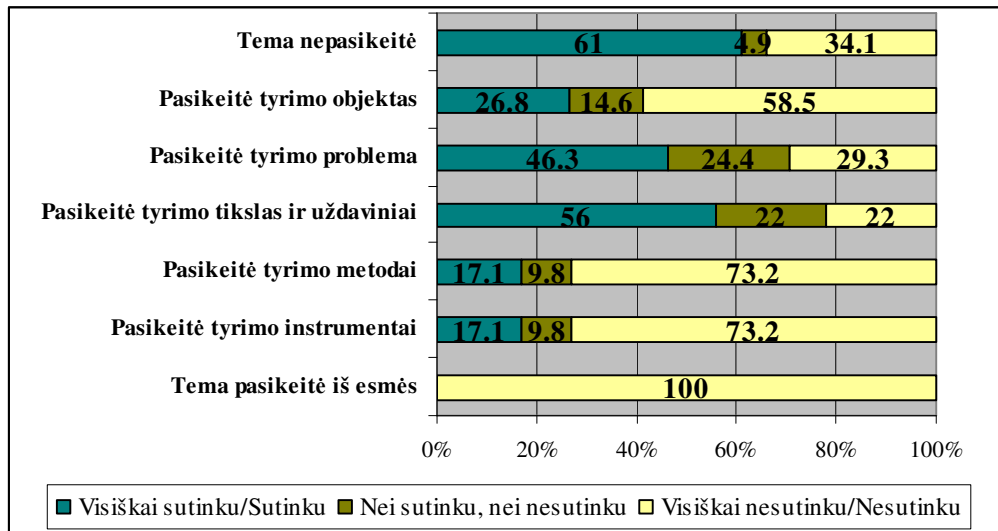
3 pav. Magistrantų (pirmo kurso) nuomonė apie mokslinių tyrimų naudą (n=17)

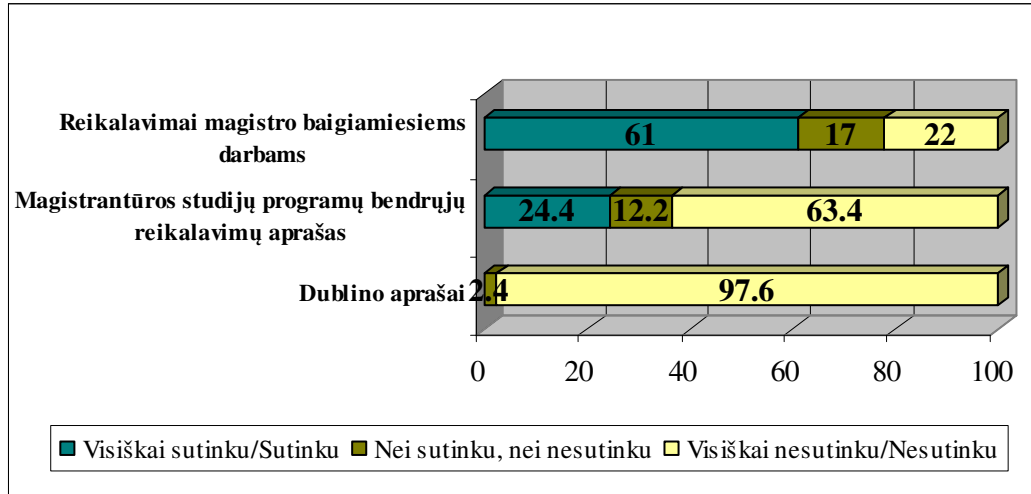
4 pav. Savarankiškų darbų formos kaip galimybė magistrantams (absolventams) pasirengti baigiamajam darbui (n=41)

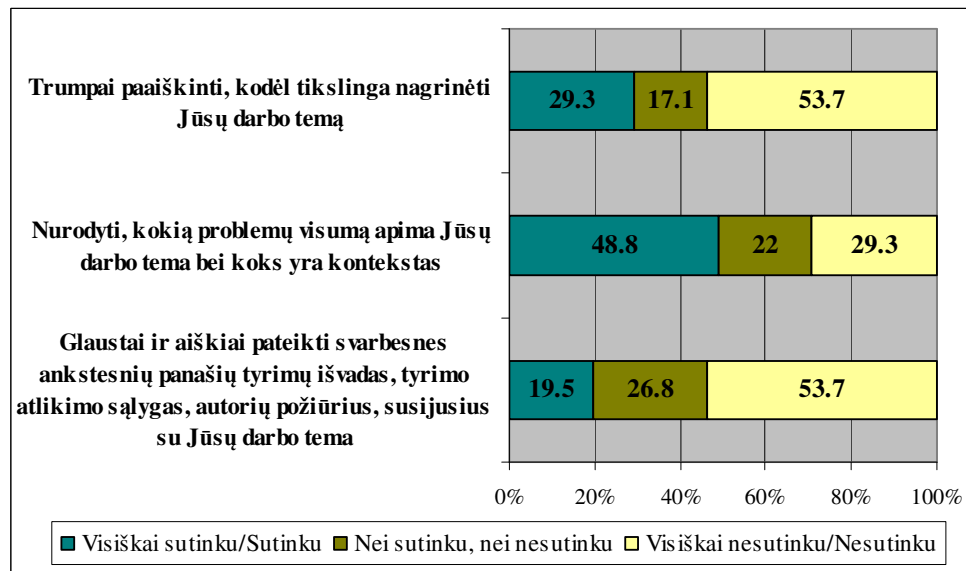
5 pav. Magistrantų (absolventų) baigiamųjų darbų temų pasirinkimo motyvai (n=41)

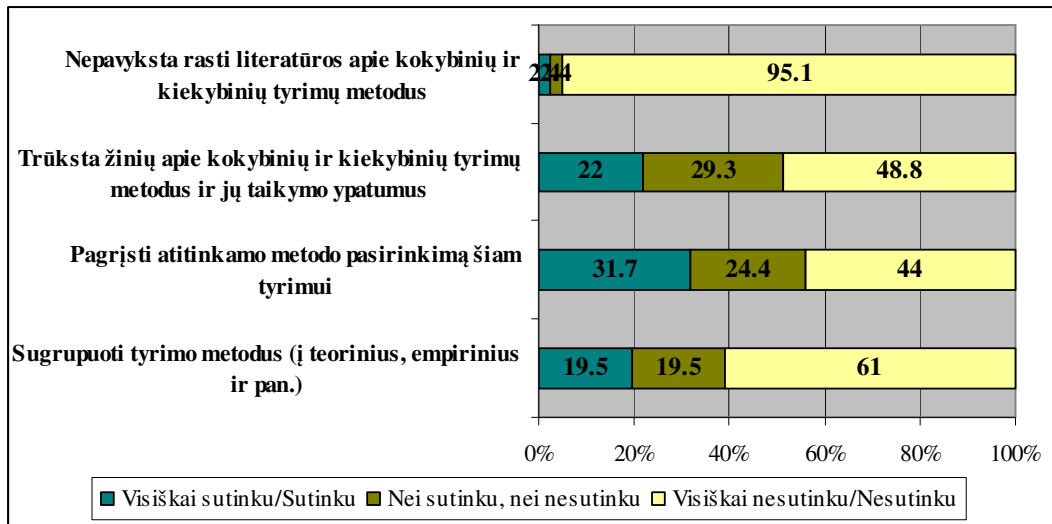
6 pav. Magistrantų (absolventų) baigiamųjų darbų temų keitimosi kryptys darbo rengimo procese (n=41)

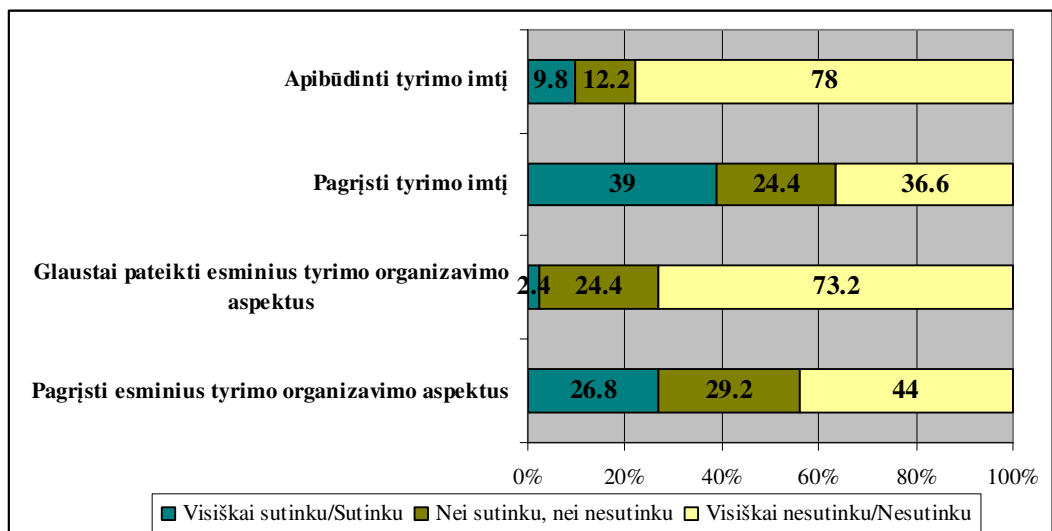
7 pav. Magistrantų (absolventų) žinios apie magistrantūros studijas reglamentuojančius dokumentus bei reikalavimus baigiamiesiems darbams (n=41)

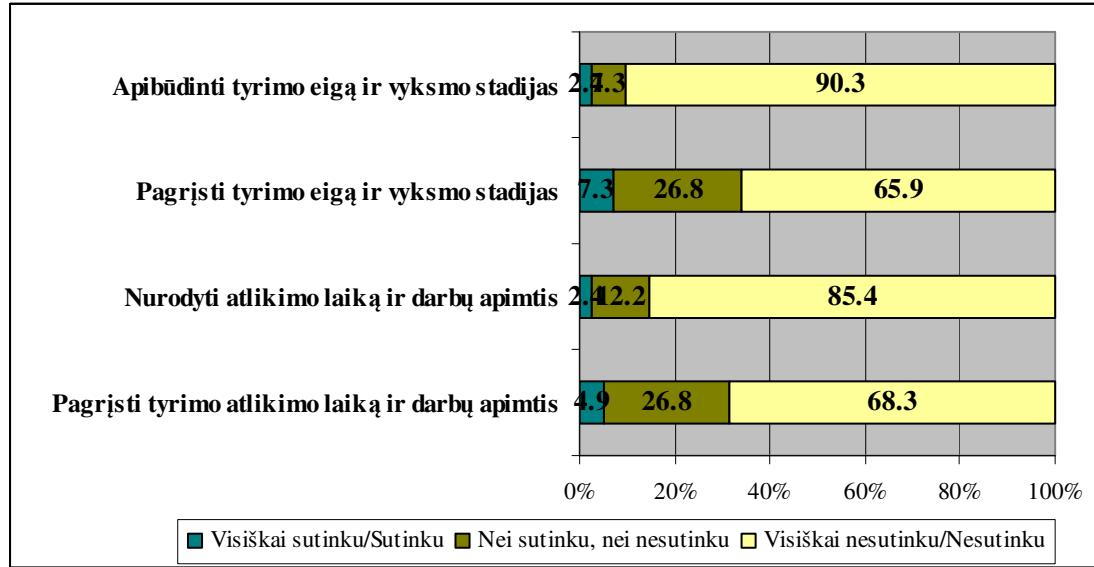
8 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą pagrįsti temos aktualumą (n=41)

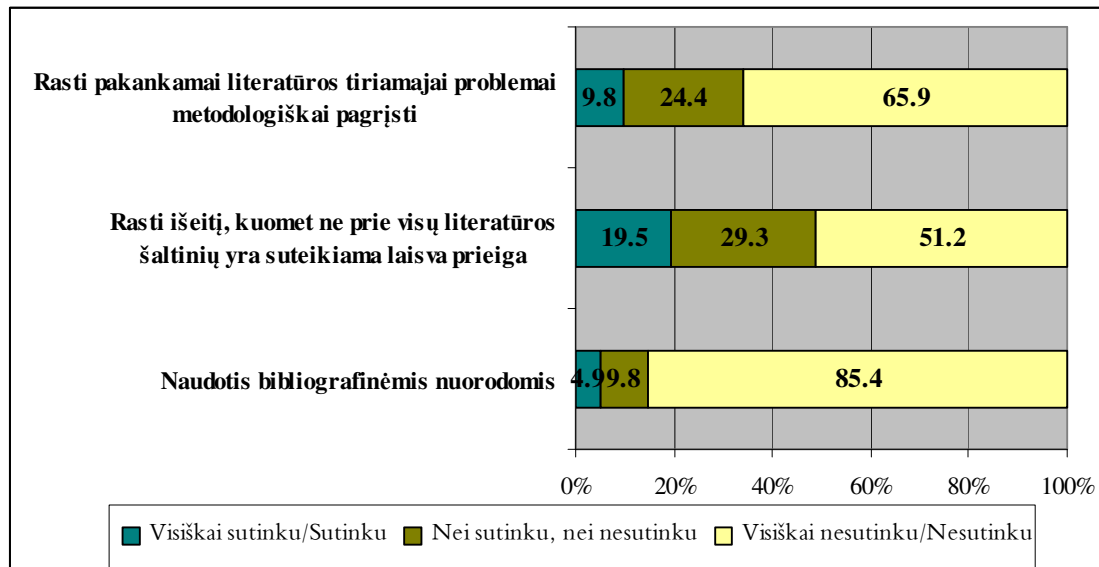
9 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą pagrįsti tyrimo metodiką (n=41)

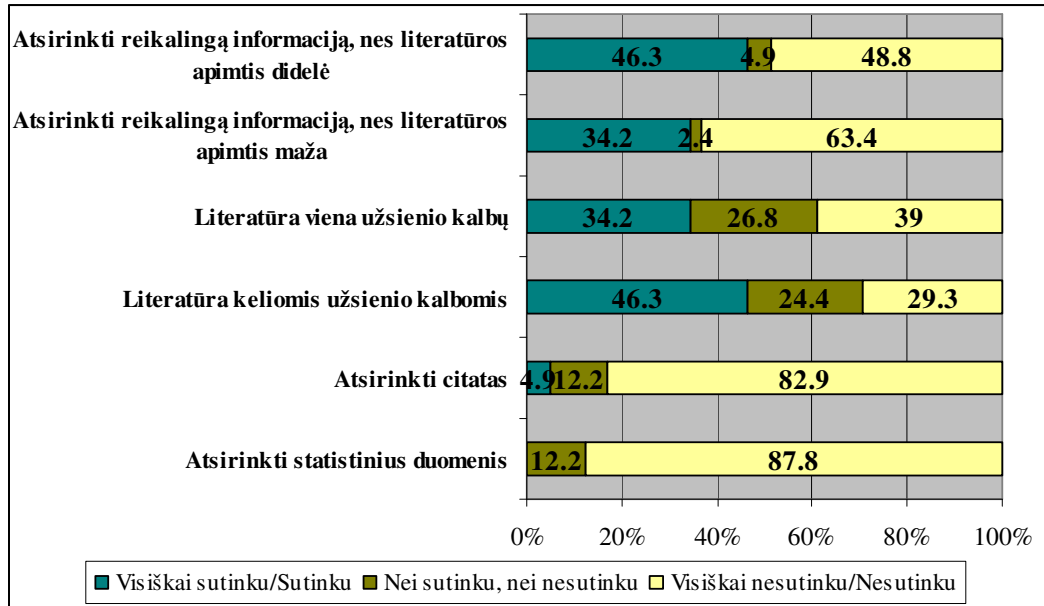
10 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą apibūdinti tyrimo imtį ir organizavimą (n=41)

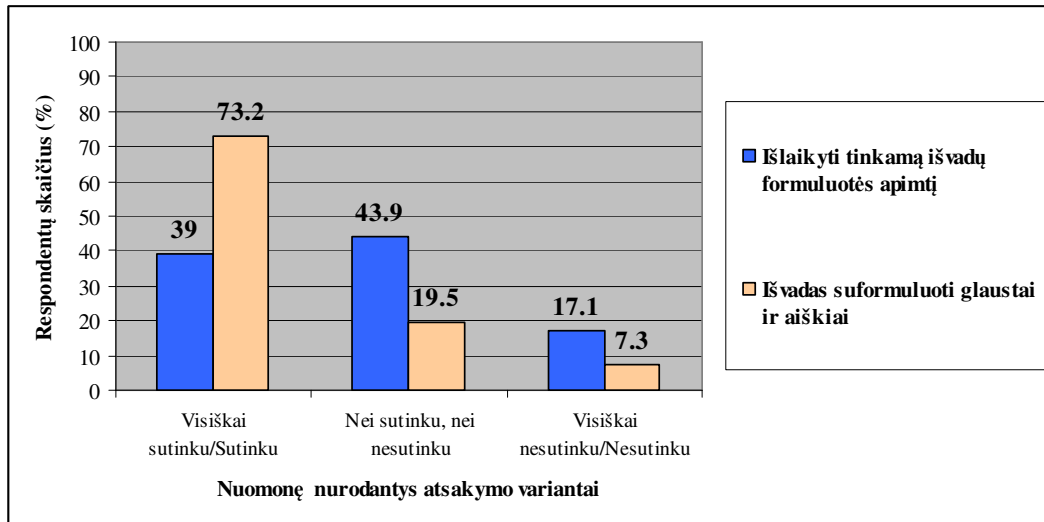
11 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą nurodyti tyrimo etapus (n=41)

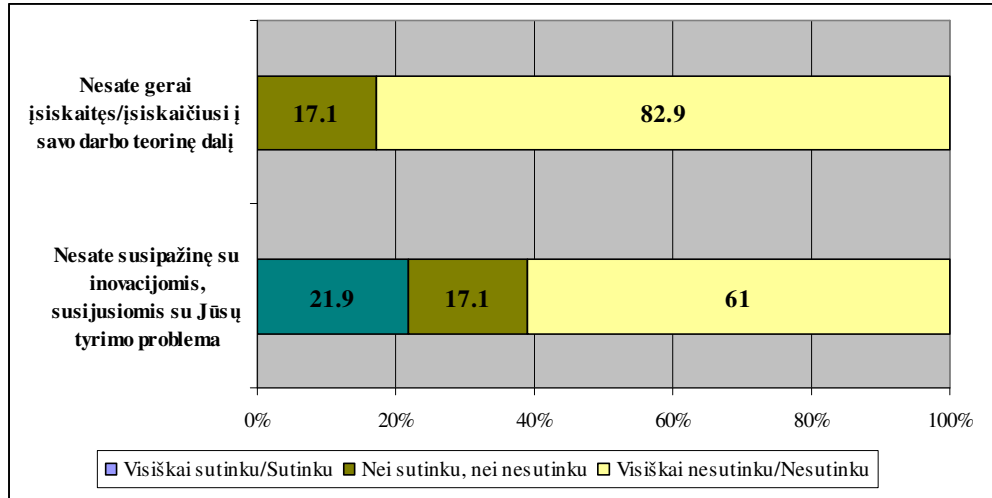
12 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą ieškoti su tyrimo problema susijusios literatūros (n=41)

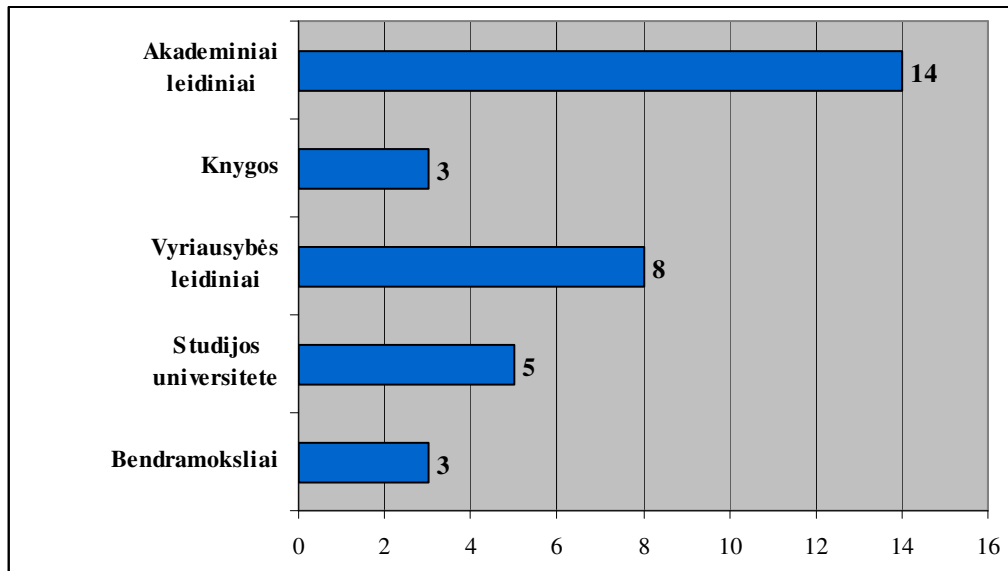
13 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą atsirinkti su tyrimo problema susijusią literatūrą (n=41)

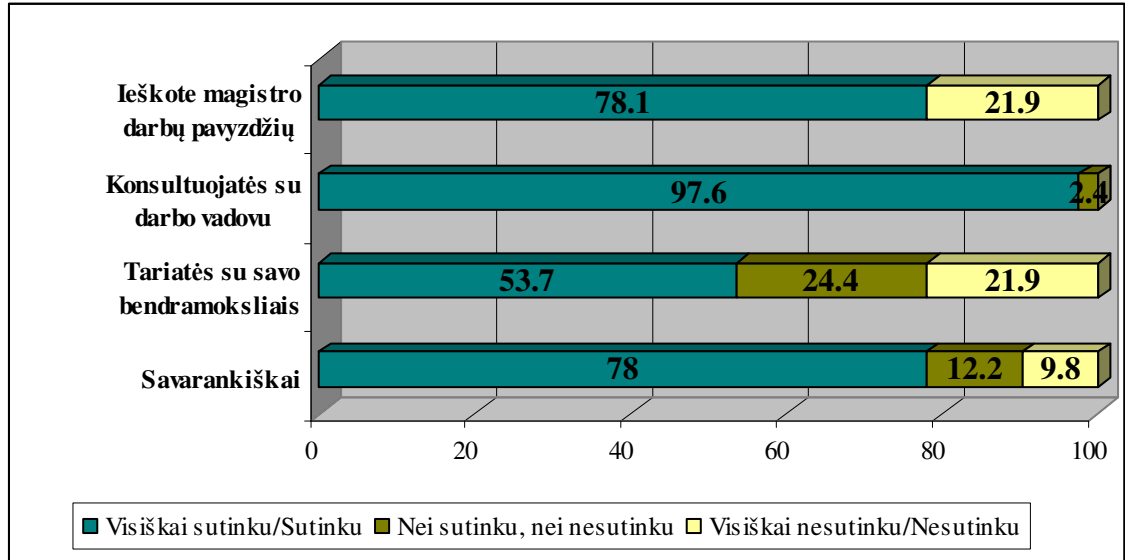
14 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą sukurti tyrimo išvadų formuluotes (n=41)

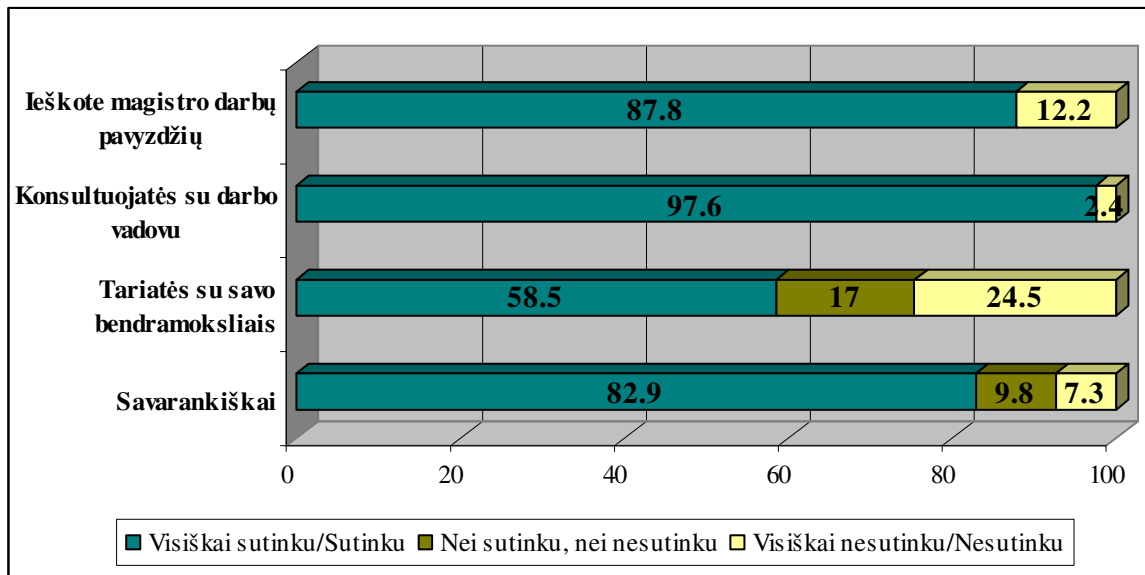
15 pav. Magistrantų (absolventų) nuomonė apie sudėtingumą įvertinti realią, su atlikto tyrimo problema susijusią, dabartinę situaciją (n=41)

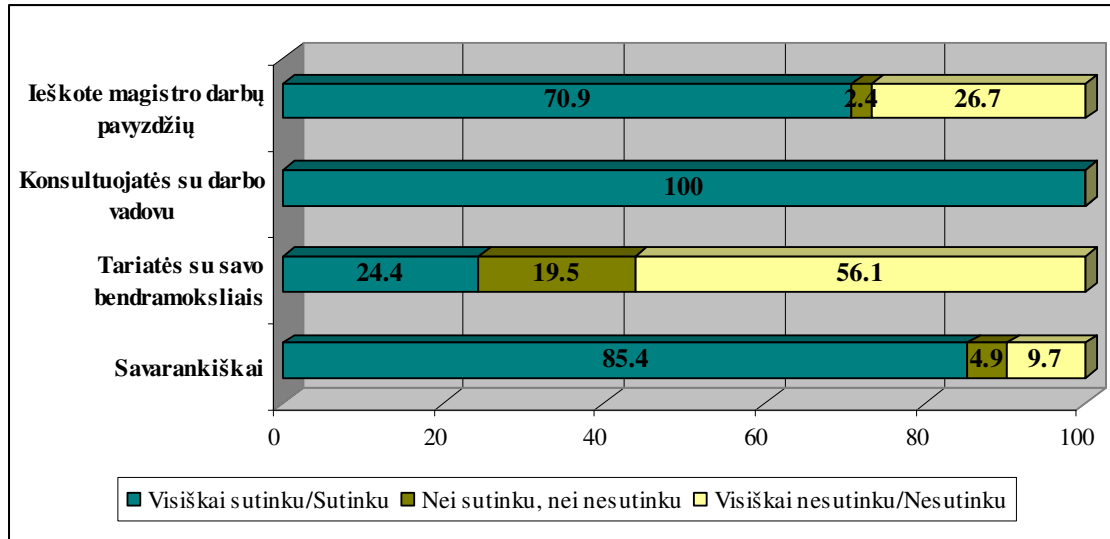
16 pav. Magistrantų (pirmo kurso) informacijos šaltiniai apie mokslinių tyrimų rezultatus (n=17)

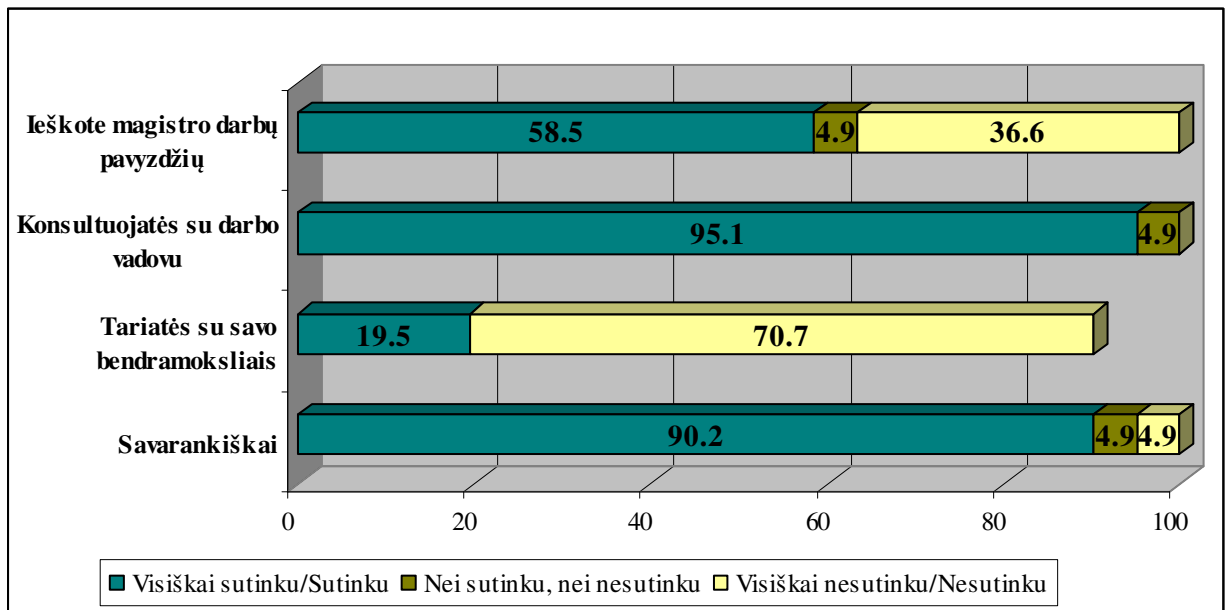
17 pav. Magistrantų (absolventų) problemų, išylančių rengiant baigiamojo darbo įvadą, sprendimo būdai (n=41)

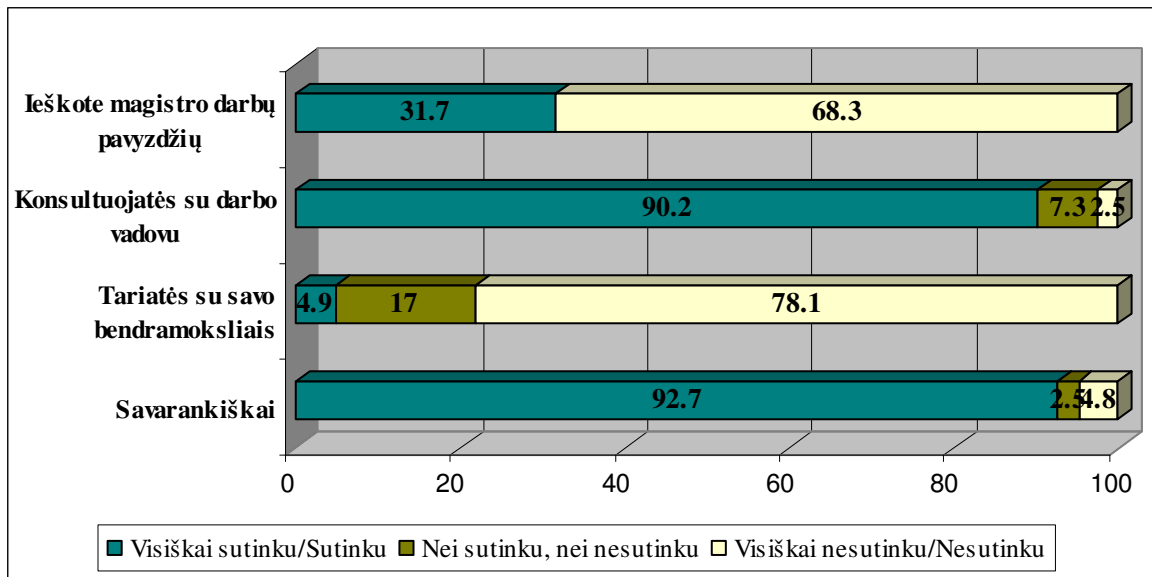
18 pav. Magistrantų (absolventų) problemų, išylančių analizuojant su tyrimo problema susijusią literatūrą, sprendimo būdai (n=41)

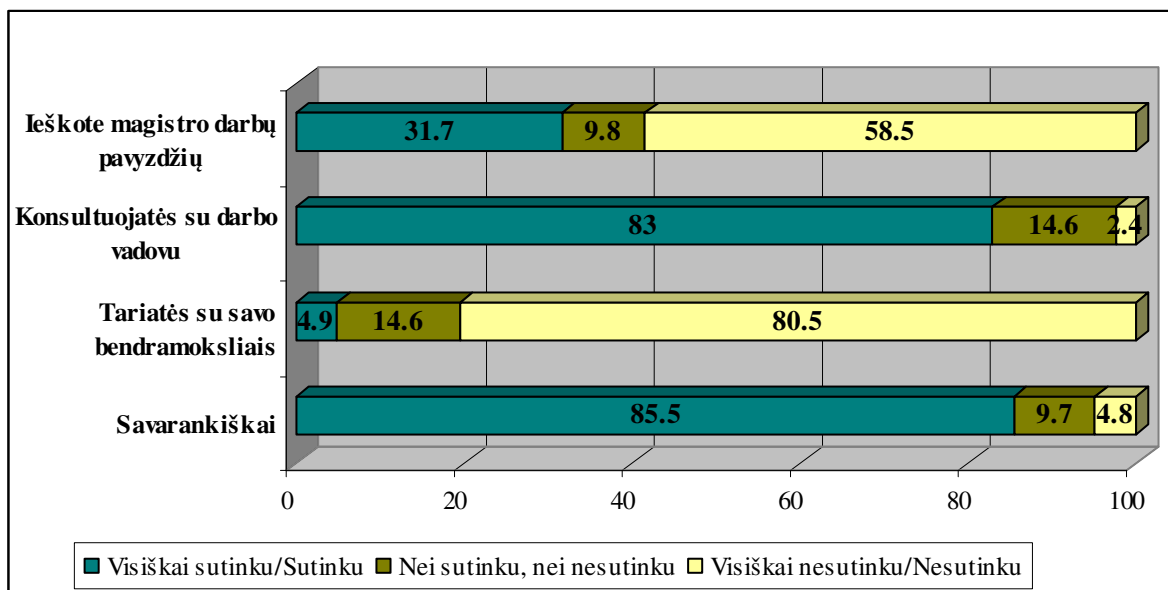
19 pav. Magistrantų (absolventų) problemų, išylančių rengiant tyrimo metodiką ir organizavimą, sprendimo būdai (n=41)

20 pav. Magistrantų (absolventų) problemų, išylančių analizuojant rezultatus, sprendimo būdai (n=41)

21 pav. Magistrantų (absolventų) problemų, iškylančių rengiant išvadas, sprendimo būdai (n=41)

22 pav. Magistrantų (absolventų) problemų, iškylančių rengiant rekomendacijas, sprendimo būdai (n=41)

**Anketa Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantūros absolventų
tyriminių kompetencijų tyrimui**

ANKETA

Gerb. Švietimo vadybos specialybės magistrantūros studijų absolvente,

Kviečiame Jus dalyvauti tyrime: „*Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės magistrantų baigiamųjų darbų rengimo proceso kokybė: tyriminių kompetencijų kontekstas*“.

Jūsų pateikta informacija padės apibūdinti magistro baigiamųjų darbų rengimo kokybę, o Jūs dalyvaudami šiame tyrime turėsite galimybę susidaryti nuomonę apie savo tyrimines kompetencijas. Duomenys bus naudojami tik tyrimo rezultatams apibendrinti.

Anketa yra **anoniminė**, nei **vardo**, nei **pavardės** nurodyti **neriekia**.

Prašome atsakyti į kiekvieną anketoje pateiktą klausimą. Svarbu užpildyti visa anketa.

Anketą pildyti pradėkite
ČIA

Informacija: JUMS tinkantį atsakymą prašome žymėti taip: ×

Jūsų lytis:	
moteris;	☐
vyras;	☐

Jūsų amžius: (prašome įrašyti) __

Kurioje aukštojoje mokykloje įgijote bakalauro laipsnį?

*(prašome įrašyti)*__

Kada baigėte bakalauro studijas?

*(prašome įrašyti baigimo metus)*__

Bakalauro laipsnį įgijote studijuodami šioje mokslų srityje:

Socialinių mokslų;

Humanitarinių mokslų;

Fizinių mokslų;

Biomedicinos mokslų;

Technologijos mokslų;

Kurios aukštosios mokyklos magistrantūros studijų absolventas/tė esate?

KU;

KTU;

ŠU;

VDU;

VPU;

Ar planuojate tęsti studijas doktorantūroje?

taip;

nežinau;

ne;

Kokiu tikslu, Jūsų nuomone, yra rengiamas magistro baigiamasis darbas? *(prašome įrašyti)*

Atsakykite į žemiau pateiktus klausimus, **KIEKVIENAM** siūlomam teiginiui žymėdami tik **VIENĄ** atsakymo variantą, labiausiai atitinkantį **JŪSŲ** nuomonę.

1. GALIMYBĖS PASIRENGTI MAGISTRO BAIGIAMAJAM DARBUI

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Magistrantūros studijų metu pasirengti baigiamajam darbui Jums padėjo šios savarankiškų darbų formos:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● mokslinis referatas;					
● esė;					
● mokslinės tezės;					
● recenzija;					
● mokslinis pranešimas;					
● tiriamasis projektas;					

Magistrantūros studijų metu pasirengti baigiamajam darbui turėjote šias galimybes:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● susipažinote su kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodais bei priemonėmis;					
● išmokote taikyti kai kuriuos kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodus;					
● išmokote sudaryti kai kuriuos tyrimų instrumentus;					
● patobulinote mokslinio teksto kūrimo įgūdžius;					
● susipažinote su filosofinėmis teorijomis ir idėjomis, kurios padėjo rengti tyrimą;					
● išsiaiškinote esmines, su savo tyrimu susijusias, sąvokas;					
● turėjote galimybę su dalykų dėstytojais padiskutuoti apie savo tyrimo problemos aktualumą;					

Jūsų patyrimas kitose akademinėse veiklose apima šias veiklas:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● esate dalyvavęs/dalyvavusi mokslinių pranešimų konferencijoje;					
● esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi pranešimą mokslinių pranešimų konferencijoje;					
● esate parengęs/parengusi ir					

pristatęs/pristačiusi pranešimą tiriamųjų grupei;					
● esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi pranešimą kolegoms ir dėstytojui paskaitų metu;					
● esate parengęs/parengusi ir pristatęs/pristačiusi projektą;					

Rengdami magistro baigiamąjį darbą Jūs naudojotės baigiamųjų darbų metodinėmis rekomendacijomis:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● naudojotės rekomendacijomis tik tada, kai:					
▪ norite patikslinti dėl darbo struktūrinių dalių eiliškumo;					
▪ norite patikslinti dėl darbo struktūrinių dalių rengimo kokybės;					
▪ norite patikslinti, kaip tyrimo rezultatus reikia pristatyti lentelėmis, paveikslais;					
▪ norite patikslinti, kaip apipavidalinti tekstą;					
● atidžiai vadovaujotės metodinėmis rekomendacijomis rengdami kiekvieną baigiamojo darbo etapą;					
● rengdami baigiamąjį darbą metodinėmis rekomendacijomis nesinaudojate;					

Jūs naudojotės baigiamųjų darbų rekomendacijomis, kurias sudaro ir pateikia:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● aukštosios mokyklos fakultetas, kuriame studijujete;					
● aukštoji mokykla, kurioje studijujete;					
● kitas aukštosios mokyklos, kurioje studijujete, fakultetas;					
● kita aukštoji mokykla;					

Kokia buvo bendrojo magistrantūros studijų dalyko modulio „Studijos ir	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei	Nesutinku	Visiškai nesutinku

tyrimai“ įtaka Jūsų magistro baigiamojo darbo rengimui?			nesutinku		
● išsiaiškinote su savo tyrimo metodais susijusias sąvokokas;					
● sužinojote, kokie yra edukologinių tyrimų tipai, kokia jų paskirtis ir taikymo sąlygos;					
● išmokote analizuoti ir interpretuoti kokybinius duomenis;					
● susipažinote su statistinių skaičiavimų principais apdorojant kiekybinius duomenis;					
● susipažinote su mokslinio teksto kūrimo būdais;					
● išmokote kurti kai kuriuos tyrimų instrumentus;					

2. MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO TEMOS PASIRINKIMAS

Informacija: **Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip:** ×

Magistro baigiamojo darbo temą Jūs pasirinkote:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● pirmaisiais studijų metais;					
● antraisiais studijų metais;					

Kaip pasikeitė Jūsų magistro baigiamojo darbo tema nuo jos pasirinkimo iki dabar?	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● tema nepasikeitė;					
● pasikeitė tik:					
▪ tyrimo objektas;					
▪ tyrimo problema;					
▪ tyrimo tikslas ir uždaviniai;					
▪ tyrimo metodai;					
▪ tyrimo instrumentai;					
● tema pasikeitė iš esmės;					

2.1. MOTYVAI, NULĖMĘ MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO TEMOS PASIRINKIMĄ

Informacija: **Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×**

Šią magistro baigiamojo darbo temą Jūs pasirinkote, nes:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• ją nagrinėjote bakalauro darbe;					
• ji susijusi su Jūsų darbu ar visuomenine veikla;					
• ją pasirinkote iš srities, kuri Jus domina;					
• ji yra aktuali;					
• stengėtės susieti ją su švietimo vadyba;					

Kaip bendradarbiaavote su magistro baigiamojo darbo vadovu pasirenkant darbo temą?	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• baigiamojo darbo temą Jūs pats/pati pasiūlėte darbo vadovui;					
• Jūsų pasiūlytą darbo temą vadovas atmetė ir pasiūlė kitą;					
• pasirenkant temą su darbo vadovu akademiškai diskutavote, abu siūlėte idėjas temai;					
• Jūs nesiūlėte jokio temos varianto, nes negalėjote įvardinti, kokią temą norėtumėte nagrinėti;					

Rinkdamiesi magistro baigiamojo darbo temą buvote susipažinę su:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• reikalavimais magistro baigiamiesiems darbams;					
• Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašu;					
• Dublino aprašais;					

3. BAIGIAMOJO DARBO RENGIMO ETAPAI

3. 1. ĮVADAS

Informacija: **Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×**

Rengiant magistro baigiamojo darbo	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku,	Nesutinku	Visiškai nesutinku

įvada Jums sudėtinga:

		nei nesutinku		
● pagrįsti temos aktualumą;				
● suformuluoti tyrimo problemą;				
● suformuluoti tyrimo tikslą bei uždavinius;				
● apibūdinti tyrimo metodologiją;				
● pagrįsti tyrimo metodus;				
● apibūdinti tyrimo imtį ir organizavimą;				
● nurodyti tyrimo etapus;				
● nurodyti darbo teorinį ir praktinį reikšmingumą;				

Pagrindžiant temos aktualumą Jums sudėtinga:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● glaustai ir aiškiai pateikti svarbesnes ankstesnių panašių tyrimų išvadas, tyrimo atlikimo sąlygas, autorių požiūrius, susijusius su Jūsų darbo tema;					
● nurodyti, kokią problemų visumą apima Jūsų darbo tema bei koks yra kontekstas;					
● trumpai paaiškinti, kodėl tikslinga nagrinėti Jūsų darbo temą;					

Jums sudėtinga sukurti tyrimo problemos formuluotę, kurioje:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● atsispindėtų, kurie objekto teoriniai ar praktiniai ypatumai Jus domina;					
● atsispindėtų, į kokius mokslinio pažinimo klausimus Jūs savo tyrimu siekiate atsakyti;					
● tikslingai atsispindėtų Jūsų, kaip tyrėjo, galimybės;					
● sukurti glaustą ir aiškią problemos formuluotę;					

Formuluojant tyrimo tikslą bei uždavinius Jums sudėtinga:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku

● tyrimo tikslą susieti su tyrimo objektu bei tema;					
● sukurti tikslingas tyrimo uždavinių, atspindinčių darbo nuoseklumą ir logiką, formuluotes;					
● sukurti glaustas, aiškias ir nedviprasmiškas tyrimo tikslo ir uždavinių formuluotes;					

Apibūdinant tyrimo metodologiją Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● nurodyti tyrimą grindžiančias filosofines teorijas ir idėjas;					
● apibūdinti tyrimo principų, priemonių ir būdų, kurie padeda siekti tyrimo tikslo, visumą;					
● nurodyti, kokiomis koncepcijomis Jūs vadovaujatės, sprendamas pasirinktą tyrimo problemą;					

Pagrindžiant tyrimo metodus Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● sugrupuoti tyrimo metodus (į teorinius, empirinius ir pan.);					
● pagrįsti atitinkamo metodo pasirinkimą šiam tyrimui;					
● Jums trūksta žinių apie kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodus ir jų taikymo ypatumus;					
● Jums nepavyksta rasti literatūros apie kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodus;					

Apibūdinant tyrimo imtį ir organizavimą Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● apibūdinti tyrimo imtį;					
● pagrįsti tyrimo imtį;					
● glaustai pateikti esminius tyrimo organizavimo aspektus;					
● pagrįsti esminius tyrimo organizavimo					

aspektus;					
-----------	--	--	--	--	--

Nurodant tyrimo etapus Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● apibūdinti tyrimo eigą ir vyksmo stadijas;					
● pagrįsti tyrimo eigą ir vyksmo stadijas;					
● nurodyti atlikimo laiką ir darbų apimtį;					
● pagrįsti tyrimo atlikimo laiką ir darbų apimtį;					

Pagrindžiant baigiamojo darbo teorinį ir praktinį reikšmingumą Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● nurodyti, kurie Jūsų atlikto tyrimo rezultatai papildo mokslo teoriją;					
● pagrįsti, kodėl atitinkami Jūsų atlikto tyrimo rezultatai papildo mokslo teoriją;					
● nurodyti, kurie Jūsų atlikto tyrimo rezultatai gali turėti taikomąją vertę;					
● pagrįsti, kodėl atitinkami Jūsų atlikto tyrimo rezultatai gali turėti taikomąją vertę;					

3. 1. 1. SUNKUMŲ, IŠKILUSIŲ RENGİANT MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO ĮVADĄ, SPRENDIMO FORMOS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Magistro baigiamojo darbo įvado rengimo metu iškilusius sunkumus Jūs sprendžiate šiuo būdu/ais:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● savarankiškai;					
● tariatės su savo bendramoksliais;					
● konsultuojatės su darbo vadovu;					
● konsultuojatės su kitais dėstytojais, dirbančiais aukštojoje mokykloje, kurioje studijujete;					
● konsultuojatės su dėstytojais, dirbančiais kitose aukštosiose mokyklose;					
● ieškote magistro darbų pavyzdžių;					
● naudojate privačiomis konsultacijų					

paslaugomis;					
Jums konsultuojantis su darbo vadovu, dėl sunkumų, iškilusių magistro baigiamojo darbo įvado rengimo metu, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;					
• sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;					
• patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;					
• Jūs priimate darbo vadovo patarimus be akademinų diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;					
• su baigiamojo darbo vadovu Jūs nesikonsultuojate;					

3. 2. LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Rengiant su magistro baigiamojo darbo tyrimo problema susijusios literatūros apžvalgą ir analizę Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• ieškoti su tiriamąja problema susijusios literatūros;					
• tikslingai atsirinkti su tyrimo problema susijusią literatūrą;					
• analizuoti atsirinktą literatūrą;					

Ieškant su magistro baigiamojo darbo tyrimo problema susijusios literatūros Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• rasti pakankamai literatūros tiriamajai problemai metodologiškai pagrįsti;					
• rasti išeitį, kuomet ne prie visų literatūros šaltinių yra suteikiama laisva prieiga;					

● naudotis bibliografinėmis rodyklėmis;					
---	--	--	--	--	--

Atsirenkant su magistro baigiamojo darbo tyrimo problema susijusią literatūrą Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● atsirinkti reikalingą informaciją, nes literatūros apimtis didelė;					
● atsirinkti reikalingą informaciją, nes literatūros apimtis maža;					
● literatūra viena užsienio kalbų;					
● literatūra keliomis užsienio kalbomis;					
● atsirinkti citatas;					
● atsirinkti statistinius duomenis;					

Analizuojant su magistro baigiamojo darbo tyrimo problema susijusią literatūrą Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● pasirinkti literatūros analizės pagrindą, kriterijus;					
● išryškinti savo požiūrį vertinant literatūrą;					
● išryškinti tiriamosios problemos kontekstą pasirinktos literatūros analizėje;					
● suvokti publikacijų tekstų mokslinį stilių ir jį interpretuoti savo supratimu;					
● išsiversti į lietuvių kalbą užsienio literatūros specifinius mokslinius terminus;					

3.2.1. SUNKUMŲ, IŠKILUSIŲ RENGIANŲ MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO LITERATŪROS APŽVALGĄ IR ANALIZĘ, SPRENDIMO FORMOS

*Informacija: **Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip:** ×*

Magistro baigiamojo darbo literatūros apžvalgos ir analizės rengimo metu iškilusius sunkumus Jūs sprendžiate šiuo būdu/ais:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● savarankiškai;					
● tariatės su savo bendramoksliais;					
● konsultuojatės su darbo vadovu;					

• konsultuojatės su kitais dėstytojais, dirbančiais aukštojoje mokykloje, kurioje studijujete;					
• konsultuojatės su dėstytojais, dirbančiais kitose aukštosiose mokyklose;					
• ieškote magistro darbų pavyzdžių;					
• naudojate privačiomis konsultacijų paslaugomis;					

Jums konsultuojantis su darbo vadovu dėl sunkumų, iškilusių rengiant magistro baigiamojo darbo literatūros apžvalgą ir analizę, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;					
• sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;					
• patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;					
• Jūs priimate darbo vadovo patarimus be akademinų diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;					
• su baigiamojo darbo vadovu Jūs nesikonsultuojate;					

3.3. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Apibūdinant ir pagrindžiant magistro baigiamojo darbo tyrimo metodiką ir organizavimą Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• pasirinkti tyrimo metodus ir technologijas;					
• pasirinkti tyrimo imtį;					
• sudaryti tyrimo etapų eiliškumą;					

Pasirenkant tyrimo metodus ir	Visiškai	Sutinku	Nei	Nesutinku	Visiškai
--------------------------------------	----------	---------	-----	-----------	----------

technologijas Jums sudėtinga:	sutinku		sutinku, nei nesutinku		nesutinku
● nežinojau, kokie yra kokybinių tyrimų metodai, išskyrus <i>content</i> analizę, anketinę apklausą;					
● žinojau tik statistinius duomenų apdorojimo būdus;					
● nežinojau, kuom kokybiniai tyrimai skiriasi nuo kiekybinių, kokios jų taikymo sąlygos;					
● dar nebuvau sudarinėjęs/sudarinėjusi instrumento edukologiniam tyrimui;					

Pasirenkant tyrimo imtį Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● gauti sutikimą leisti vykdyti tyrimą;					
● bendrauti su leidimo vykdyti tyrimą davėjais, bei pačiais tiriamaisiais;					
● sužadinti tiriamųjų suinteresuotumą dalyvauti tyrime;					
● nežinote, kokiais būdais įtakoti tiriamųjų motyvaciją;					
● nežinote formalių kelių, kuriais būtų galima užsitikrinti sklandesnį tyrimo vyksmą;					

Sudarant tyrimų etapų eiliškumą Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● prisiminti visas tyrimo proceso detales;					
● apibūdinti tyrimo instrumento kūrimo ir taikymo ypatumus;					
● išsamiai apibūdinti ir pagrįsti tyrimo imtį;					
● nežinojote, kaip interpretuoti atsiradusius tyrimo apribojimus (pvz., respondentai atsakė į ne visus klausimus);					

**3.3.1. SUNKUMŲ, IŠKILUSIŲ RENGIANT MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO TYRIMO
METODIKĄ IR ORGANIZAVIMĄ, SPRENDIMO FORMOS**

Informacija: *Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×*

Magistro baigiamojo darbo tyrimo metodikos ir organizavimo rengimo metu, iškilusius sunkumus Jūs sprendžiate šiuo būdu/ais:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● savarankiškai;					
● tariatės su savo bendramoksliais;					
● konsultuojatės su darbo vadovu;					
● konsultuojatės su kitais dėstytojais, dirbančiais aukštojoje mokykloje, kurioje studijuojate;					
● konsultuojatės su dėstytojais, dirbančiais kitose aukštosiose mokyklose;					
● ieškote magistro darbų pavyzdžių;					
● naudojate privačiomis konsultacijų paslaugomis;					

Jums konsultuojantis su darbo vadovu dėl sunkumų, iškilusių rengiant magistro baigiamojo darbo tyrimo metodiką ir organizavimą, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
● turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;					
● sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;					
● patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;					
● Jūs priimate darbo vadovo patarimus be akademinų diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;					
● su baigiamojo darbo vadovu Jūs nesikonsultuojate;					

3.4. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Informacija: *Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×*

Rengiant magistro baigiamojo darbo tyrimo rezultatų pateikimo ir jų analizės skyrių Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• pristatyti tyrimo rezultatus;					
• atlikti tyrimo rezultatų analizę;					

Pristatant tyrimo rezultatus Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• tikslingai pristatyti tyrimo rezultatus lentelėmis, paveikslais ir kt.;					
• įvaldyti statistinius duomenų apdorojimo metodus;					

Atliekant tyrimo rezultatų analizę Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• interpretuoti lenteles, diagramas ir kt.;					
• pasirinkti metodą (lyginimas, sisteminimas, apibendrinimas ir pan.) tyrimo rezultatų analizei;					
• tyrimo rezultatus grįsti teorinės dalies teiginiais;					
• savo tyrimo rezultatus lyginti su kitų autorių tyrimų duomenimis;					
• išlaikyti mokslinio teksto struktūrą;					
• analizuoti rezultatus, nes dar nebuvote pakankamai įsigilinęs/įsigilinusį į su tyrimo problema susijusią literatūrą;					

3.4.1. SUNKUMŲ, IŠKILUSIŲ PRISTATANT MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO TYRIMO REZULTATUS IR JŲ ANALIZĘ, SPRENDIMO FORMOS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Magistro baigiamojo darbo tyrimo rezultatų pristatymo ir jų analizės rengimo metu iškilusius sunkumus Jūs sprendžiate šiuo būdu/ais:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• savarankiškai;					
• tariatės su savo bendramoksliais;					

• konsultuojatės su darbo vadovu;					
• konsultuojatės su kitais dėstytojais, dirbančiais aukštojoje mokykloje, kurioje studijuojate;					
• konsultuojatės su dėstytojais, dirbančiais kitose aukštosiose mokyklose;					
• ieškote magistro darbų pavyzdžių;					
• naudojate privačiomis konsultacijų paslaugomis;					

Jums konsultuojantis su darbo vadovu dėl sunkumų, iškilusių pristatant magistro baigiamojo darbo tyrimo rezultatus ir jų analizę, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;					
• sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;					
• patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;					
• Jūs priimate darbo vadovo patarimus be akademinų diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;					
• su baigiamojo darbo vadovu Jūs nesikonsultuojate;					

3.5. IŠVADOS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Formuluojant magistro baigiamojo darbo tyrimo išvadas Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• atsirinkti ir apibendrinti informaciją tyrimo išvadų formuluotei;					
• sukurti tyrimo išvadų formuluotes;					

Apibendrinant tyrimo išvadas Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
---	------------------	---------	----------------------------	-----------	--------------------

			nesutinku		
• atsirinkti kriterijus, pagal kuriuos formuluosite išvadas, nes gauta daug duomenų;					
• atsirinkti, kuriuos duomenis apibendrinti ir pateikti išvadose, nes visi duomenys atrodo reikšmingi;					
• išryškinti esminius dalykus;					
• išvadas susieti su tyrimo uždaviniais;					

Kuriant tyrimo išvadų formuluotes Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• išvadas suformuluoti glaustai ir aiškiai;					
• išlaikyti tinkamą išvadų formuluotės apimtį;					

3.5.1. SUNKUMŲ, IŠKILUSIŲ PRISTATANT MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO IŠVADAS, SPRENDIMO FORMOS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Magistro baigiamojo darbo išvadų rengimo metu iškilusius sunkumus Jūs sprendžiate šiuo būdu/ais:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• savarankiškai;					
• tariatės su savo bendramoksliais;					
• konsultuojatės su darbo vadovu;					
• konsultuojatės su kitais dėstytojais, dirbančiais aukštojoje mokykloje, kurioje studijujete;					
• konsultuojatės su dėstytojais, dirbančiais kitose aukštosiose mokyklose;					
• ieškote magistro darbų pavyzdžių;					
• naudojate privačiomis konsultacijų paslaugomis;					

Jums konsultuojantis su darbo vadovu dėl sunkumų, iškilusių rengiant magistro baigiamojo darbo išvadas, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
---	------------------	---------	----------------------------	-----------	--------------------

• turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;					
• sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;					
• patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;					
• Jūs priimate darbo vadovo patarimus be akademiinių diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;					
• su baigiamojo darbo vadovu Jūs nesikonsultuojate;					

3.6. REKOMENDACIJOS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Rengiant magistro baigiamojo darbo tyrimo rekomendacijas Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• įvertinti darbo praktinę ir/ar teorinę reikšmę;					
• įvertinti realią, su atlikto tyrimo problema susijusią dabartinę situaciją;					

Įvertinant darbo praktinę ir/ar teorinę reikšmę Jums sudėtinga:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• įvertinti savo tyrimo reikšmingumą;					
• remiantis atlikto tyrimu, pateikti klausimus diskusijai ar tolesniems tyrimams;					
• išskirti esminius dalykus;					
• pateikti tikslingas rekomendacijas – tiesiogiai susijusias su darbo tema, tyrimo rezultatais ir išvadomis;					

Įvertinant realią, su atlikto tyrimo problema susijusią dabartinę situaciją Jums sudėtinga, nes:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• nesate gerai įsiskaitęs/įsiskaičiusi į savo darbo teorinę dalį;					

• nesate susipažinę su inovacijomis, susijusiomis su Jūsų tyrimo problema;					
--	--	--	--	--	--

3.6.1. SUNKUMŲ, IŠKILUSIŲ PRISTATANT MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO REKOMENDACIJAS, SPRENDIMO FORMOS

Informacija: Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Magistro baigiamojo darbo rekomendacijų rengimo metu iškilusius sunkumus Jūs sprendžiate šiuo būdu/ais:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• savarankiškai;					
• tariatės su savo bendramoksliais;					
• konsultuojatės su darbo vadovu;					
• konsultuojatės su kitais dėstytojais, dirbančiais aukštojoje mokykloje, kurioje studijuojate;					
• konsultuojatės su dėstytojais, dirbančiais kitose aukštosiose mokyklose;					
• ieškote magistro darbų pavyzdžių;					
• naudojate privačiomis konsultacijų paslaugomis;					

Jums konsultuojantis su darbo vadovu dėl iškilusių sunkumų rengiant magistro baigiamojo darbo rekomendacijas, konsultacijos turinys būna šio pobūdžio:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• turite savo idėjų ir savo sprendimą, kaip viską ištaisyti;					
• sprendimą, kaip viską ištaisyti, priimate kartu su darbo vadovu akademiškai diskutuodami, papildydami vienas kito idėjas;					
• patarimus, kaip viską ištaisyti, siūlo tik darbo vadovas;					
• Jūs priimate darbo vadovo patarimus be akademinų diskusijų ar savo nuomonės išsakymo;					
• su baigiamojo darbo vadovu Jūs nesikonsultuojate;					

Rengiant magistro baigiamąjį darbą Jums yra sudėtingiausia:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• parengti įvadą;					
• parengti literatūros apžvalgą ir analizę;					
• apibūdinti ir pagrįsti tyrimo metodiką ir organizavimą;					
• pristatyti tyrimo rezultatus;					
• pristatyti tyrimo rezultatų analizę;					
• pateikti tyrimo išvadas;					
• pateikti rekomendacijas;					

4. JŪSŲ KOMPETENCIJOS, ĮGYTOS RENGIANT MAGISTRO BAIGIAMĄJĮ DARBĄ

Informacija: **Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×**

Rengdami magistro baigiamąjį darbą Jūs įgijote šias tyrimines kompetencijas:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• įgijote žinių savitam ir savarankiškam mokslinių idėjų plėtojimui ir taikymui;					
• gebate įvairius metodus ir technologijas taikyti mokslinių tyrimų veikloje;					
• išmanote tyrimo duomenų analizės metodų taikymo ribas;					
• sugebate įvertinti tyrimo rezultatus;					
• sugebate nustatyti tyrimo rezultatų patikimumą;					
• sugebėsite su savo atliktu tyrimu susijusį žinojimą, supratimą ir gebėjimą spręsti problemas taikyti tolimesniuose moksliniuose tyrimuose;					
• gebėsite savarankiškai pasirinkti savo tolimesnių mokslinių tyrimų kryptį;					
• gebėsite savarankiškai vykdyti tolimesnius mokslinius tyrimus bei tikslingai valdyti savo tyrimo procesą;					

Rengdami magistro baigiamąjį darbą Jūs įgijote šių įgūdžių:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• išmokote analizuoti aukštesnio lygio mokslinę literatūrą;					

• išmokote sisteminti ir kritiškai vertinti informaciją;					
• išmokote apibendrinti informaciją ir išskirti esminius dalykus;					
• išmokote kurti aukštesnio lygio mokslinio stiliaus tekstą;					
• puikai įvaldėte savo tyrimo metodus;					
• patobulinote užsienio kalbos/kalbų žinias;					

Kompetencijas ir įgūdžius, įgytus rengiant magistro darbą, Jūs pritaikysite šiose srityse:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
• vykdant tolimesnius mokslinius tyrimus;					
• dirbdami akademinio pobūdžio srityje;					
• dirbdami neakademinio pobūdžio srityje;					
• dalyvaudami visuomeninėse organizacijose;					
• nepritaikysite jokioje srityje;					

Dėkojame už kantrybę ir skirtą laiką!

Adaptuota L. R. Moulding ir K. M. Hadley (2010) anketa Edukologijos krypties Švietimo vadybos specialybės pirmo kurso magistrantų suvokimui apie mokslinių tyrimų reikšmę tirti